



GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Cloddio data Cymru:

*Y proffil blynyddol ar gyfer
camddefnyddio sylweddau*

2022-23

**Adroddiad ystadegol blynyddol ar y defnydd o alcohol a
chyffuriau o setiau data gwasanaethau iechyd, gofal
cymdeithasol, addysg a chyfiawnder troseddol yng Nghymru**

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Mae'r Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau yn gweithio i fynd i'r afael â bygythiadau presennol a newydd i iechyd y cyhoedd yng Nghymru, ac yn unol â'r amcan strategol cyffredinol o 'leihau anghydraddoldeb iechyd, ac atal neu leihau afiechydon trosglwyddadwy ac anhrosglwyddadwy, niweidiau ehangach a marwolaethau cynamserol sy'n ymwneud â defnyddio cyffuriau ac alcohol ac ymddygiadau risg cysylltiedig'.

Y Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Rhif 2 Capital Quarter

Stryd Tyndall

Caerdydd

CF10 4BZ

Awduron: Savannah King, Daniel Harman, Josie Smith a Rick Lines
Diolch yn arbennig i Elizabeth Walsh (Iechyd a Gofal Digidol Cymru) a chydweithwyr yn y Swyddfa Ystadegau Gwladol.

Cyhoeddwyd gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, Caerdydd, y DU.

Cynnwys

Cyflwyniad.....	11
Crynodeb Gweithredol.....	13
Tueddiadau ar lefel y boblogaeth.....	13
Plant a phobl ifanc (dan 25 oed)	13
Oedolion 25-49 oed.....	14
Oedolion hŷn, 50 oed a throsodd	14
3. Prif dueddiadau o ran y boblogaeth	15
3.1 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol neu wenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon.....	15
3.2 Marwolaethau cysylltiedig ag alcohol a marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau	17
4. Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â defnyddio alcohol.....	18
4.1 Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol yn benodol ac y gellir eu priodoli i alcohol	18
4.2 Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol yn ôl ardal awdurdod lleol preswylfa yng Nghymru.....	19
5. Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â defnyddio cyffuriau anghyfreithlon.....	26
5.1 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon.....	26
5.2 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno yn ôl y math o sylwedd.....	27
5.2.1 Opioidau	28
5.2.2 Canabinoidau	28
5.2.3 Cocên.....	29
5.2.4 Bensodiasepinau.....	30
5.2.5 Symbylyddion eraill	30
5.2.6 Defnyddio mwy nag un cyffur.....	30
6. Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau: derbyniadau seiciatrig	33
7. Camddefnyddio sylweddau ac amddifadedd	34
8. Asesiadau o wasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol	36
8.1 Asesiadau yn ôl y prif sylwedd a oedd yn cael ei ddefnyddio ac ardal bwrdd iechyd preswylfa.....	36
8.2 Unigolion a oedd yn newydd i wasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol	
38	
9. Iechyd cynenedigol ac ôl-enedigol.....	40

9.1	Cyflyrau sy'n dechrau yn y cyfnod amenedigol: Syndrom alcohol y ffetws.....	40
9.2	Ffetysau neu fabanod newydd-anedig y mae defnydd y fam o sylweddau neu'r broses o'i diddyfnu o ddibyniaeth ar sylweddau yn effeithio arnynt	40
10.	Plant a phobl Ifanc (hyd at 24 oed)	42
10.1	Plant sy'n derbyn gofal a chymorth oherwydd camddefnyddio sylweddau gan rieni	42
10.2	Gwaharddiadau o'r ysgol oherwydd camddefnyddio sylweddau.....	44
10.3	Derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig ag alcohol ymhlith plant a phobl ifanc	45
	Siart 18: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yng Nghymru ymhlith pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl rhyw 2022-23.....	46
10.4	Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon ymhlith plant a phobl ifanc.....	47
10.5	Asesiadau mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol ymhlith plant a phobl ifanc.....	49
11.	Oedolion 25-49 oed	52
11.1	Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol, oedolion 25-49 oed	52
11.2	Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon ymhlith oedolion 25-49 oed	53
11.3	Asesiadau gan wasanaethau triniaethau camddefnyddio sylweddau, oedolion 25-49 oed	55
12.	Oedolion hŷn, 50 oed a throsodd.....	58
12.1	Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol, oedolion hŷn	58
12.2	Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon mewn oedolion hŷn.....	59
12.3	Asesiadau gan wasanaethau triniaethau camddefnyddio sylweddau, oedolion hŷn	61
13.	Y defnydd hunangofnodedig o gyffuriau anghyfreithlon yn y flwyddyn ddiwethaf: oedolion 16-59 oed.....	64
14	Defnyddio cyffuriau drwy eu chwistrellu: ymddygiadau risg a feirysau a gludir yn y gwaed	66
14.1	Pobl sy'n chwistrellu cyffuriau a mynediad at Raglenni Nodwyddau a Chwistrellau	66
14.1.1	Pobl ifanc hyd at 25 oed	67
14.1.2	Oedolion 25-49 oed.....	68
14.1.3	Oedolion hŷn 50+ oed.....	69
14.2	Ymddygiadau risg ymhlith pobl sy'n chwistrellu cyffuriau	70

14.2.1	Yr Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad o bobl sy'n chwistrellu cyffuriau.....	70
	Rhannu cyfarpar yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol	70
	Cyffredinrwydd heintiau a gludir yn y gwaed ymhlith pobl sy'n chwistrellu cyffuriau	71
	Hepatitis B	71
14.2.2	Y Gronfa Ddata Lleihau Niwed: Modiwl Feirysau a Gludir yn y Gwaed.....	72
14.3	Amcangyfrifon o'r defnydd problemus o gyffuriau yng Nghymru.....	72
15.1	Marwolaethau alcohol-benodol yn ôl blwyddyn gofrestru	74
15.2	Cyfraddau marwolaethau alcohol-benodol yng Nghymru yn ôl rhyw ac ardal bwrdd iechyd preswylfa	75
15.3	Marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol.....	77
16.	Marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau.....	80
16.1	Marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau a marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yn ôl rhyw a grŵp oedran.....	80
16.2	Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yn ôl rhyw a grŵp oedran	81
16.3	Marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau yn ôl y sylweddau a gofnodwyd.....	82
16.4	Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yn ôl ardal bwrdd iechyd	83
17.	Troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan yr heddlu a phurdeb cyffuriau a atafaelwyd gan yr heddlu: pob oedran	86
17.1	Troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd yng Nghymru	86
17.2	Atafaeliadau cyffuriau anghyfreithlon yng Nghymru	88
17.3	Pris a phurdeb cyffuriau anghyfreithlon dethol – y DU	91
18.	Atodiadau	93
	Atodiad A: Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol – diffiniadau	93
	Atodiad B: Marwolaethau cysylltiedig ag alcohol – diffiniadau.....	103
	Atodiad C: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon – diffiniadau	106
	Atodiad D: Marwolaethau cysylltiedig ag alcohol – diffiniadau	108
	Atodiad E: Cyfyngau hyder.....	111
	Atodiad F: Cyfrifo cyfraddau derbyniadau i'r ysbyty a chyfraddau marwolaethau poblogaethau a dangosyddion iechyd y cyhoedd eraill.....	113
	Atodiad G: Defnydd problemus o gyffuriau: diffiniadau ac amcangyfrifon o gyffredinrwydd	115

Cynnwys Siartiau, Tablau a ffigurau

Siartiau

Siart 1: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a chyffuriau anghyfreithlon, 2012-13 i 2022-23. Mae data ar gyfer 2022-23 wedi'u huwcholeuo.	16
Siart 2: Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau a chyffuriau alcohol-benodol, 2011-2021, yn ôl cwintel oedran. Mae data ar gyfer 2021 wedi'u huwcholeuo.	17
Siart 3: Unigolion a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, yn ôl blwyddyn a rhyw 2013-14 i 2022-23.	26
Siart 4: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon fesul 100,000, yn ôl y math o sylwedd 2014-15 i 2022-23.	27
Siart 5: Unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon a enwyd, Cymru 2013-14 i 2022-23.	29
Siart 6: Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, trigolion Cymru, y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth, yn ôl y math o gyffur ac ardal bwrdd iechyd 2022-23.	31
Siart 7: Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, trigolion Cymru, y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni fesul 100,000 o'r boblogaeth yn ôl blwyddyn ac ardal bwrdd iechyd rhwng 2015-16 a 2022-23.	32
Siart 8: Derbyniadau unigol unigryw â chyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle yn ôl degradd amddifadedd, 2022-23.	34
Siart 9: Derbyniadau unigol unigryw â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon mewn unrhyw safle yn ôl degradd amddifadedd, 2022-23.	35
Siart 10: Asesiadau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a phrif sylwedd a ddefnyddir a gofnodwyd rhwng 2018-19 a 2022-23.	36
Siart 11: Asesiadau camddefnyddio sylweddau a gynhaliwyd gan wasanaethau yng Nghymru, yn ôl bwrdd iechyd rhwng 2018-19 a 2022-23.	37
Siart 12: Nifer yr unigolion a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl y prif sylwedd a gofnodwyd (alcohol neu gyffuriau anghyfreithlon), rhyw a bandiau oedran pum mlynedd, rhwng 2018-19 a 2022-23.	38
Siart 13: Nifer yr unigolion a oedd yn newydd i wasanaethau, a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru yn 2022-23 yn ôl y prif sylwedd a gofnodwyd (alcohol neu gyffuriau anghyfreithlon) a bandiau oedran pum mlynedd.	39
Siart 14: Nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer ffetysau a babanod newydd-anedig y mae defnydd y fam o alcohol neu sylweddau eraill neu'r broses o'i diddychu o ddibyniaeth ar alcohol neu sylweddau eraill yn effeithio arnynt, yn ôl safle diagnostig rhwng 2013-14 a 2022-23.	41

Siart 15: Plant a oedd yn derbyn gofal a chymorth yng Nghymru, y ganran â phroblemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau gan rieni yn ôl awdurdod lleol, ar 31 Mawrth 2022.	43
Siart 16: Plant a oedd yn Derbyn Gofal a Chymorth yng Nghymru, y ganran â phroblemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau gan rieni yn ôl Awdurdod Lleol, ar 31 Mawrth 2022.	44
Siart 17: Nifer y gwaharddiadau o'r ysgol a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau ac alcohol yn ôl y math o waharddiad, rhwng 2011-12 a 2021-22. (Nid oes unrhyw ddata ar gael ar gyfer blwyddyn academiaidd 2019-20 am fod ysgolion ar gau yn ystod cyfyngiadau symud pandemig COVID-19).	45
Siart 18: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yng Nghymru ymhlith pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl rhyw 2022-23	46
Siart 19: Derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn cynnwys pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru â chyflwr alcohol-benodol, yn ôl blwyddyn a rhyw rhwng 2012-13 a 2022-23	47
Siart 20: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon ymhlith pobl ifanc hyd at 24 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl rhyw a grŵp oedran, 2022-23.....	48
Siart 21: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon a oedd yn cynnwys pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a'r math o sylwedd, rhwng 2013-14 a 2022-23	49
Siart 22: Pobl ifanc dan 25 oed a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl rhyw, band oedran a'r prif sylwedd a gofnodwyd fel un problemus, 2022-2023.	50
Siart 23: Asesiadau camddefnyddio sylweddau ymhlith pobl ifanc dan 25 oed, yn ôl blwyddyn a'r prif sylwedd problemus a gofnodwyd rhwng 2018-19 a 2022-23, Cymru .	51
Siart 24: Oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol, yn ôl rhyw, oedran a safle diagnostig y cyflwr cysylltiedig ag alcohol, 2022-23.	52
Siart 25: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol ymhlith oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a rhyw, rhwng 2012-13 a 2022-23 ...	53
Siart 26: Oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, yn ôl rhyw a grŵp oedran, 2022-23	54
Siart 27: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon a enwyd ymhlith oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a'r math o sylwedd, 2022-23 .	55
Siart 28: Oedolion 25-49 oed a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl rhyw, band oedran a'r prif sylwedd a gofnodwyd fel un problemus, 2022-23.	56
Siart 29: Asesiadau camddefnyddio sylweddau ymhlith oedolion 25-49 oed, yn ôl blwyddyn a'r prif sylwedd problemus a gofnodwyd, Cymru rhwng 2018-19 a 2022-23.....	57

Siart 30: Oedolion hŷn 50+ oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol, yn ôl band oedran a rhyw ac oedran 2022-23.....	58
Siart 31: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol ymhlith oedolion hŷn 50+ oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a rhyw, rhwng 2012-13 a 2022-23 ...	59
Siart 32: Oedolion hŷn 50+ oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, yn ôl rhyw ac oedran, 2022-23.....	60
Siart 33: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon ymhlith oedolion hŷn 50+ oed yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a'r math o sylwedd, 2022-23	61
Siart 34: Oedolion hŷn (50+ oed) a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl rhyw, band oedran a'r prif sylwedd a gofnodwyd, 2022-23.....	62
Siart 35: Asesiadau camddefnyddio sylweddau ymhlith oedolion hŷn 50+ oed, yn ôl y prif sylwedd problemus a gofnodwyd, Cymru rhwng 2018-19 a 2022-23.....	63
Siart 36: Canran yr oedolion 16-59 oed yng Nghymru a nododd eu bod yn defnyddio cyffuriau anghyfreithlon dethol yn ystod y 12 mis diwethaf, rhwng 2010-11 a 2022-23.	64
Siart 37: Pobl sy'n chwistrellu cyffuriau ac sy'n defnyddio Rhaglenni Nodwyddau a Chwistrellau yng Nghymru yn rheolaidd, yn ôl grŵp oedran, blwyddyn a grŵp sylweddau, rhwng 2017-18 a 2022-23	67
Siart 38: Nifer y bobl sy'n chwistrellu cyffuriau, sy'n defnyddio gwasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd yn ôl rhyw, grŵp oedran a grŵp sylweddau, Cymru, 2022-23.....	69
Siart 39: Nifer y marwolaethau alcohol-benodol yn ôl blwyddyn cofrestru'r farwolaeth yng Nghymru 2011-2021.	75
Siart 40: Y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer marwolaethau alcohol-benodol o gofrestrwyd yn ystod y flwyddyn, Cymru, cyfartaleddau treigl tair blynedd, yn ôl blynyddoedd a rhyw	76
Siart 41: Y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer marwolaethau alcohol-benodol, Cymru, cyfartaleddau treigl tair blynedd, marwolaethau a gofrestrwyd yn 2020-22, yn ôl bwrdd iechyd	77
Siart 42: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol, dull AAF, Cymru, cyfartaleddau treigl tair blynedd, yn ôl rhyw a blwyddyn cofrestru'r farwolaeth, rhwng 2015-17 a 2020-22.	78
Siart 43: Y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol, dull AAF, Cymru, cyfartaledd treigl tair blynedd, marwolaethau a gofrestrwyd yn 2020-22, yn ôl bwrdd iechyd	79
Siart 44: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau a chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru yn ôl blwyddyn gofrestru 2012-22.....	81

Siart 45: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru yn ôl grŵp oedran a nodwyd a rhyw ar gyfer marwolaethau a gofrestrwyd yn 2018-2022. ...	82
Siart 46: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru lle y cofnodwyd sylweddau dethol, marwolaethau a gofnodwyd 2013-2022.....	83
Siart 47: Y gyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau a gofrestrwyd yng Nghymru, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2017-2022, ynghyd â'r gyfradd genedlaethol ar gyfer 2022 (coch).	84
Siart 48: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru yn ôl Awdurdod Lleol, y cyfartaledd tair blynedd ar gyfer 2020-22, ynghyd â'r cyfraddau cenedlaethol ar gyfer Cymru (coch).	85
Siart 49: Nifer y troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan heddluoedd yng Nghymru yn ôl blwyddyn a heddlu, rhwng 2018-19 a 2022-23.	86
Siart 50: Y gyfradd fesul 1,000 o'r boblogaeth ar gyfer troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan Heddluoedd yng Nghymru yn ôl blwyddyn a heddlu, rhwng 2018-19 a 2022-23, gyda chyfradd gyfartalog Cymru (dot coch).	87
Siart 51: Nifer yr Atafaeliadau gan Heddluoedd yng Nghymru, 2022-23, cyffuriau dethol. ...	89
Siart 52: Cyfradd atafaeliadau cyffuriau anghyfreithlon gan heddluoedd yng Nghymru fesul 1,000 o'r boblogaeth, yn ôl heddlu a chyfartaledd Cymru (dot coch), rhwng 2017-18 a 2022-23.	90
Siart 53: Prisiau nodweddiadol cyffuriau anghyfreithlon dethol ar y stryd yn seiliedig ar adroddiadau asiantaethau gorfodi'r gyfraith, y DU, 2010-18.	91
Siart 54: Purdeb cyfartalog cymedrig symiau bach o gyffuriau a atafaelwyd yng Nghymru a Lloegr, 2008-18, yn ôl cyffuriau dethol.....	92

Tablau

Tabl 1: Derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig ag alcohol ymhlith trigolion Cymru, yn ôl dangosydd, rhyw a blyneddau 2018-19 i 2022-23.....	19
Tabl 2: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer unigolion sy'n byw yng Nghymru a dderbynnir i'r ysbyty ar gyfer cyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol.....	22
Tabl 3: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol ar gyfer unigolion sy'n byw yng Nghymru, seiliedig ar bobl, mesur bras, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol.	25
Tabl 4: Derbyniadau i ysbyty seiciatrïg a chyswllt ag arbenigedd seiciatrïg (unrhyw ysbyty) a oedd yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau, nifer a chyfran (%) yr holl dderbyniadau (seiliedig ar bobl), rhwng 2018-19 a 2022-23.....	33
Tabl 5: Dimensiynau a ddefnyddir i fesur effaith alcohol ar boblogaethau a gwasanaethau gofal iechyd	93

Tabl 6: Codau ICD-10 ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a chyflyrau y gellir eu priodoli i alcohol, fel y'u diffinnir gan y Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol (2013)	96
Tabl 7: Codau ICD-10 a ddefnyddir i ddiffinio syndrom alcohol y ffetws, diddyfnu'r fam o alcohol a chyffuriau caethiwed a niwed i'r ymennydd sy'n gysylltiedig ag alcohol yn yr adroddiad hwn	98
Tabl 8: Manylion cyflyrau a ddynodir gan bedwerydd nod codau ICD-10 sy'n dechrau ag 'F'	99
Tabl 9: Cyflyrau a ddefnyddir i gyfrifo marwolaethau cysylltiedig ag alcohol a Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol a llunio diffiniadau'r Swyddfa Ystadegau Gwladol. Noder bod cyflyrau AAF a ddefnyddir i ddiffinio marwolaethau alcohol-benodol yn union debyg i'r rhai a ddefnyddir i ddiffinio derbyniadau alcohol-benodol i'r ysbyty	103
Tabl 10: Codau ICD-10 a ddefnyddir i ddiffinio derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon yn y prif safle. Ceir manylion llawn codau ICD-10 yn: http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en	107
Tabl 11: Codau ICD-10 a ddefnyddir gan SYG i ddiffinio 'marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau'.	109
Tabl 12: Sylweddau a restrwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol fel 'sylweddau seicoweithredol newydd'	110

Ffigurau

Ffigur 1: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol.....	21
Ffigur 2: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol, Unigolion sy'n byw yng Nghymru, seiliedig ar gyfnodau, mesur bras, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol.....	24

Cyflwyniad

Mae'r adroddiad ystadegol hwn yn rhoi crynodeb o ddata sy'n ymwneud â chamddefnyddio sylweddau a gofnodir fel mater o arfer sydd ar gael ar hyn o bryd ar gyfer Cymru. Ceir tystiolaeth o nifer o ffynonellau data gan gynnwys Iechyd a Gofal Digidol Cymru, Cronfa Ddata Lleihau Niwed Cymru, Cronfa Ddata Genedlaethol Cymru ar gyfer Camddefnyddio Sylweddau, y Swyddfa Ystadegau Gwladol, gwasanaethau Addysg Awdurdodau Lleol a data'r Swyddfa Gartref. Bwriedir i'r adroddiad hwn gael ei ddefnyddio ochr yn ochr ag adroddiad Camddefnyddio Sylweddau Llywodraeth Cymru ar ddata triniaethau ar gyfer yr un cyfnod er mwyn rhoi proffil cyflawn ar gyfer graddau a natur camddefnyddio sylweddau, sy'n cynnwys cyffuriau ac alcohol, yng Nghymru.

Fel mewn blynyddoedd blaenorol, mae'r adroddiad wedi'i strwythuro er mwyn ystyried yn well dystiolaeth sy'n ymwneud â chamddefnyddio sylweddau drwy gydol bywyd, o ddefnydd cynenedigol a mamol o gyffuriau ac alcohol i gamddefnyddio sylweddau mewn oedolion hŷn. Bydd y proffil hefyd yn dangos amrywiadau daearyddol yn y niweidiau i iechyd sy'n gysylltiedig â chyffuriau ac alcohol o ran derbyniadau i'r ysbyty, cyfraddau clefydau a marwolaethau, yn ogystal â thueddiadau dros amser.

Yn Adran 1, mae'r adroddiad yn cyflwyno data sy'n seiliedig ar y boblogaeth sy'n ymwneud â defnydd hunangofnodedig a mesurau gwrthrychol gan gynnwys derbyniadau i'r ysbyty er mwyn rhoi trosolwg o gyd-destun a graddau niweidiau i iechyd ac ymddygiad risg sy'n gysylltiedig â defnyddio cyffuriau ac alcohol yng Nghymru. Yna, bydd adrannau dilynol yn canolbwyntio ar grwpiau oedran penodol, sef: Plant a phobl ifanc (0-24 oed), oedolion o oedran gweithio (25-49 oed) ac oedolion hŷn (50 oed a throsodd) a, lle mae data ar gael, yn rhoi proffil daearyddol yn ôl bwrdd iechyd ac awdurdod lleol. Y gobaith yw y bydd yr adroddiad hwn yn adnodd hanfodol i'r rhai sy'n gyfrifol am ddarparu a chynllunio gwasanaethau iechyd a gwasanaethau cysylltiedig sy'n atal y niweidiau sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau ac alcohol yng Nghymru a/neu sy'n mynd i'r afael â nhw, yn ogystal â'r rhai sydd â diddordeb ehangach mewn camddefnyddio sylweddau, penderfyniadau cymdeithasol ehangach a goblygiadau.

Oherwydd amgylchiadau eithriadol pandemig COVID-19, pan welwyd tarfu sylweddol ar wasanaethau arferol, mae'r adroddiad hwn yn adlewyrchu'r heriau a wynebier gan bob gwasanaeth iechyd, gofal cymdeithasol a chyfiawnder troseddol a'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaethau hynny. Felly, ni ddylid dehongli'r data a gyflwynir yma ar gyfer 2021-22 fel rhan o broses dadansoddi tueddiadau barhaus.

At hynny, ni ddylid defnyddio data un flwyddyn unigol i gasglu unrhyw newidiadau gwirioneddol yn y boblogaeth sy'n defnyddio sylweddau.

Crynodeb Gweithredol

Tueddiadau ar lefel y boblogaeth

- Roedd nifer yr unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol dros ddwywaith nifer yr unigolion a dderbyniwyd ar gyfer defnyddio cyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23, er bod y naill ffigur a'r llall wedi lleihau o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Lleihaodd nifer y derbyniadau ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol 6.5 y cant a lleihaodd nifer y derbyniadau a oedd yn ymwneud â defnyddio cyffuriau anghyfreithlon 11.1 y cant yn y flwyddyn ddiwethaf.
- Cynyddodd nifer yr unigolion unigryw a aseswyd mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol yng Nghymru 0.8 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol ond mae'r nifer wedi lleihau 7.5 y cant ers 2018-19. O blith yr holl asesiadau, roedd 48.5 y cant yn gleientiaid â phroblem alcohol yn bennaf, roedd 44.3 yn gleientiaid â phroblem cyffuriau yn bennaf ac ni chofnodwyd unrhyw sylwedd yn achos y 7.2 y cant sy'n weddill.
- Dros y pum mlynedd diwethaf, mae nifer y derbyniadau seiciatrïg wedi lleihau 59.1 y cant ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a 33.9 y cant ar gyfer cyflyrau sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon.
- Roedd cyfran yr holl gleifion a dderbyniwyd ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a oedd yn byw yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig 2.9 gwaith yn fwy na nifer y cleifion o'r ardaloedd lleiaf difreintiedig. O ran defnyddio cyffuriau anghyfreithlon, cynyddodd y ffigur hwn i 7.4 gwaith yn fwy.
- Mae nifer y marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau a gofrestrwyd yn 2022 yn dal i fod yn uchel ar 205 o farwolaethau, gan leihau dim ond 2.3 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol pan gofnodwyd y nifer mwyaf o gymharu â chamddefnyddio cyffuriau. Nid oedd data marwolaethau alcohol-benodol ar gael ar gyfer 2022 ar lefel flynyddol, er bod y cyfartaledd treigl tair blynedd wedi cynyddu 9.2 y cant yn 2020-22 o gymharu â 2019-21.

Plant a phobl ifanc (dan 25 oed)

- Ar 31 Mawrth 2022, roedd 4,960 o blant yn derbyn gofal a chymorth oherwydd camddefnyddio sylweddau gan rieni. Nifer y plant a oedd yn derbyn gofal a chymorth y nodwyd bod eu defnydd eu hunain o sylweddau yn broblem oedd 630, sef 3.7 y cant o'r holl blant a oedd yn cael gofal a chymorth.
- Roedd cyfanswm o 869 o waharddiadau o ysgolion o ganlyniad i alcohol neu gyffuriau ymhlith plant oedran ysgol yn 2021-22, sef cynnydd o 119 y cant o gymharu â 2020-21 ac 16.5 y cant o gymharu â 2018-19. Dyma'r nifer mwyaf o waharddiadau ers 2011-12.

- Derbyniwyd 401 o bobl ifanc dan 25 oed â chyflwr alcohol-benodol i'r ysbyty yn 2022-23, sef gostyngiad o 34.6 o gymharu â 2021-22. Bu gostyngiad o 11.1 y cant yn nifer y derbyniadau ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon ymhlith y garfan oedran hon yn 2022-23.

Oedolion 25-49 oed

- Yn y garfan oedran hon, mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon wedi lleihau 14.1 y cant ac 16.4 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.
- Roedd opioidau yn dal i gyfrif am nifer sylweddol uwch o dderbyniadau i'r ysbyty o gymharu ag unrhyw grŵp sylweddau anghyfreithlon arall, sef 38.3 y cant o'r derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon yn y grŵp oedran hwn.
- Yn y categori oedran 40-49 y cofnodwyd y nifer mwyaf o farwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau, a oedd yn cyfrif am 33.7 o'r holl farwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau a gofrestrwyd yn 2022.

Oedolion hŷn, 50 oed a throsodd

- Unigolion 50 oed a throsodd oedd yn cyfrif am 65.0 y cant o'r holl bobl a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol, a 29.2 y cant o'r holl bobl a dderbyniwyd i'r ysbyty ar ôl defnyddio cyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23. Mae'r cyfrannau hyn wedi cynyddu o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.
- Mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol, alcohol oedd y sylwedd problemus a gofnodwyd amlaf, a oedd yn cyfrif am 80.1 y cant o'r asesiadau. Mae hyn yn cymharu â 13.5 y cant o'r asesiadau lle y cofnodwyd opioidau fel y prif sylwedd a oedd yn cael ei ddefnyddio.

3. Prif dueddiadau o ran y boblogaeth

3.1 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol neu wenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon

Mae derbyniadau i'r ysbyty yn fesur a ddefnyddir yn aml i asesu niweidiau alcohol a chyffuriau i unigolion. Er eu bod yn debygol o adlewyrchu niweidiau sy'n gysylltiedig â defnydd ym mhen mwyaf problemus y sbectrwm defnyddio alcohol a chyffuriau, gall ffigurau ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty fod yn ddull defnyddiol ac, yn bwysig, gyson o fesur y niweidiau hyn dros amser. Disgrifir rhai o'r cymhlethdodau a'r diffiniadau sy'n gysylltiedig â defnyddio data derbyniadau i'r ysbyty yn fanwl yn Atodiadau A i C i'r ddogfen hon.

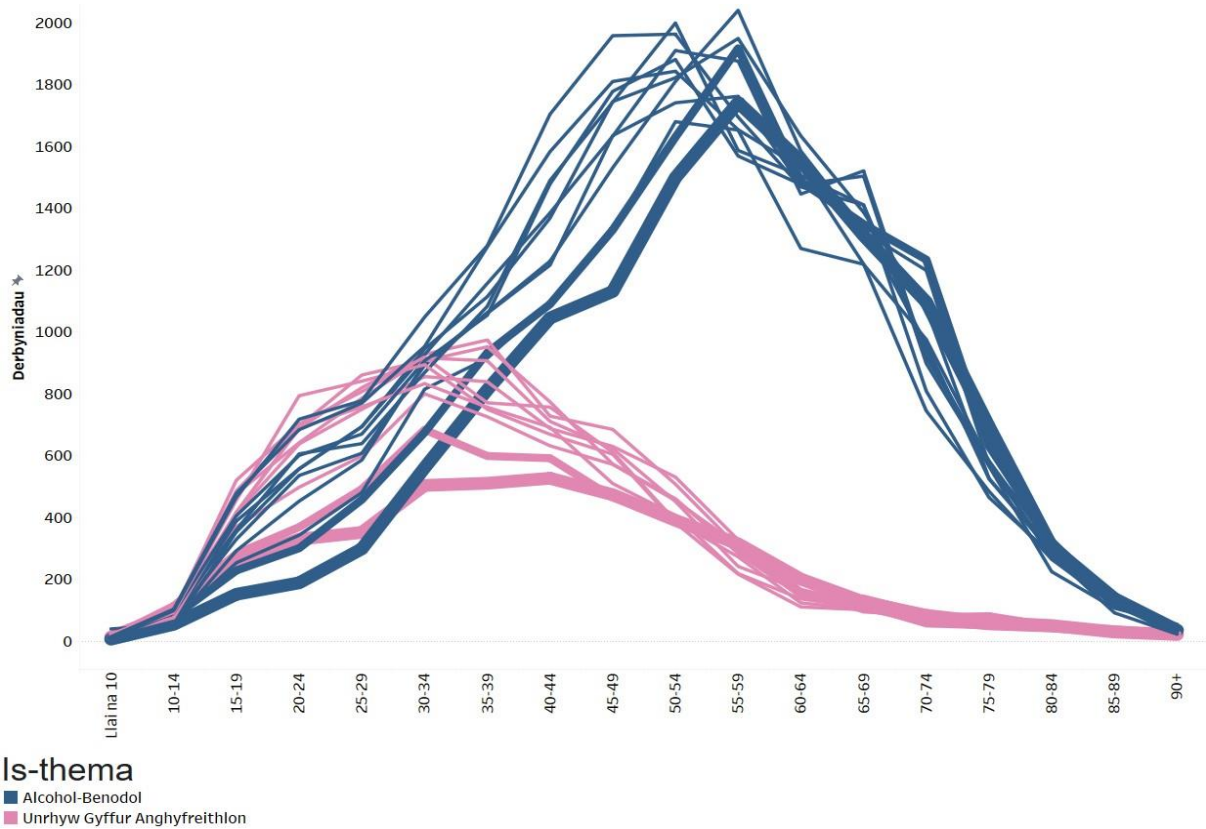
Dangosir derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a chyffuriau anghyfreithlon yn ôl blwyddyn yn Siart 1. Yn 2022-23, cafwyd:

- 4,342 o dderbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon a oedd yn cynnwys 3,445 o unigolion unigryw.
- 12,628 o dderbyniadau alcohol-benodol a oedd yn cynnwys 8,464 o unigolion unigryw.

Fel y gwelir o Siart 1, mae nifer y derbyniadau ar gyfer gwahanol grwpiau oedran yn gymharol sefydlog dros amser. Gwelir niferoedd cymaradwy o dderbyniadau ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon ac alcohol o'r grwpiau oedran 10-14 hyd at y grŵp oedran 35-39 ac ar ôl hynny mae nifer y derbyniadau ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon yn lleihau'n raddol tra bod nifer y derbyniadau ar gyfer cyflyrau sy'n gysylltiedig ag alcohol yn parhau i gynyddu, gan gyrraedd uchafbwynt yn y grŵp oedran 55-59.

Ers 2011-12, y grwpiau oedran mwyaf cyffredin a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yw pobl dros 50 oed. Yn 2022-23, roedd pobl dros 50 oed yn cyfrif am 65.0 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty o gymharu â 30.6 y cant yn y grŵp oedran 25-49 a 4.4 y cant ymhlith pobl ifanc dan 25 oed.

Ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, yn 2022-23, y grwpiau oedran mwyaf cyffredin a gofnodwyd oedd pobl 25-49 oed a oedd yn cyfrif am 53.6 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty, gyda 29.2 y cant arall yn y grŵp oedran dros 50 oed ac roedd y 17.1 y cant sy'n weddill yn unigolion dan 25 oed.

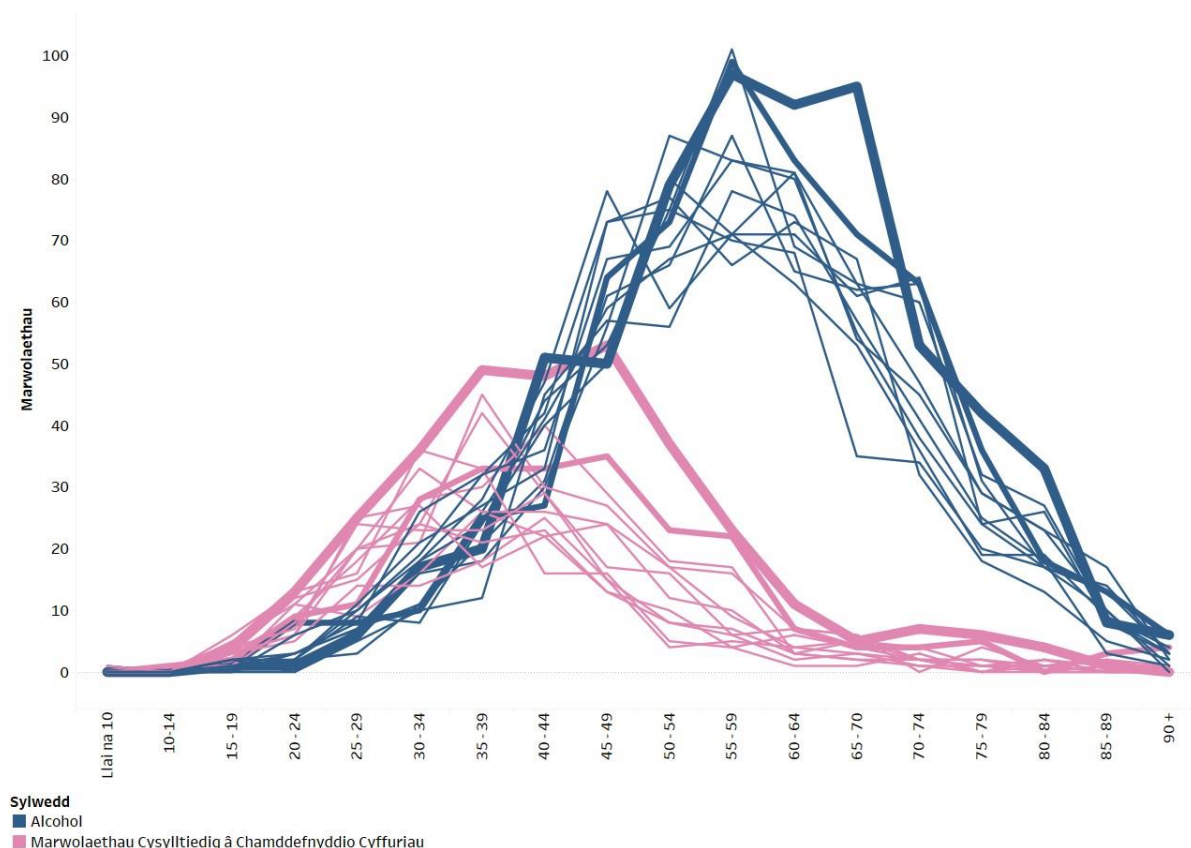


Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 1: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a chyffuriau anghyfreithlon, 2012-13 i 2022-23. Mae data ar gyfer 2022-23 wedi'u huwchleuo.

3.2 Marwolaethau cysylltiedig ag alcohol a marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau

Dim ond data cryno ar farwolaethau cysylltiedig â chyffuriau a oedd ar gael gan SYG ar adeg cyhoeddi'r ddogfen hon ac, felly, mae'n bosibl nad yw rhai siartiau wedi'u diweddarau. Nid oedd data ar farwolaethau cysylltiedig ag alcohol ar gael. Fel mewn blynyddoedd blaenorol, dengys marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon ac alcohol batrymau uchafbwynt-oedran penodol. Yn 2021, ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, cofnodwyd yr uchafbwynt yn y grwpiau oedran 45-49 gyda nifer y marwolaethau cysylltiedig ag alcohol yn cyrraedd uchafbwynt yn y grŵp oedran 55-59, fel y dangosir yn Siart 2. Ceir marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn yr ystodau oedran 15-19 i 65-69, gyda niferoedd isel iawn yn cael eu cofnodi ymhlith oedolion hŷn, tra gwelir ystod oedran ehangach ar gyfer marwolaethau cysylltiedig ag alcohol, o 20-24 i 90+ oed. Cofnodir yr holl ddata sy'n ymwneud â marwolaethau yn yr adroddiad hwn yn ôl blwyddyn cofrestru'r farwolaeth.



Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2022

Siart 2: Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau a chyffuriau alcohol-benodol, 2011-2021, yn ôl cwintel oedran. Mae data ar gyfer 2021 wedi'u huwcholeuo.

4. Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â defnyddio alcohol

4.1 Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol yn benodol ac y gellir eu priodoli i alcohol

Fel arfer, diffinnir 'cyflyrau alcohol-benodol' fel y cyflyrau hynny, megis clefyd alcoholaidd yr iau/afu, y gellir eu priodoli'n llwyr i'r defnydd o alcohol. Yn ddiweddar, mae mesurau ychwanegol sy'n gysylltiedig â 'chyflyrau y gellir eu priodoli i alcohol' wedi bod yn cael eu cofnodi'n amlach mewn llenyddiaeth sy'n gwerthuso niweidiau alcohol. Mae mesurau y gellir eu priodoli i alcohol yn cynnwys y cyflyrau hynny, y gwerthuswyd eu bod yn cael eu hachosi'n rhannol, ond nid yn gyfan gwbl, gan y defnydd o alcohol pan y'i hystyrir ar draws y boblogaeth gyfan. Felly, mae ffigurau y gellir eu priodoli i alcohol yn ychwanegu dimensiwn arall at y broses o ddadansoddi niweidiau alcohol. Gellir disgrifio derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol yn benodol a derbyniadau y gellir eu priodoli i alcohol mewn mesurau 'seiliedig ar bobl' (nifer yr unigolion a dderbynnir i'r ysbyty mewn unrhyw gyfnod penodol, gyda phob un yn cael ei gyfrif unwaith yn unig) neu fesurau 'seiliedig ar dderbyniadau' (lle mae pob achos o dderbyn pob unigolyn wedi'i gynnwys, oherwydd yn aml gall un unigolyn gael ei dderbyn i'r ysbyty ar fwy nag un achlysur mewn blwyddyn benodol). Gweler Atodiad A am ddisgrifiad manylach.

Dengys Tabl 1 ffigurau manwl ar gyfer dangosyddion alcohol allweddol ledled Cymru ar gyfer y pum mlynedd fwyaf diweddar. Derbyniwyd 8,464 o unigolion unigryw â chyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle diagnostig i'r ysbyty yn 2022-23, a oedd yn cyfrif am 12,628 o dderbyniadau. Mae nifer yr unigolion unigryw a dderbynnir i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol wedi lleihau 18.6 y cant dros y pum mlynedd diwethaf.

Y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran (EASR) ar gyfer unigolion a dderbynnir i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol oedd 271 o bobl fesul 100,000 o'r boblogaeth. Nifer yr unigolion unigryw a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflwr y gellir ei briodoli i alcohol yn 2022-23 oedd 32,716, sy'n sefydlog o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Cofnodwyd cyflwr y gellir ei briodoli i alcohol yn y prif safle ar gyfer 11,028 o unigolion.

Tabl 1: Derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig ag alcohol ymhlith trigolion Cymru, yn ôl dangosydd, rhyw a blynyddoedd 2018-19 i 2022-23

	Rhyw	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Nifer yr unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle diagnostig	Pob person	10402	9915	8580	9055	8464
	Gwryw	6698	6457	5520	5864	5575
	Benyw	3704	3458	3060	3191	2889
Nifer y derbyniadau i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle diagnostig	Pob person	15713	15143	13147	13849	12628
	Gwryw	10081	9946	8560	9023	8364
	Benyw	5632	5197	4587	4826	4264
Nifer y derbyniadau y gellir eu priodoli i alcohol, mesur bras, seiliedig ar bobl	Pob person	38068	36579	28449	32782	32716
	Gwryw	24463	23498	18354	21042	21036
	Benyw	13605	13081	10095	11740	11680
Derbyniadau y gellir eu priodoli i alcohol, mesur bras, seiliedig ar gyfnodau	Pob person	59675	58103	44986	52654	52118
	Gwryw	38734	37741	29250	34132	33646
	Benyw	20941	20362	15736	18522	18472

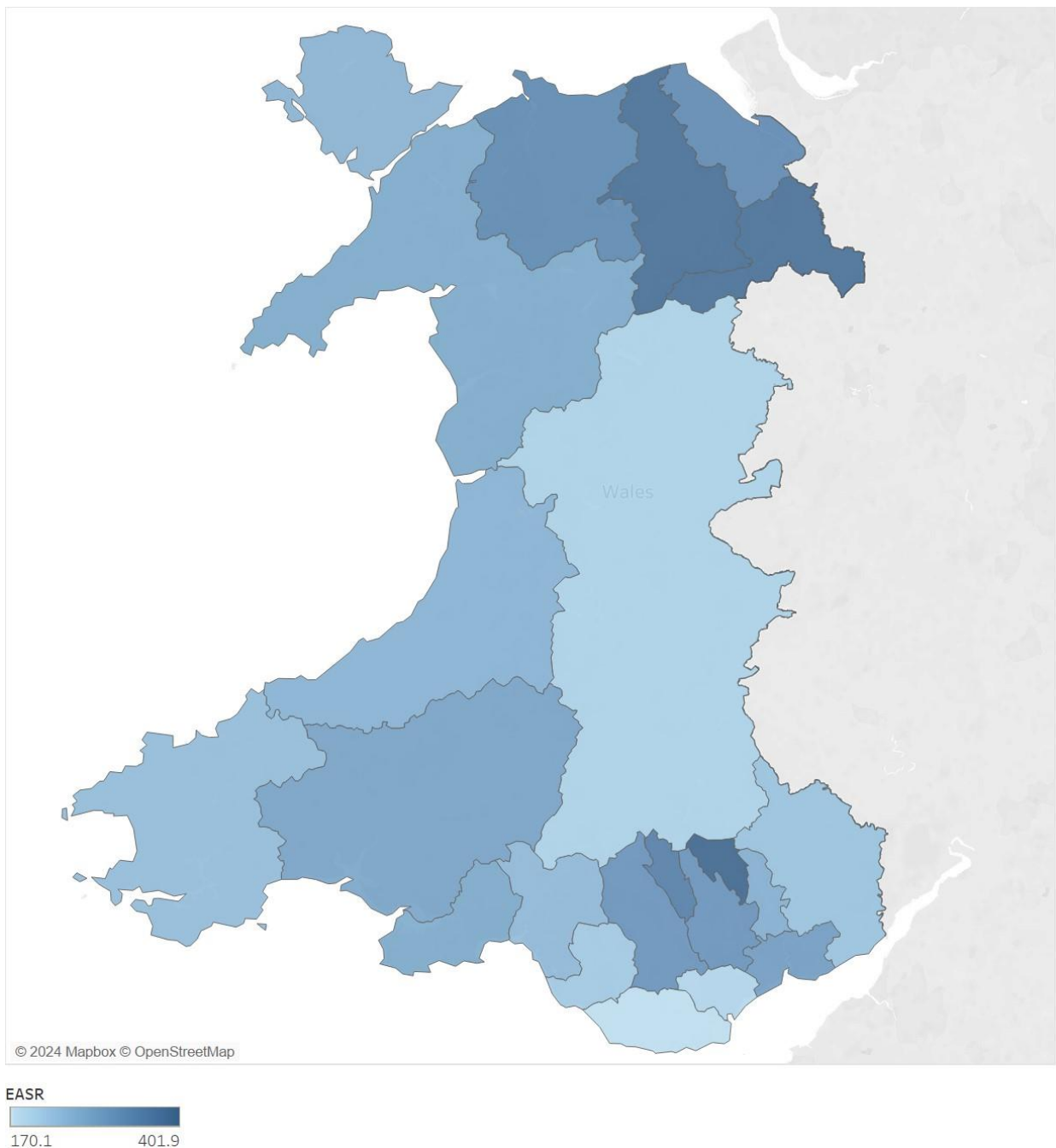
Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2023

4.2 Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol yn ôl ardal awdurdod lleol preswylfa yng Nghymru

Roedd amrywiad daearyddol sylweddol mewn cyfraddau derbyniadau i'r ysbyty alcohol-benodol wedi'u safoni ledled Cymru fel y dangosir yn Nhabl 2. Ardal Awdurdod Lleol Blaenau Gwent oedd â'r gyfradd uchaf gyda 402 o dderbyniadau fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol. Mae'r ffigur hwn dros ddwywaith yn fwy na'r gyfradd gymaradwy a gofnodwyd ym Mro Morgannwg,

yr Awdurdod Lleol â'r cyfraddau isaf yng Nghymru, sef 170 o dderbyniadau fesul 100,000 o'r boblogaeth.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae cyfraddau unigolion a dderbynnir i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol wedi lleihau mewn 19 o'r 22 o ardaloedd Awdurdod Lleol. Yn Nhorfaen y cofnodwyd y gostyngiad mwyaf, sef 21 y cant yn 2022-23. Fodd bynnag, gwelwyd cynnydd mewn cyfraddau unigolion a dderbynnir i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol mewn tair ardal Awdurdod Lleol, sef: Gwynedd (4 y cant), Ynys Môn (7 y cant) a Wrecsam (10 y cant). Mae Ffigur 1 yn rhoi cynrychioliad gweledol o'r gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran yn 2022-23 yn ôl ardal Awdurdod Lleol.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024
Ffigur 1: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol

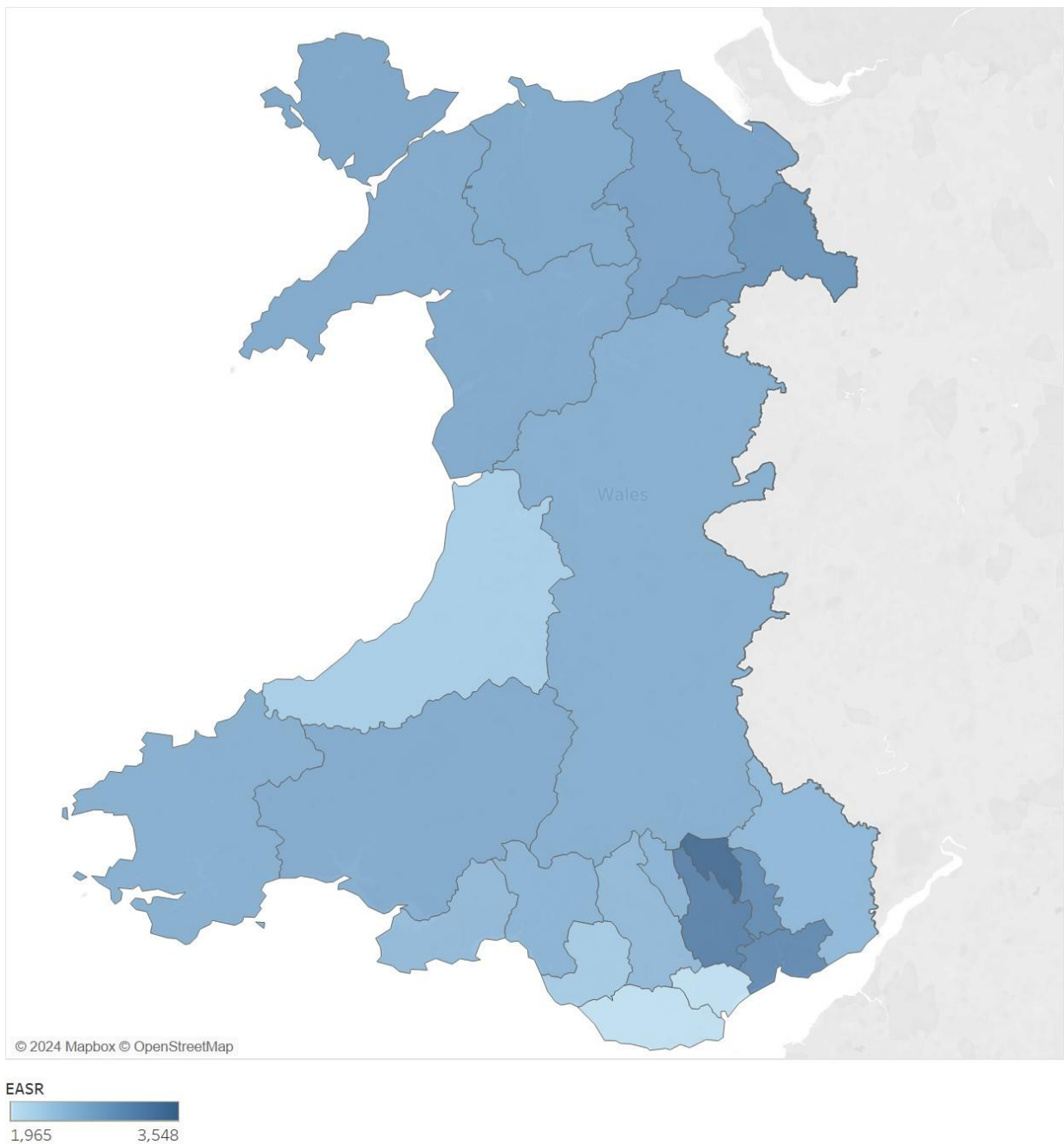
Tabl 2: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer unigolion sy'n byw yng Nghymru a dderbynnir i'r ysbyty ar gyfer cyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol

Ardal Bwrdd Iechyd	Ardal Awdurdod Lleol	EASR fesul 100,000 o'r boblogaeth 2022-23	Newid ers 2021-22	Newid ers 2018-19
Aneurin Bevan	Blaenau Gwent	402	-8%	-24%
	Caerffili	312	-8%	-21%
	Sir Fynwy	224	-14%	-22%
	Casnewydd	296	-8%	-27%
	Torfaen	262	-21%	-34%
Betsi Cadwaladr	Conwy	334	-5%	-15%
	Sir Ddinbych	386	-3%	-7%
	Sir y Fflint	330	-1%	3%
	Gwynedd	273	4%	-8%
	Ynys Môn	253	7%	-20%
	Wrecsam	384	10%	16%
Caerdydd a'r Fro	Caerdydd	189	-15%	-41%
	Bro Morgannwg	170	-19%	-48%
Cwm Taf Morgannwg	Merthyr Tudful	212	-13%	-26%
	Pen-y-bont ar Ogwr.	355	-3%	-26%
	Rhondda Cynon Taf	312	-9%	-24%
Hywel Dda	Sir Gaerfyrddin	284	-12%	-14%
	Ceredigion	256	-6%	-7%
	Sir Benfro	235	-10%	-23%
Powys	Powys	198	-14%	-29%
Bae Abertawe	Castell-nedd Port Talbot	243	-15%	-27%
	Abertawe	276	-1%	-14%
Cymru	Cymru	271	-8%	-21%

Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2023

Dengys Ffigur 2 a Thabl 3 y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol (seiliedig ar bobl, mesur bras) yn 2022-23. Fel gyda derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflwr

alcohol-benodol, Blaenau Gwent oedd yr ardal awdurdod lleol â'r gyfradd uchaf ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol, sef 1,355 o dderbyniadau seiliedig ar bobl fesul 100,000 o'r boblogaeth ac yng Nghaerdydd y cofnodwyd y gyfradd isaf, sef 795 o dderbyniadau seiliedig ar bobl fesul 100,000 o'r boblogaeth. Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol wedi lleihau mewn 11 o'r 22 o ardaloedd Awdurdod Lleol. Yng Nghaerdydd y gwelwyd y gostyngiad cymesur mwyaf mewn cyfraddau, sef lleihad o 12 y cant yn y flwyddyn ddiwethaf. I'r gwrthwyneb, mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol wedi cynyddu mewn 10 o'r ardaloedd Awdurdod Lleol sy'n weddill, gyda chynnydd o 11 y cant yn cael ei gofnodi ar Ynys Môn, sef yr Awdurdod Lleol â'r cynnydd mwyaf.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024
Ffigur 2: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol, Unigolion sy'n byw yng Nghymru, seiliedig ar gyfnodau, mesur bras, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol

Tabl 3: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol ar gyfer unigolion sy'n byw yng Nghymru, seiliedig ar bobl, mesur bras, 2022-23, yn ôl ardal Awdurdod Lleol.

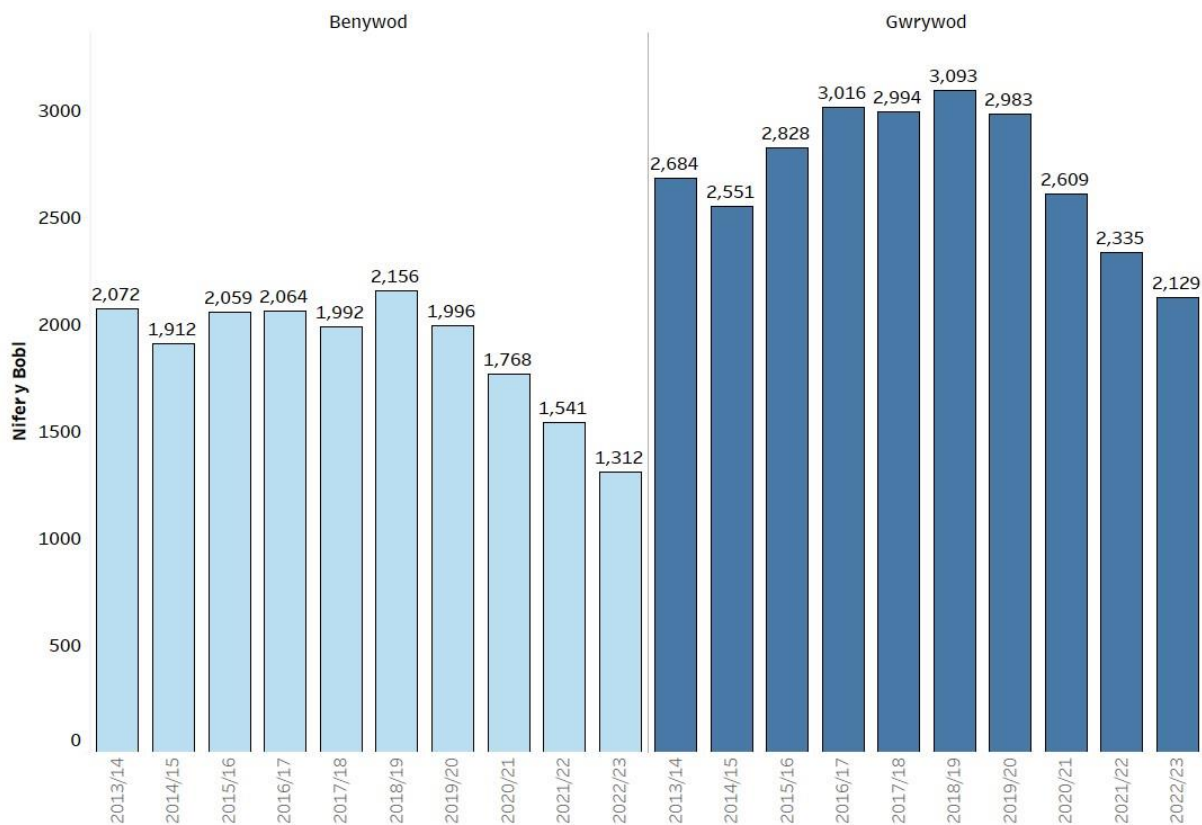
Ardal Bwrdd Iechyd	Ardal Awdurdod Lleol	EASR fesul 100,000 o'r boblogaeth 2022-23	Newid ers 2021-22	Newid ers 2018-19
Aneurin Bevan	Blaenau Gwent	1355	-5%	-15%
	Caerffili	1228	1%	-13%
	Sir Fynwy	957	-1%	-10%
	Casnewydd	1184	1%	-9%
	Torfaen	1177	-2%	-15%
Betsi Cadwaladr	Conwy	1011	1%	-12%
	Sir Ddinbych	1097	0%	-11%
	Sir y Fflint	1062	3%	-4%
	Gwynedd	994	8%	-6%
	Ynys Môn	1004	11%	-5%
	Wrecsam	1154	5%	-1%
Caerdydd a'r Fro	Caerdydd	795	-12%	-34%
	Bro Morgannwg	796	-11%	-34%
Cwm Taf Morgannwg	Merthyr Tudful	937	-3%	-22%
	Pen-y-bont ar Ogwr.	1046	-7%	-30%
	Rhondda Cynon Taf	1003	-5%	-28%
Hywel Dda	Sir Gaerfyrddin	1049	-1%	-15%
	Ceredigion	884	4%	-17%
	Sir Benfro	929	1%	-14%
Powys	Powys	985	1%	-16%
Bae Abertawe	Castell-nedd Port Talbot	1025	-4%	-16%
	Abertawe	992	-1%	-16%
Cymru	Cymru	1007	-1%	-17%

Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2023

5. Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â defnyddio cyffuriau anghyfreithlon

5.1 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon

Ar y cyfan, mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon a enwyd wedi lleihau 10.6 y cant yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, o 4,859 yn 2021-22 i 4,342 yn 2022-23. O gymharu â 2018-19 bu gostyngiad o 27.6 y cant yn nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon. Nifer yr unigolion unigryw a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23 oedd 3,445, sef gostyngiad o 11.1 y cant o 3,877 yn 2021-22. Mae nifer y gwrywod a'r benywod a dderbyniwyd i'r ysbyty wedi lleihau dros y pedair blynedd diwethaf. Dangosir nifer yr unigolion (y mae data rhyw ar gael ar eu cyfer) a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon yn ystod y naw mlynedd diwethaf yn Siart 3.

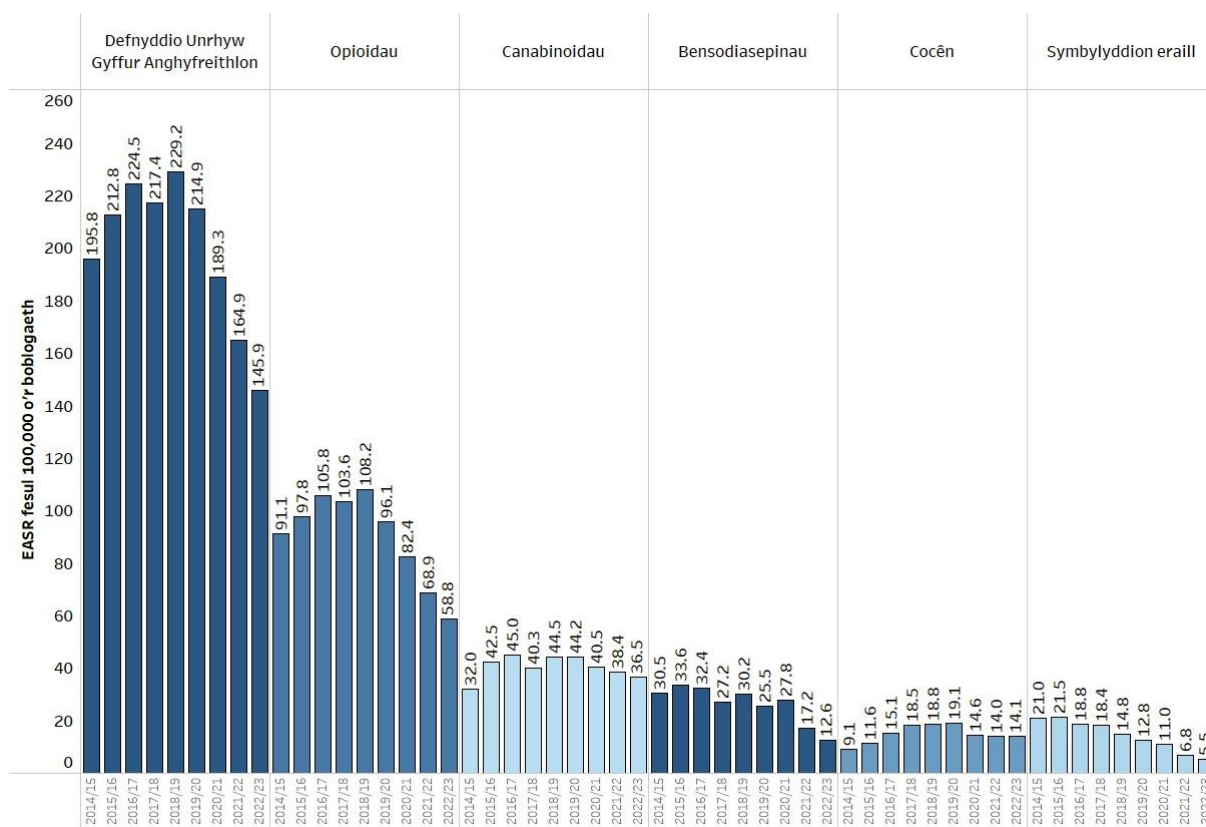


Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 3: Unigolion a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, yn ôl blwyddyn a rhyw 2013-14 i 2022-23.

5.2 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno yn ôl y math o sylwedd

Fel y dangosir yn Siart 4, mae'r Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon wedi lleihau dros y pedair blynedd diwethaf gan gofnodi isafbwynt newydd, sef 145.9 o dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer y flwyddyn 2022-2023. Er nad oes unrhyw duedd gyson rhwng blynnyddoedd, ar y cyfan, mae'r gyfradd derbyniadau wedi lleihau 25.5 y cant ers 2014-15. Lleihaodd y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o dderbyniadau ar gyfer opioidau 14.6 y cant yn 2022-2023 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Lleihaodd y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl Oedran ar gyfer cannabinoidau, bensodiasepinau a symbylyddion eraill unwaith eto eleni. Fodd bynnag, cynyddodd y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o dderbyniadau ar gyfer cocên o 14.0 i 14.1, gan aros yn sefydlog o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 4: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon fesul 100,000, yn ôl y math o sylwedd 2014-15 i 2022-23.

5.2.1 Opioidau

Opioidau yw'r grŵp sylweddau sy'n gysylltiedig â'r nifer mwyaf o unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty a'r nifer mwyaf o dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon o hyd. Yn 2022-23, derbyniwyd cyfanswm o 1,353 o unigolion i'r ysbyty, sy'n cyfrif am gyfanswm o 1,736 o dderbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag opioidau, sef gostyngiad o 17.5 y cant a 14.1 y cant, y drefn honno, o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau cysylltiedig ag opioidau yn 2022-23 oedd 58.8 o dderbyniadau fesul 100,000 o'r boblogaeth, sef gostyngiad o 14.6 y cant o gymharu â'r gyfradd a gofnodwyd y llynedd.

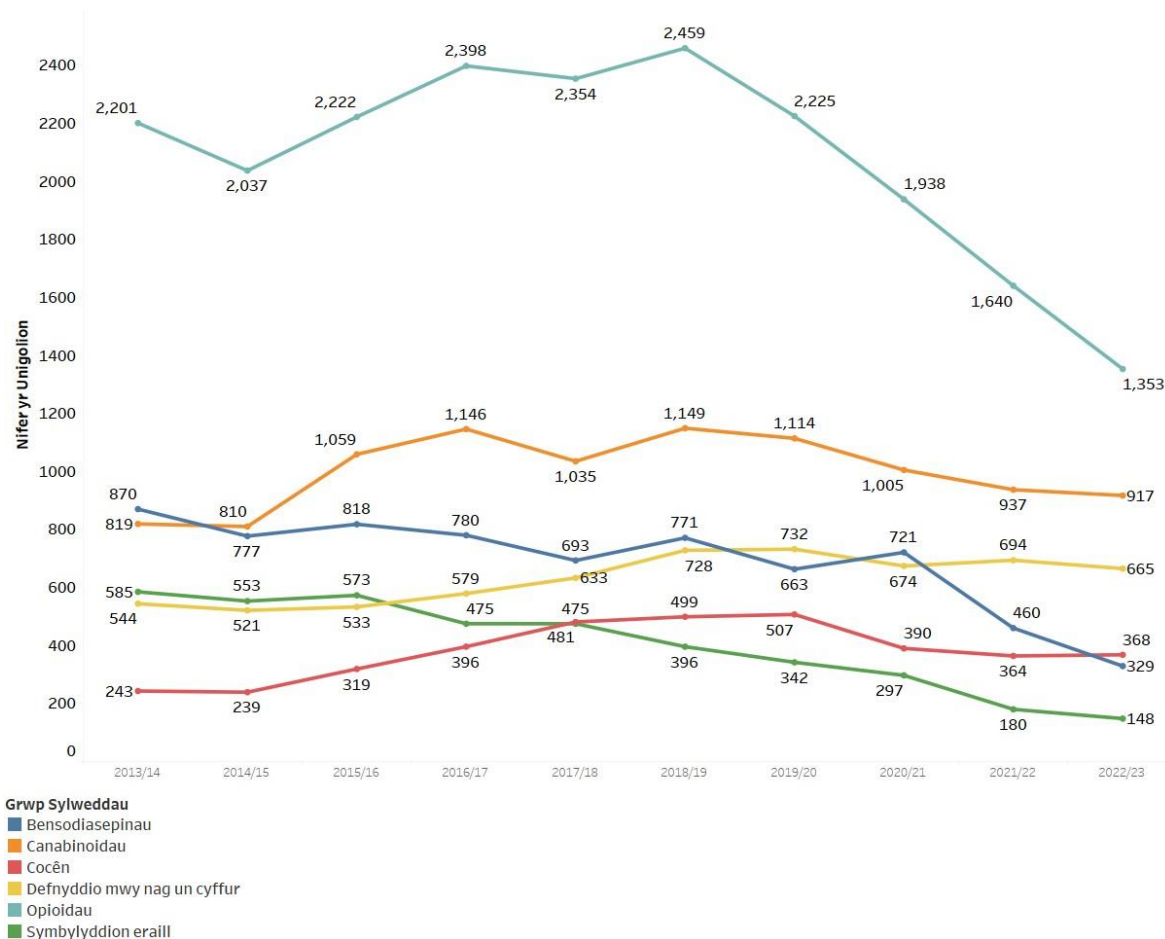
5.2.2 Canabinoidau

Canabinoidau yw'r grŵp sylweddau uchaf ond un gyda 1,097 o dderbyniadau i'r ysbyty yn 2022-23 sy'n ymwneud â 917 o unigolion a dderbyniwyd. Bu gostyngiad o 3.9 y cant yn nifer y derbyniadau i'r ysbyty o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (1,141 o dderbyniadau i'r ysbyty yn 2021-22). Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer canabinoidau oedd 36.5 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2022-23, sy'n parhau â'r gostyngiad graddol a welwyd dros y pum mlynedd diwethaf o 44.5 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2018-19.

Mae'n bwysig nodi nad oes modd gwahaniaethu rhwng data derbyniadau i'r ysbyty er mwyn nodi gwahaniaethau rhwng cynhyrchion canabinoidaidd, sef: resin canabis, mathau cryfach o ganabis gwair (h.y. 'skunk'); na mathau mwy newydd o agonistau derbyn canabinoidau synthetig (SCRAs), megis 'Spice'. Mae WEDINOS, sef prosiect sy'n profi ac yn proffilio sylweddau a gyflwynwyd o bob rhan o'r DU, yn darparu tystiolaeth o farchnad sylweddol ar gyfer agonistau derbyn canabinoidau synthetig yng Nghymru ymhlith poblogaethau sydd fwyaf agored i niwed, yn enwedig y rhai sydd yn y carchar.¹ At hynny, mae Canolfan Monitro Cyffuriau a Chaethiwed i Gyffuriau Ewrop (EMCDDA) wedi nodi cynnydd yng nghryfder y mathau 'resin' a 'gwair' o ganabis dros y 10 mlynedd diwethaf.²

1 WEDINOS (2023) adroddiad blynyddol PHILTRE, 2023-2022. Iechyd Cyhoeddus Cymru. Ar gael yn <https://www.wedinos.org/resources/downloads/Annual-Report-22-23%20Welsh.pdf>

2 EMCDDA 2019: European Drug Report – Trends and developments 2018. Ar gael yn http://www.emcdda.europa.eu/emcdda-home-page_en



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 5: Unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon a enwyd, Cymru 2013-14 i 2022-23.

5.2.3 Cocên

Yn y gorffennol, roedd y cynnydd mwyaf yn nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon yn gysylltiedig â chocên. Fodd bynnag, mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty wedi lleihau dros y tair blynedd diwethaf gyda chynnydd bach yn y flwyddyn fwyaf diweddar. Yn 2022-23, roedd 412 o dderbyniadau yn gysylltiedig â chocên a oedd yn ymwneud â 368 o unigolion. Ers 2014-15, mae'r Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran hefyd wedi cynyddu o 9.1 i 14.1 o dderbyniadau fesul 100,000 o'r boblogaeth. Mae hyn i'w briodoli i gynnydd yn argaeledd a phurdeb cocên powdr a chrac cocên fel y'i nodir yn ddiweddarach yn yr adroddiad hwn ac fel y'i dangosir gan EMCDDA.^{2,3} Mae'r gostyngiad yn nifer y derbyniadau i'r ysbyty ers 2020-21 yn dilyn tuedd a welir ym mron pob un o'r

grwpiau sylweddau a gellir ei briodoli i gyfyngiadau oherwydd pandemig COVID-19.

5.2.4 Bensodiasepinau

Yn 2022-23, roedd 378 o dderbyniadau yn gysylltiedig â bensodiasepinau a oedd yn ymwneud â 329 o unigolion. Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran oedd 12.6 o dderbyniadau fesul 100,000 o'r boblogaeth. O gymharu â'r llynedd, bu gostyngiad o 25.6 y cant yn nifer y derbyniadau cysylltiedig â bensodiasepinau.

5.2.5 Symbylyddion eraill

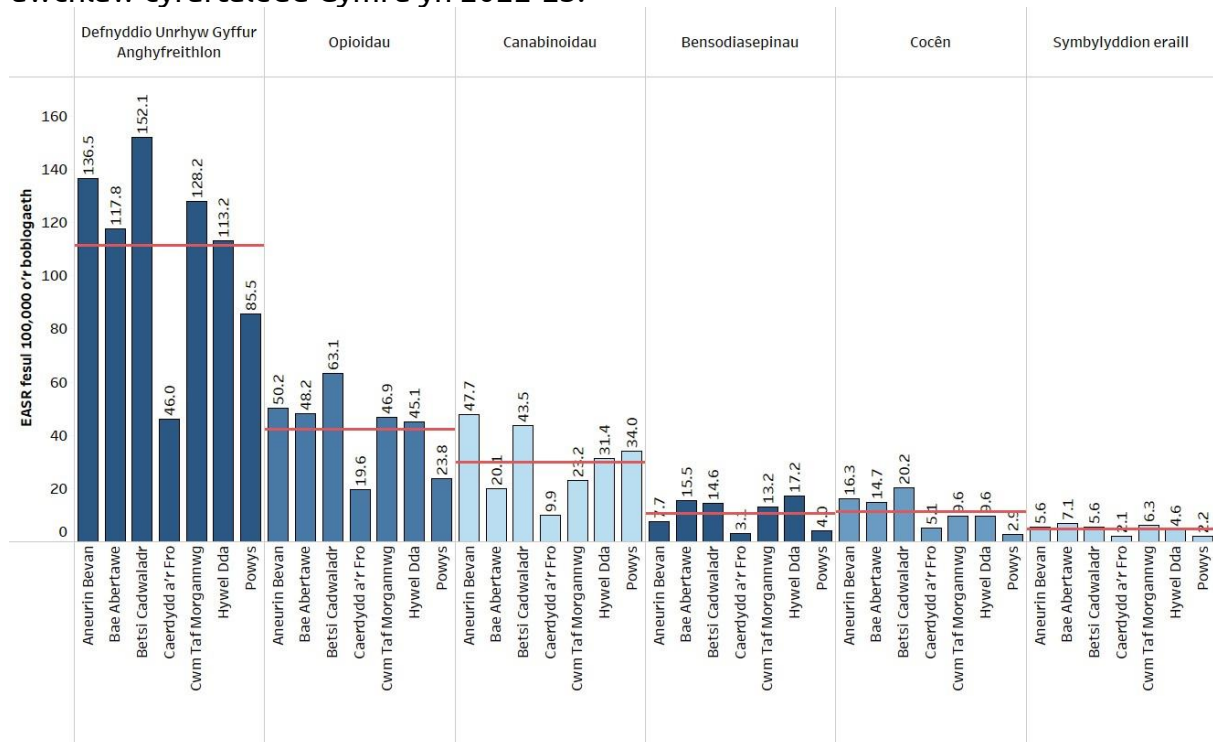
Yn 2022-23, roedd 164 o dderbyniadau i'r ysbyty a oedd yn ymwneud â 148 o unigolion. Mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty sy'n perthyn i'r categori 'symbylyddion eraill' wedi lleihau 18.0 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol, o 200 yn 2021-22. Dros yr wyth mlynedd diwethaf, mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â 'symbylyddion eraill' wedi lleihau 74.6 y cant.

5.2.6 Defnyddio mwy nag un cyffur

Yn 2022-23, derbyniwyd 665 o unigolion i'r ysbyty lle y cofnodwyd bod mwy nag un cyffur yn cael ei ddefnyddio, a oedd yn cyfrif am 19.3 y cant o'r holl dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon. Mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty lle mae mwy nag un cyffur wedi'i gofnodi wedi cynyddu 23.5 y cant ers 2015-16.

5.3 Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn ôl yr ardal bwrdd iechyd preswylfa yng Nghymru

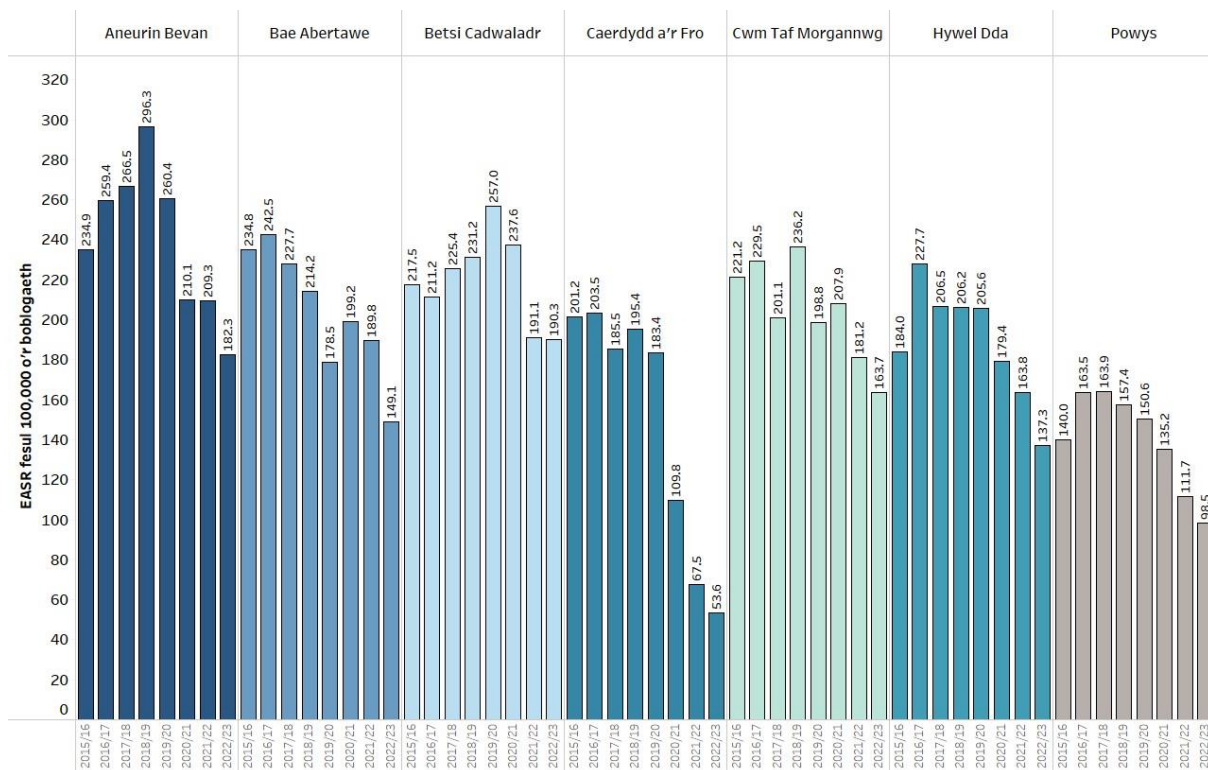
Fel gyda derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol, roedd amrywiadau daeryddol mewn derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon. Fel y dangosir yn Siart 6, ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) sydd â'r Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran uchaf ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon (152.1 fesul 100,000 o'r boblogaeth) ac, ynghyd â phob bwrdd iechyd arall ac eithrio ardaloedd byrddau iechyd Caerdydd a'r Fro a Phowys, roedd ganddi gyfraddau uwchlaw cyfartaledd Cymru yn 2022-23.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 6: Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, trigolion Cymru, y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth, yn ôl y math o gyffur ac ardal bwrdd iechyd 2022-23

Dengys Siart 7 y gyfradd derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon yn ôl bwrdd iechyd dros yr wyth mlynedd diwethaf. Gostyngodd nifer y derbyniadau i'r ysbyty ym mhob bwrdd iechyd yng Nghymru yn 2022-23 o gymharu â 2021-2022. Mae'r gyfradd derbyniadau i'r ysbyty wedi lleihau ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe unwaith eto eleni ar ôl y cynnydd cyntaf mewn pedair blynedd yn 2020-21. Ymddengys fod cyfraddau yn parhau'n sefydlog yn BIPBC.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 7: Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, trigolion Cymru, y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni fesul 100,000 o'r boblogaeth yn ôl blwyddyn ac ardal bwrdd iechyd rhwng 2015-16 a 2022-23

6. Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau: derbyniadau seiciatrig

Gall cyflyrau sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau sy'n arwain at dderbyn unigolion i'r ysbyty fod yn rhai cymhleth a hirdymor a gallant ymwneud ag amrywiaeth o arbenigeddau meddygol. Dengys Tabl 4 nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gofyn am driniaeth seiciatrig. Roedd derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn llawer mwy tebygol o gynnwys triniaeth seiciatrig o gymharu â'r rhai ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol. Mae cyfran yr unigolion a dderbynnir i'r ysbyty sy'n cael triniaeth seiciatrig wedi lleihau yn 2022-23 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol a chyffuriau anghyfreithlon.

Tabl 4: Derbyniadau i ysbyty seiciatrig a chyswllt ag arbenigedd seiciatrig (unrhyw ysbyty) a oedd yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau, nifer a chyfran (%) yr holl dderbyniadau (seiliedig ar bobl), rhwng 2018-19 a 2022-23

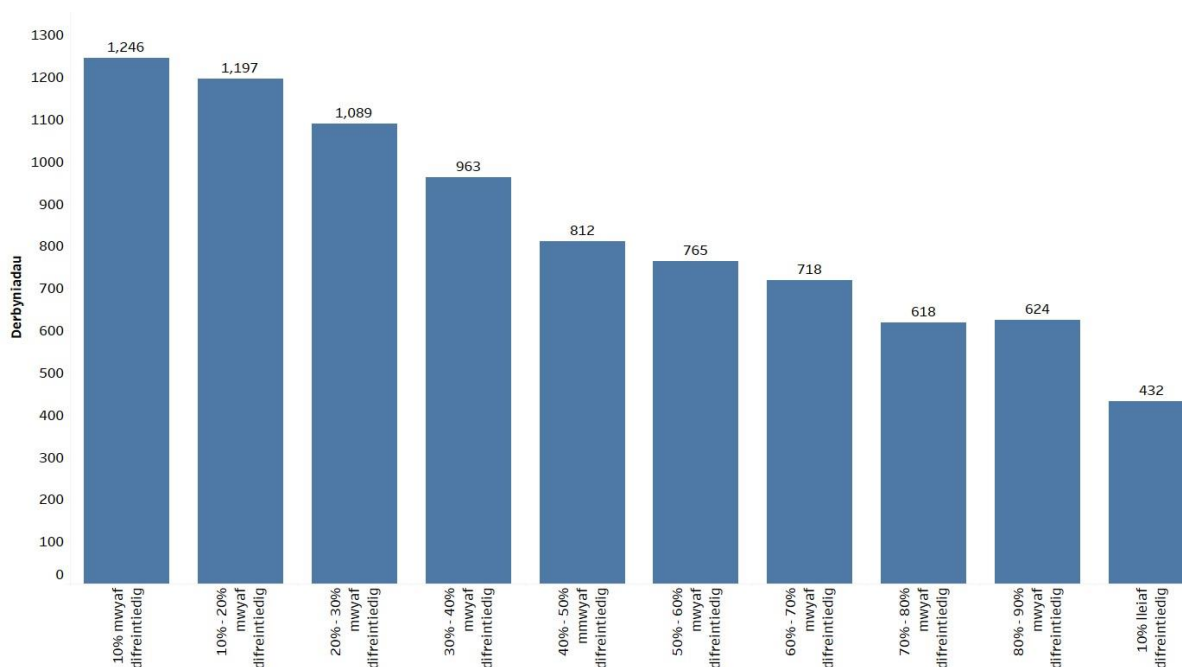
	2018-19	2019 -20	2020-21	2021-22	2022-23
Derbyniadau alcohol-benodol (unrhyw safle diagnostig)	690 (6.6%)	570 (5.7%)	422 (4.9%)	309 (3.4%)	282 (3.3%)
Derbyniadau ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon (unrhyw safle diagnostig)	693 (13.2%)	708 (14.2%)	591 (13.5%)	526 (13.6%)	458 (13.3%)

Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

7. Camddefnyddio sylweddau ac amddifadedd

Mae Llywodraeth Cymru yn llunio mynegai amddifadedd lluosog⁴ sy'n graddio pob ardal gynnyrch ehangach haen is (sef ardal ddaearyddol fach â phoblogaethau sefydlog o tua 1,500) yn seiliedig ar fesurau amddifadedd.⁵ Mae'r mesurau hyn yn ei gwneud yn bosibl i bob cyfeiriad yng Nghymru gael ei bennu i ddegradd amddifadedd a'i raddio o'r 10 y cant o ardaloedd mwyaf difreintiedig i'r 10 y cant o ardaloedd lleiaf difreintiedig.

Dengys Siart 8 a Siart 9 dderbyniadau unigol unigryw â chyflwr alcohol-benodol a chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn ôl pob degradd amddifadedd.

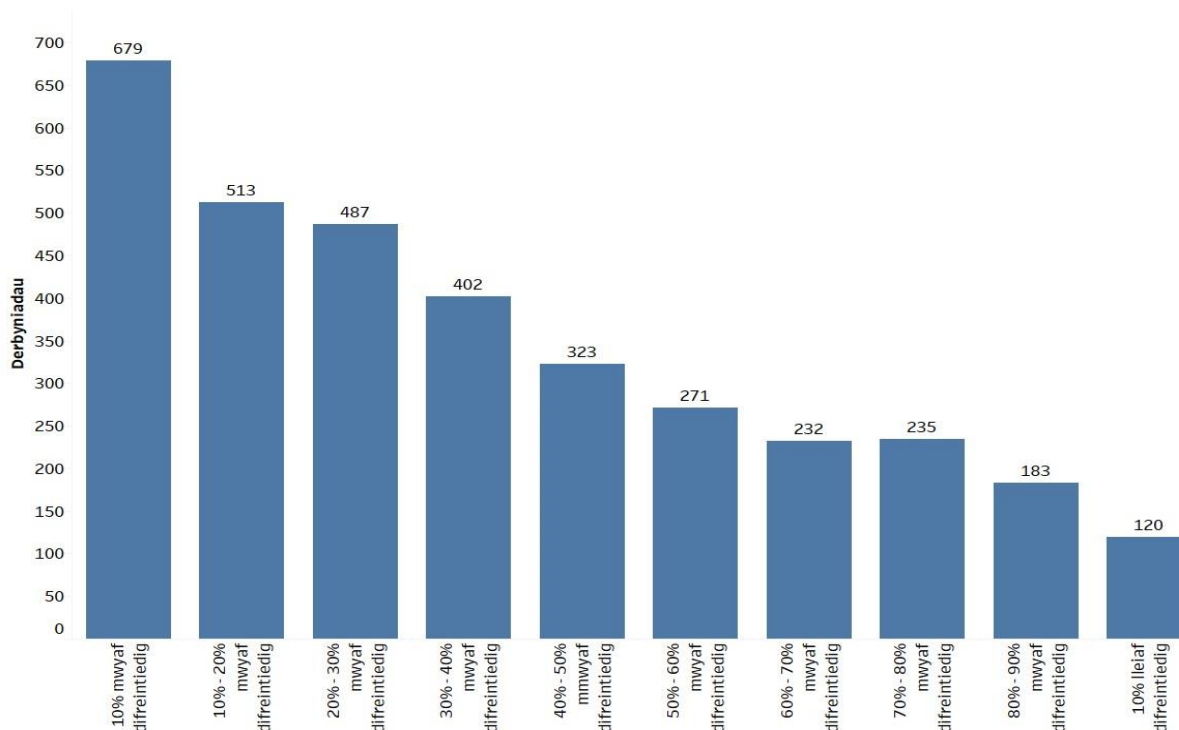


Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 8: Derbyniadau unigol unigryw â chyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle yn ôl degradd amddifadedd, 2022-23

⁴ Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC), <https://www.llyw.cymru/mynegai-amddifadedd-lluosog-cymru?lang=en>

⁵ Noder bod amddifadedd yn fesur o'r ardal lle mae unigolyn yn byw, yn hytrach na gwerthusiad o'i amgylchiadau penodol.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 9: Derbyniadau unigol unigryw â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon mewn unrhyw safle yn ôl degradd amddifadedd, 2022-23

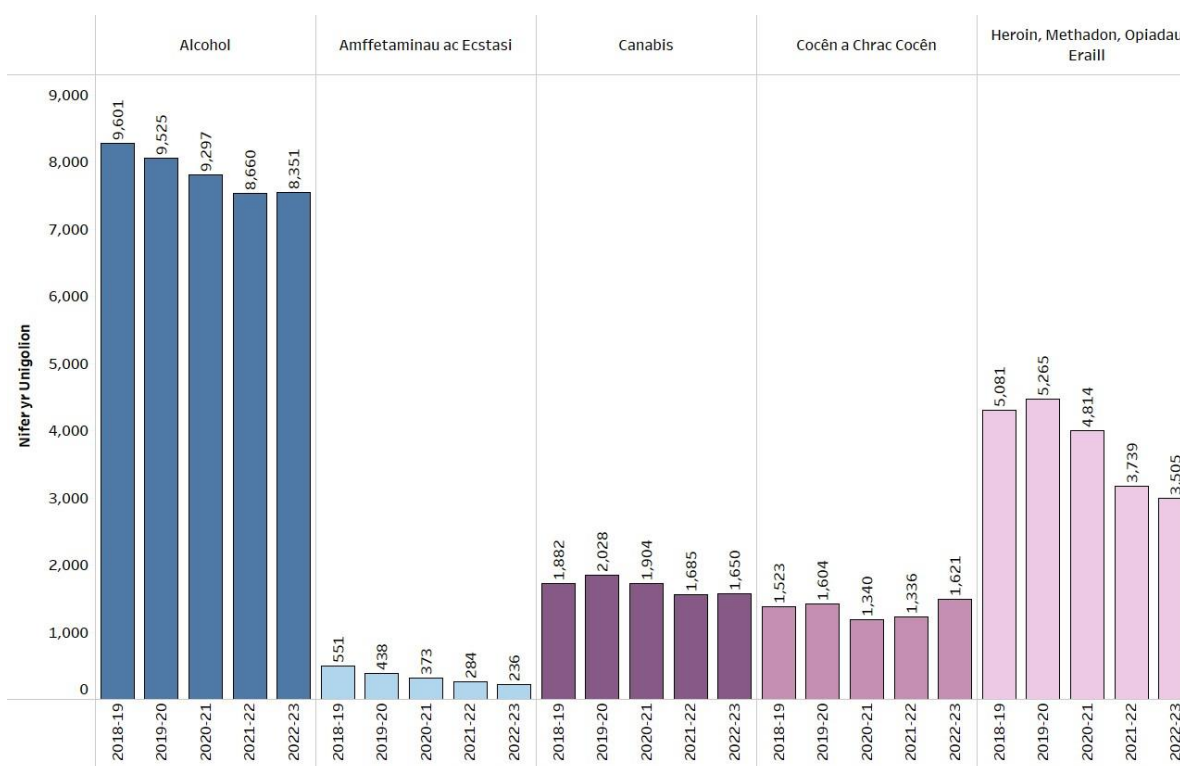
Dengys y ddwy siart yn glir y cysylltiad rhwng lefel amddifadedd ac unigolion yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty mewn perthynas ag alcohol neu gyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23. Roedd cyfran yr holl gleifion a dderbyniwyd ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a oedd yn byw yn y 10 y cant o ardaloedd mwyaf difreintiedig 2.9 gwaith yn fwy na nifer y cleifion o'r ardaloedd lleiaf difreintiedig. Ymhlith y rhai a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau a oedd yn gysylltiedig â defnyddio cyffuriau anghyfreithlon, roedd y cyferbyniad hyd yn oed yn fwy trawiadol. Roedd nifer y derbyniadau 7.4 gwaith yn fwy ymhlith y rhai o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig o gymharu â'r ardaloedd lleiaf difreintiedig, sy'n adlewyrchu, o bosibl, gyfraniad ychwanegol ffactorau yn cynnwys troseddoli ar amddifadedd a'r effaith gysylltiedig ar iechyd ac ymddygiadau risg.

8. Asesiadau o wasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol

8.1 Asesiadau yn ôl y prif sylwedd a oedd yn cael ei ddefnyddio ac ardal bwrdd iechyd preswylfa

Cynhaliwyd 17,246 o asesiadau mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol yng Nghymru yn 2022-23, sef gostyngiad o 2.2 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (17,644 o asesiadau). Mae nifer yr asesiadau yn 2022-23 10.8 y cant yn llai na'r ffigur a gofnodwyd bum mlynedd yn ôl (19,344 o asesiadau yn 2018-19). Roedd yr asesiadau hyn yn cynnwys 15,538 o unigolion unigryw, sef cynnydd o 15,413 yn y flwyddyn flaenorol (0.8 y cant). Mae nifer yr unigolion unigryw sy'n cwblhau asesiad mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol wedi lleihau 7.5 y cant ers 2018-19. O'r unigolion a aseswyd:

- roedd 7,532 (48.5 y cant) yn gleientiaid â phroblem cyffuriau yn bennaf, yr oedd 50.6 y cant (n=3,813) ohonynt yn wrywod.
- roedd 6,883 (44.3 y cant) yn gleientiaid â phroblem cyffuriau yn bennaf, yr oedd 42.7 y cant (n=2,943) ohonynt yn wrywod.
- Ni chofnodwyd sylwedd yn achos 1,123 (7.2 y cant) o'r unigolion a aseswyd.



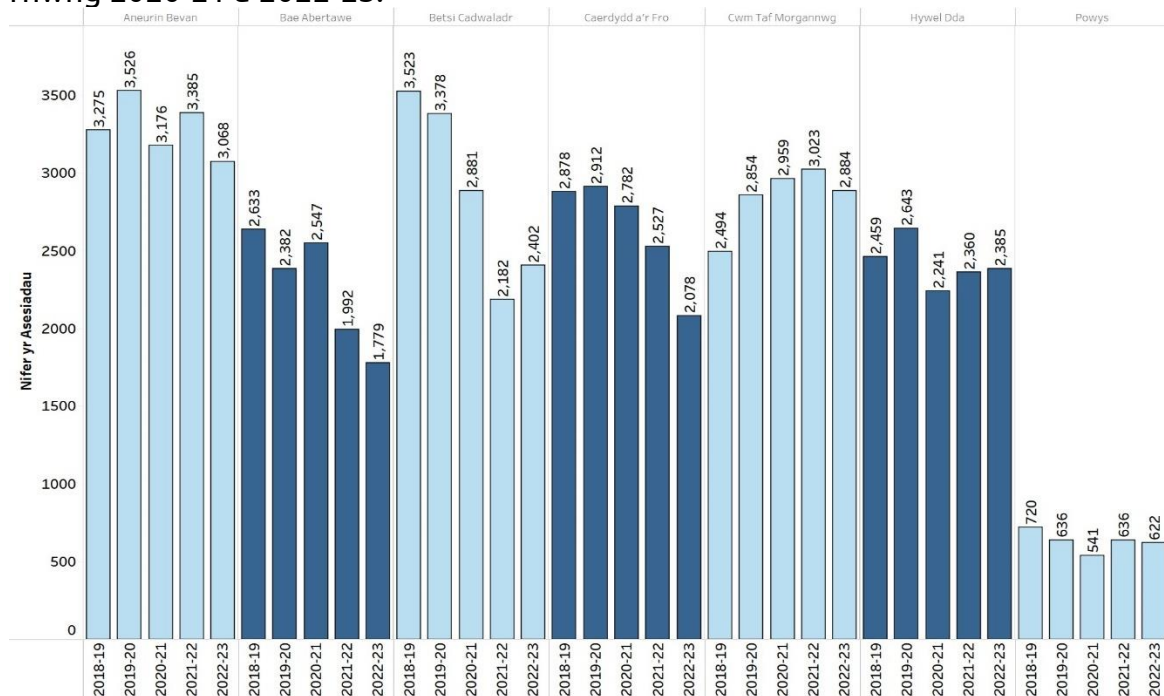
Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 10: Asesiadau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a phrif sylwedd a ddefnyddir a gofnodwyd rhwng 2018-19 a 2022-23

Ymhlith asesiadau ar gyfer defnydd problemus o gyffuriau:

- Nodwyd mai opioïdau oedd y prif sylwedd mwyaf cyffredin gyda 3,505 o asesiadau (50.9 y cant), sef gostyngiad o 6.3 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (3,739 o asesiadau). O'r rhain, nodwyd mai heroin oedd y prif sylwedd yn achos 2,784 o asesiadau (79.4 y cant).
- Cannabis oedd y sylwedd nesaf a gofnodwyd amlaf gyda 1,650 o asesiadau (23.9 y cant), o gymharu â 1,685 o asesiadau y flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, bu gostyngiad cyffredinol o 232 (12.3 y cant) dros y pum mlynedd diwethaf.
- Mae nifer yr asesiadau lle y nodwyd mai cocên, gan gynnwys crac cocên, oedd y prif sylwedd wedi cynyddu o 1,523 yn 2018-19 i 1,621 yn 2022-23. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 6.4 y cant ac yn cyfrif am 23.5 y cant o'r holl atgyfeiriadau oherwydd cyffuriau yn 2022-23.

Dangosir newidiadau yn nifer yr asesiadau camddefnyddio sylweddau dros y pum mlynedd diwethaf yn ôl ardal bwrdd iechyd yn Siart 11. Cynyddodd nifer yr asesiadau ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr 10 y cant o 2021-22. Ar y llaw arall, parhaodd nifer yr asesiadau yn ardaloedd Byrddau Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a Bae Abertawe i leihau 25.3 y cant a 18.4 y cant, yn y drefn honno, rhwng 2020-21 a 2022-23.

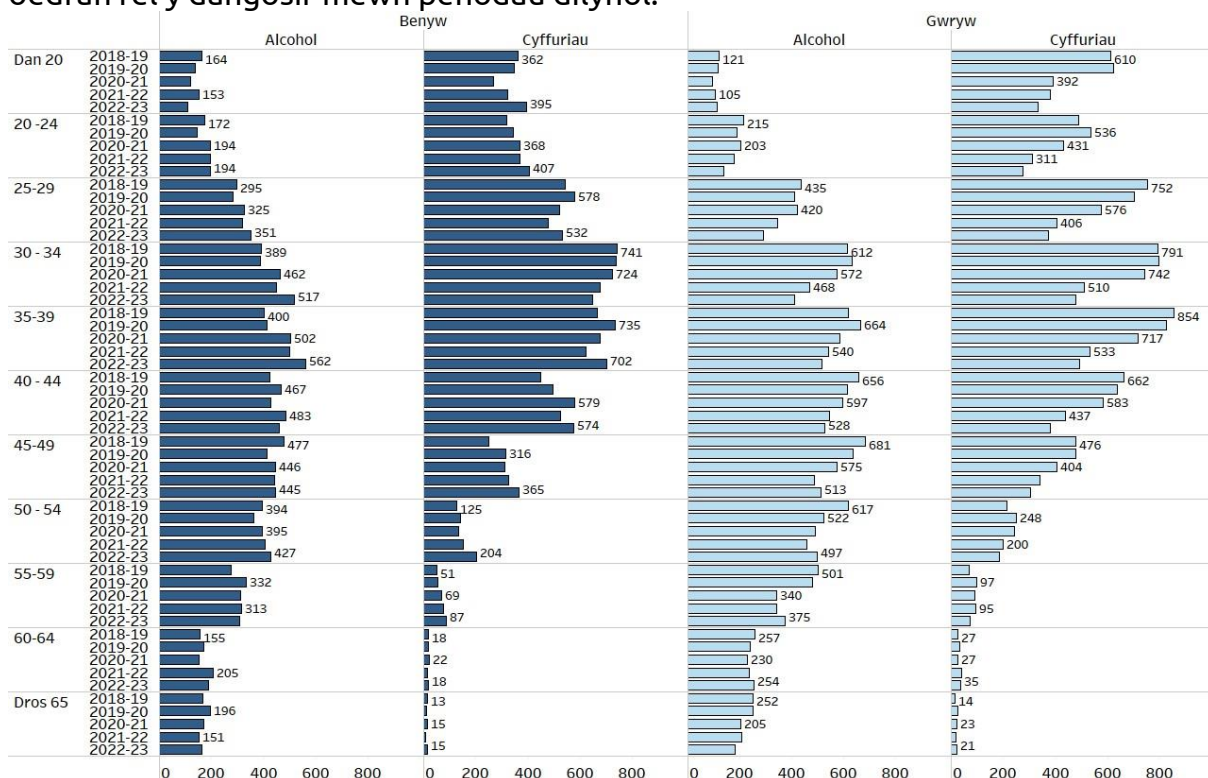


Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 11: Aseidiadau camddefnyddio sylweddau a gynhaliwyd gan wasanaethau yng Nghymru, yn ôl bwrdd iechyd rhwng 2018-19 a 2022-23

Dangosir asesiadau camddefnyddio sylweddau ar gyfer 2022-23 yn ôl bandiau oedran a rhyw yn Siart 12. Fel y dengys y siart yn glir, mae oedran unigolion a aseswyd ar gyfer cymorth a thriniaeth alcohol yn uwch nag ar gyfer cyffuriau. Ymhlith benywod, mae nifer yr asesiadau ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon wedi cynyddu 9.4 y cant dros y pum mlynedd diwethaf.

Ers 2018-19, bu gostyngiad o 42.7 y cant yn nifer yr asesiadau ar gyfer sylweddau anghyfreithlon ymhlith gwrywod. Mae proffil sylweddau ar gyfer asesiadau mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol yn amrywio'n fawr yn ôl oedran fel y dangosir mewn penodau dilynol.



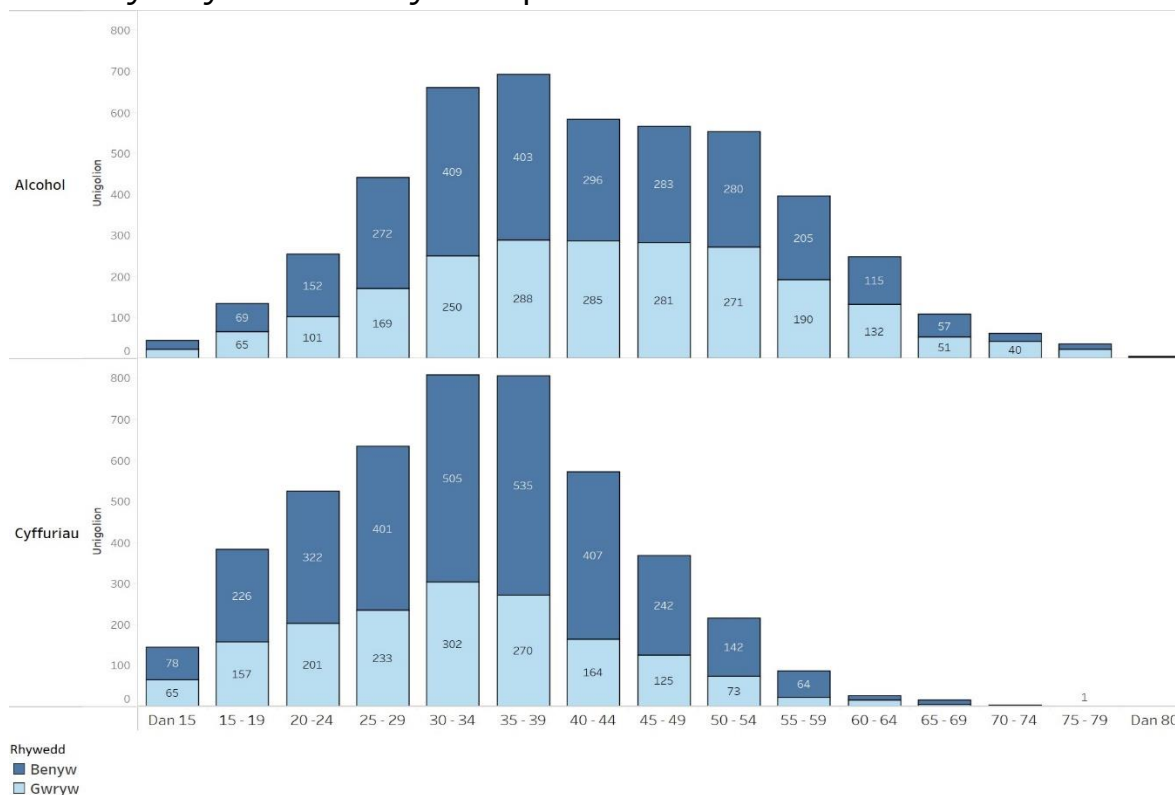
Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 12: Nifer yr unigolion a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl y prif sylwedd a gofnodwyd (alcohol neu gyffuriau anghyfreithlon), rhyw a bandiau oedran pum mlynedd, rhwng 2018-19 a 2022-23.

8.2 Unigolion a oedd yn newydd i wasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol

Aseswyd 9,508 o unigolion yn 2022-23 nad oeddent wedi'u cofnodi'n flaenorol fel rhai a oedd wedi cael asesiad gyda gwasanaeth camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, sy'n cyfateb i 61.2 y cant o'r holl unigolion a aseswyd yn y flwyddyn honno. Ymhlith y rhai a oedd yn newydd i wasanaethau, roedd 4,768 o asesiadau ar

gyfer defnydd problemus o alcohol yn bennaf a 4,580 o asesiadau ar gyfer defnydd problemus o gyffuriau yn bennaf. Ni chofnodwyd sylwedd yn achos y 160 sy'n weddill. Dangosir nifer yr unigolion unigryw a oedd yn newydd i wasanaethau yn Siart 13 yn ôl y math o brif sylwedd problemus.



Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 13: Nifer yr unigolion a oedd yn newydd i wasanaethau, a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru yn 2022-23 yn ôl y prif sylwedd a gofnodwyd (alcohol neu gyffuriau anghyfreithlon) a bandiau oedran pum mlynedd.

Roedd cyfran yr unigolion a aseswyd yn 2022-23 a oedd yn newydd i wasanaethau yn amrywio yn ôl y prif sylwedd problemus. Ymhlith y rhai â phroblem cyffuriau yn bennaf, roedd bron i 40 y cant (37 y cant) dan 29 oed. Lleihaodd nifer yr asesiadau ym mhob grŵp oedran uwchlaw 35-39. Fodd bynnag, ymhlith defnyddwyr gwasanaethau â phroblem alcohol yn bennaf, roedd nifer yr asesiadau ymhlith y rhai a oedd yn newydd i wasanaethau yn fwy gwasgaredig ar draws y grwpiau oedran. Cofnodwyd dros ddau o bob tri (71.3 y cant) o asesiadau newydd ymhlith unigolion hyd at 44 oed, gyda nifer yr asesiadau yn parhau'n uchel yn y grŵp oedran hyd at 50-54, gyda gostyngiad graddol yn cael ei weld ar ôl hynny. Roedd cyfran y gwrywod a'r benywod a oedd yn newydd i wasanaethau yn amrywio rhwng grwpiau'r prif sylweddau problemus: yn achos asesiadau alcohol roedd 45.5 y cant (n=2,169) yn wrywod; yn achos asesiadau cyffuriau roedd 35.7 y cant yn wrywod (n=1,635).

9. Iechyd cynenedigol ac ôl-enedigol

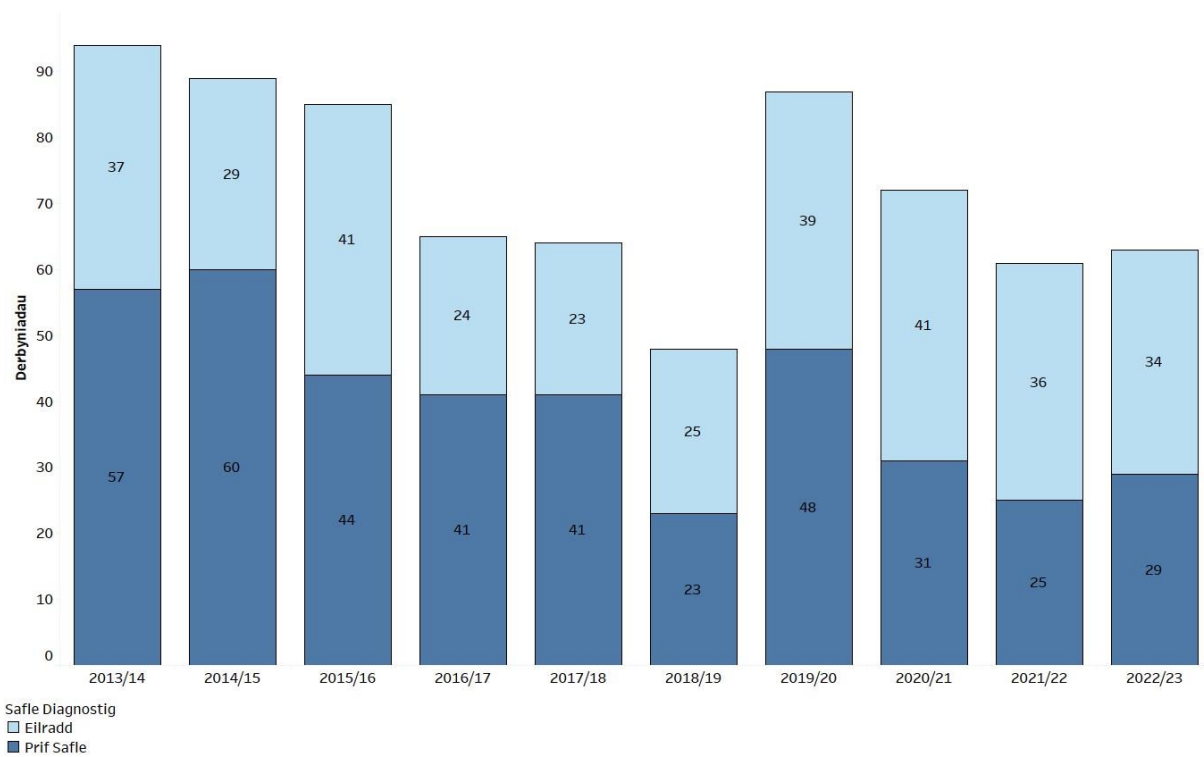
9.1 Cyflyrau sy'n dechrau yn y cyfnod amenedigol: Syndrom alcohol y ffetws

Mae syndrom alcohol y ffetws yn deillio o'r defnydd o alcohol gan y fam yn ystod beichiogrwydd.⁶ Mae'n gyflwr difrifol sy'n achosi twf cyfyngedig, anhwylderau dysgu/ymddygiadol a phroblemau seicolegol mewn plant yr effeithir arnynt.

9.2 Ffetysau neu fabanod newydd-anedig y mae defnydd y fam o sylweddau neu'r broses o'i diddyfnu o ddibyniaeth ar sylweddau yn effeithio arnynt

Mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer ffetysau a babanod newydd-anedig y mae defnydd y fam o alcohol neu sylweddau eraill neu'r broses o'i diddyfnu o ddibyniaeth ar alcohol neu sylweddau eraill yn effeithio arnynt wedi lleihau yn ystod y blynyddoedd diwethaf (gweler Atodiad A am ddiffiniad manwl). Fodd bynnag, yn 2022-23, cafwyd 63 o achosion o dderbyn unigolion a oedd yn byw yng Nghymru i'r ysbyty lle y cofnodwyd y cyflyrau hyn mewn unrhyw safle diagnostig, gyda chyflwr perthnasol yn cael ei gofnodi yn y prif safle mewn 29 o achosion. Heb unrhyw duedd glir dros y degawd diwethaf, dangosir derbyniadau i'r ysbyty yn Siart 14.

⁶Ceir rhagor o wybodaeth am Syndrom Alcohol y Ffetws a chyflyrau cysylltiedig yn <http://www.nhs.uk/Conditions/foetal-alcohol-syndrome/Pages/Introduction.aspx>



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

**Siart 14: Nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer ffetysau a babanod newydd-
 anedig y mae defnydd y fam o alcohol neu sylweddau eraill neu'r broses o'i
 diddychu o ddibyniaeth ar alcohol neu sylweddau eraill yn effeithio arnynt, yn
 ôl safle diagnostig rhwng 2013-14 a 2022-23**

10. Plant a phobl Ifanc (hyd at 24 oed)

10.1 Plant sy'n derbyn gofal a chymorth oherwydd camddefnyddio sylweddau gan rieni

Yn sgil cyflwyno Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, mae Cyfrifiad Plant mewn Angen wedi'i newid i Gyfrifiad 'Plant sy'n Derbyn Gofal a Chymorth'. Oherwydd y newid yn y fethodoleg, ni ddylid cymharu ffigurau â data cyn 2017. At hynny, mae'r ystadegau a gyflwynir yn dal i gael eu hystyried yn rhai arbrolfol gan Lywodraeth Cymru a dylid bod yn ofalus wrth eu dehongli.

Yn 2021-22, roedd 17,190 o blant yn derbyn gofal a chymorth yng Nghymru, o gymharu â 16,675 yn 2020-21,^{7,8,9} sef cynnydd o 3.1 y cant. O'r rhain, roedd 4,960 o blant, 28.9 y cant, lle roedd camddefnyddio sylweddau gan rieni wedi'i restru fel ffactor yn eu hatgyfeiriad (o gymharu â 30.9 y cant yn 2021).

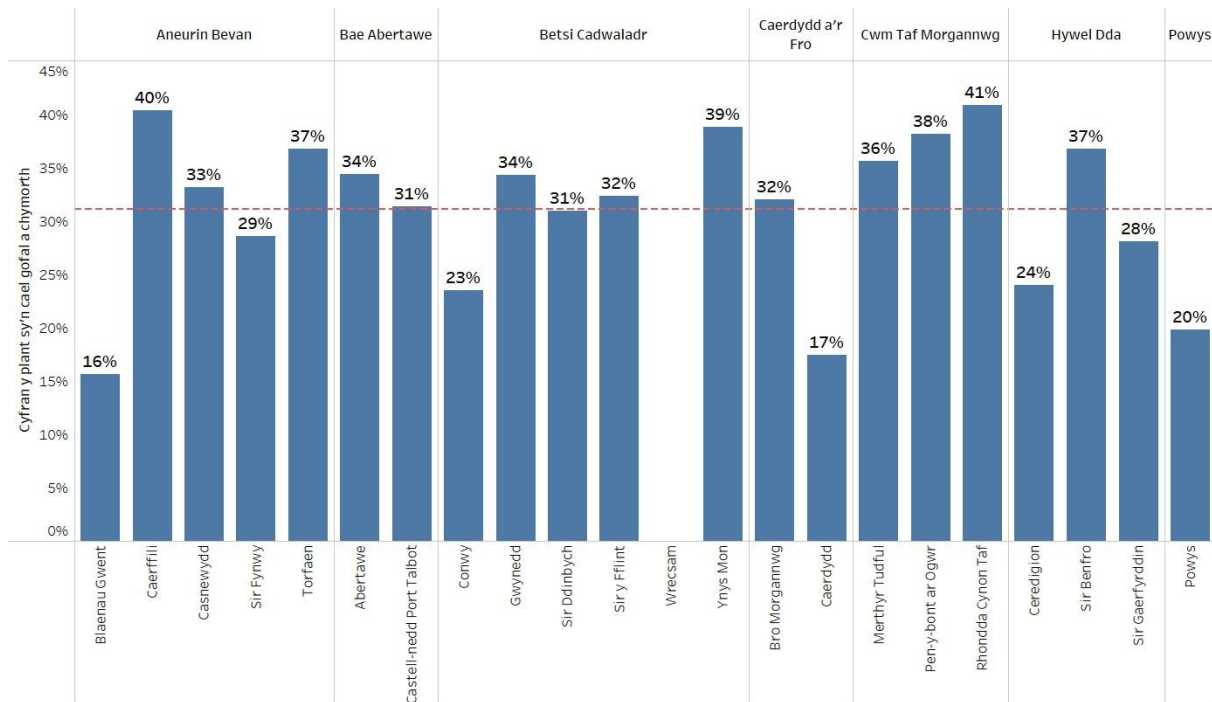
Mae cyfran y plant sy'n derbyn gofal a chymorth oherwydd camddefnyddio sylweddau gan rieni yn amrywio'n fawr rhwng awdurdodau lleol, fel y dangosir yn Siart 15, gyda chyfartaledd Cymru (sef 31 y cant) yn cael ei nodi gan y llinell goch. Yn 2021-22, yr Awdurdodau Lleol â'r nifer mwyaf o achosion oedd Rhondda Cynon Taf gyda 650 o achosion ac, yna, Caerffili gyda 420 o achosion. Ar gyfartaledd, Rhondda Cynon Taf sydd a'r gyfran uchaf o blant sy'n derbyn gofal a chymorth lle y nodwyd bod camddefnyddio sylweddau gan rieni yn ffactor (41 y cant) o hyd.¹⁰

7 Cesglir ystadegau ar gyfer Plant mewn Angen gan gyfrifiad achosion agored ar 31 Mawrth bob blwyddyn ac maent yn adlewyrchu'r nifer ar yr adeg honno.

8 Diffinnir y term 'Plant sy'n Derbyn Gofal a Chymorth' fel plant (dan 18 oed) sydd â chynllun gofal a chymorth. Mae gan blant sy'n derbyn gofal gynllun gofal a chymorth a byddant yn is-set o'r boblogaeth hon.

9 Noder bod yr ystadegau yn cael eu hystyried yn rhai arbrolfol ac y dylid bod yn ofalus wrth eu defnyddio

10 Am fod yr ystadegau a gyflwynir yn cael eu hystyried yn rhai arbrolfol, ni chyflwynir cymhariaeth rhwng blynnyddoedd yma ond fe'i ceir ar-lein yn StatsCymru – <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Childrens-Services/children-receiving-care-and-support>



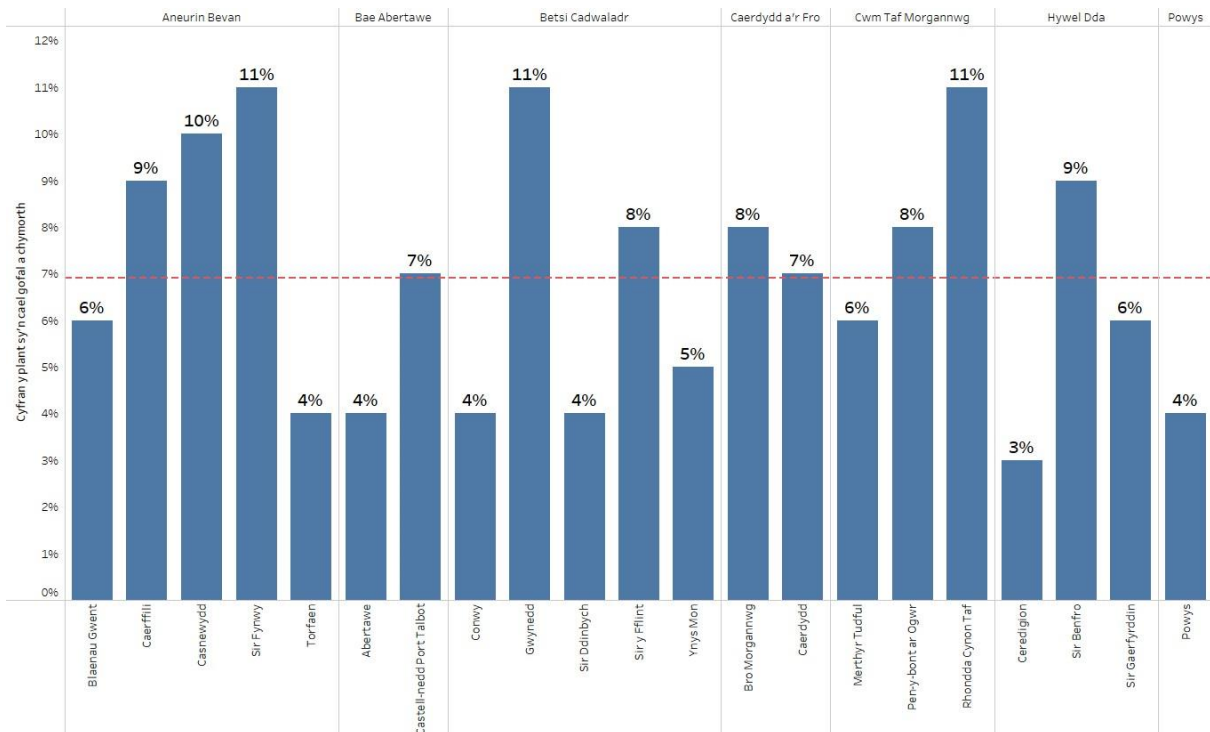
Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru, 2023

Siart 15: Plant a oedd yn derbyn gofal a chymorth yng Nghymru, y ganran â phroblemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau gan rieni yn ôl awdurdod lleol, ar 31 Mawrth 2022.

Ar 31 Mawrth 2022, roedd 630 o blant yn derbyn gofal a chymorth lle y nodwyd bod eu camddefnydd eu hunain o sylweddau yn broblem, sef 3.7 y cant o'r holl blant a oedd yn derbyn gofal a chymorth, lle roedd data ar gael. Dangosir canran y plant a oedd yn derbyn gofal a chymorth oherwydd problemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau yn ôl Awdurdod Lleol yn Siart 16.

Caerdydd a gofnododd y nifer mwyaf o achosion (n= 95). Fodd bynnag, yn Sir Fynwy, Gwynedd a Rhondda Cynon Taf y cofnodwyd y gyfran uchaf o blant a oedd yn derbyn gofal a chymorth oherwydd problemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau, sef 11 y cant.

Nid oedd unrhyw gysylltiad clir rhwng cyfran y plant a oedd yn derbyn gofal a chymorth oherwydd problemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau a chanran y plant â phroblemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau gan rieni, o'u cymharu rhwng Awdurdodau Lleol.



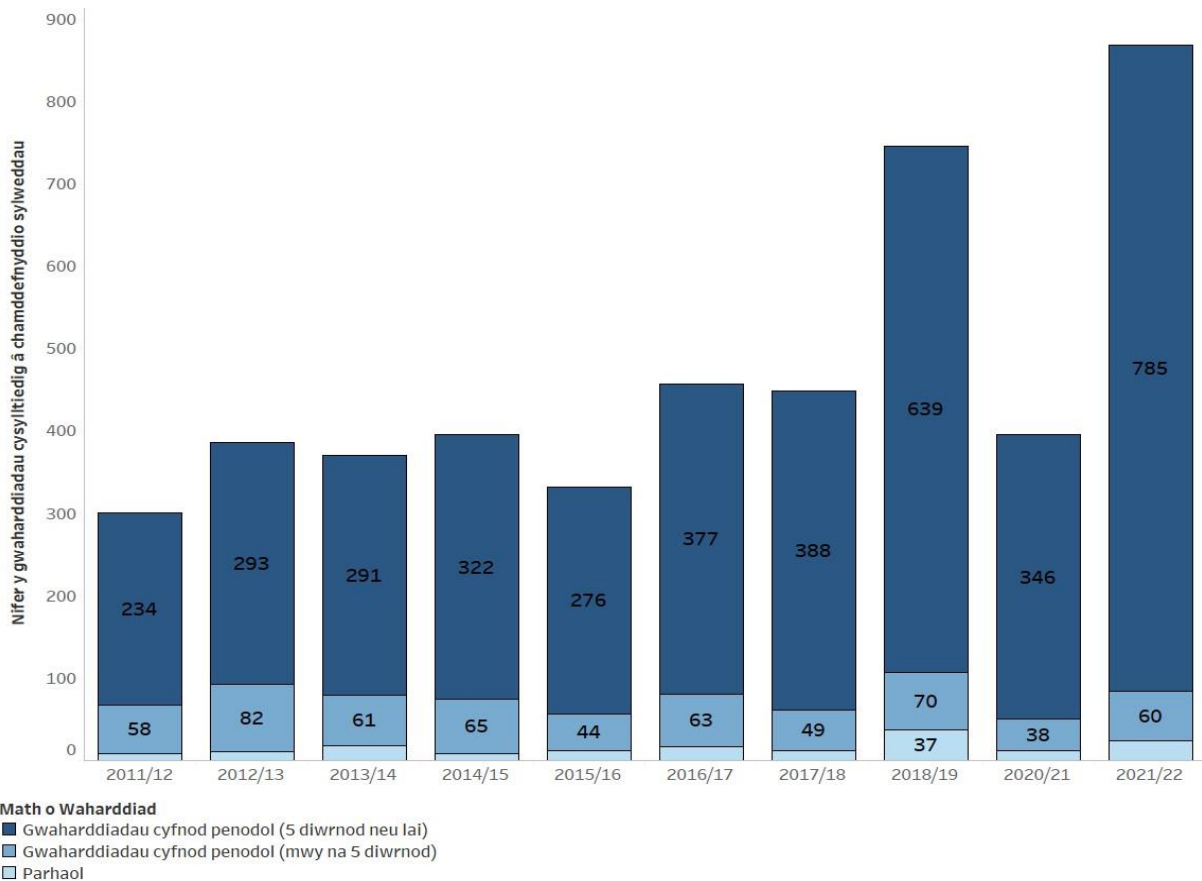
Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru, 2023

Siart 16: Plant a oedd yn Derbyn Gofal a Chymorth yng Nghymru, y ganran â phroblemau yn gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau gan rieni yn ôl Awdurdod Lleol, ar 31 Mawrth 2022.

10.2 Gwaharddiadau o'r ysgol oherwydd camddefnyddio sylweddau

Ym mlwyddyn academiaidd 2021-22, ar y cyfan, cynyddodd nifer y gwaharddiadau o'r ysgol a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau neu alcohol o 396 yn 2020-21 i 869 (119 y cant) fel y dangosir yn Siart 17, sy'n nodi'r math o waharddiad; cyfnod penodol neu barhaol. Dyma'r nifer mwyaf o waharddiadau ers 2011-12. Nid oes unrhyw ddata ar gyfer 2019-20 am fod ysgolion ar gau am ran helaeth o'r flwyddyn academiaidd oherwydd pandemig COVID-19.

Cynyddodd nifer y disgyblion a waharddwyd yn barhaol oherwydd cyffuriau neu alcohol i 24 o achosion a chynyddodd nifer y gwaharddiadau am gyfnod penodol o fwy na phum diwrnod 57.9 y cant. Cynyddodd nifer y gwaharddiadau am bum diwrnod neu lai 126 y cant yn y flwyddyn ddiwethaf. O'r holl waharddiadau o'r ysgol (am unrhyw reswm), roedd gwaharddiadau cysylltiedig â chyffuriau neu alcohol yn cyfrif am 3.5 y cant yn 2021-22.



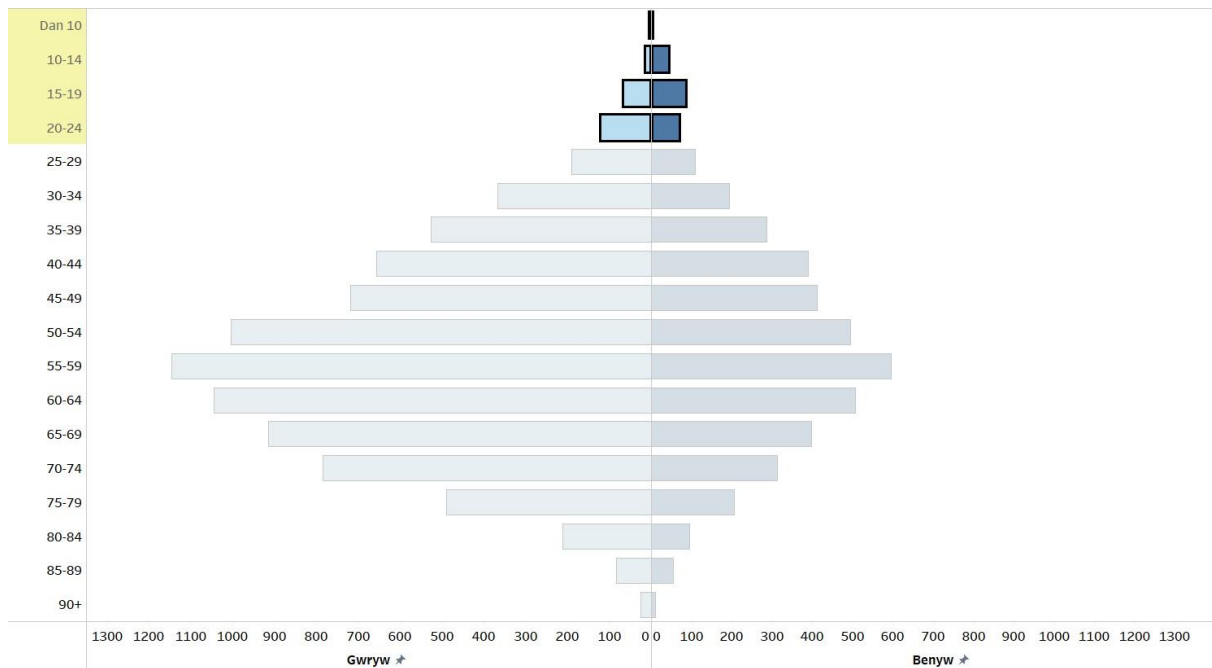
Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru, 2023

Siart 17: Nifer y gwaharddiadau o'r ysgol a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau ac alcohol yn ôl y math o waharddiad, rhwng 2011-12 a 2021-22. (Nid oes unrhyw ddata ar gael ar gyfer blwyddyn academiaidd 2019-20 am fod ysgolion ar gau yn ystod cyfyngiadau symud pandemig COVID-19).

10.3 Derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig ag alcohol ymhlith plant a phobl ifanc

Derbyniwyd 401 o bobl ifanc dan 25 oed â chyflwr alcohol-benodol i'r ysbyty yn 2022-23, sef gostyngiad o 34.6 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Roedd y derbyniadau yn cynnwys 370 o unigolion, yr oedd 50 y cant ohonynt yn wrywod.

Roedd 107 o dderbyniadau i'r ysbyty â chod alcohol-benodol yn y prif safle (42.1 y cant yn wrywod), a oedd yn cyfrif am 26.7 y cant o'r holl dderbyniadau i'r ysbyty oherwydd alcohol ar gyfer pobl ifanc dan 25 oed. Dengys Siart 18 nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol ymhlith pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru yn 2022-23 yn ôl rhyw a grŵp oedran.

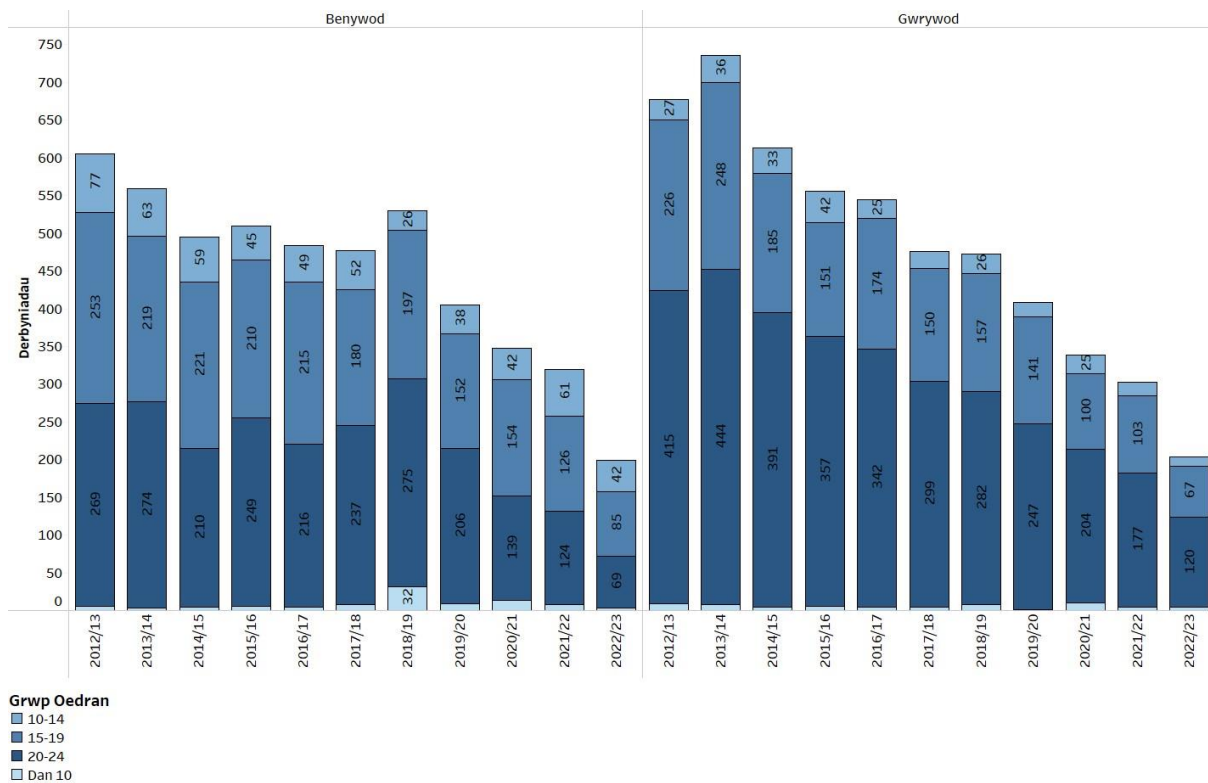


Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 18: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yng Nghymru ymhlith pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl rhyw 2022-23

Dengys Siart 19 nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn cynnwys pobl ifanc hyd at 25 oed â chyflwr alcohol-benodol yn ôl blwyddyn a rhyw. Mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty sy'n cynnwys y garfan oedran hon wedi lleihau 68.7 y cant dros y 10 mlynedd diwethaf, o 1,280 o dderbyniadau yn 2012-13. Mae'r gostyngiad hwn yn debyg rhwng gwrywod (gostyngiad o 70.0 y cant) a benywod (67.2 y cant). Lleihaodd nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn cynnwys gwrywod a benywod yn 2022-23 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Roedd y garfan oedran dan 25 yn cyfrif am 3.2 y cant o'r holl dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflwr alcohol-benodol yn 2022-23.



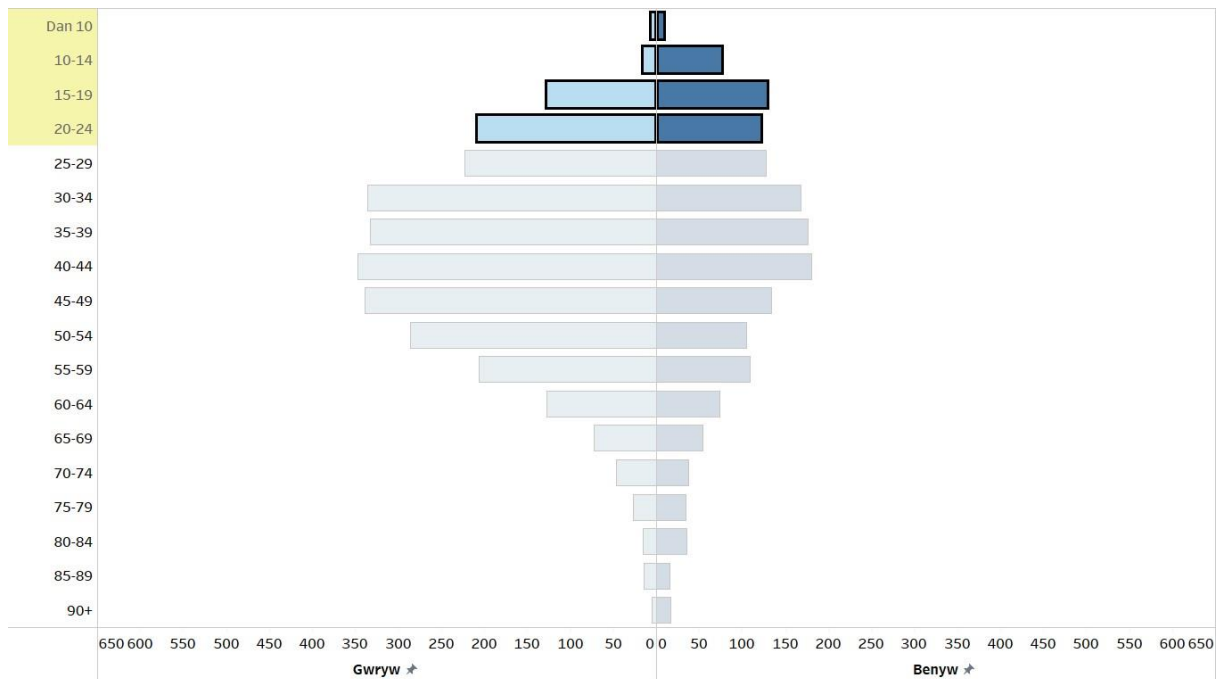
Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 19: Derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn cynnwys pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru â chyflwr alcohol-benodol, yn ôl blwyddyn a rhyw rhwng 2012-13 a 2022-23

10.4 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon ymhlith plant a phobl ifanc

Yn 2022-23, ymhlith pobl ifanc hyd at 25 oed, roedd 692 o dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, sef gostyngiad o 11.1 y cant o gymharu â'r ffigur ar gyfer 2021-22. Roedd y derbyniadau hyn yn cynnwys 590 o unigolion, sef gostyngiad o 11.8 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

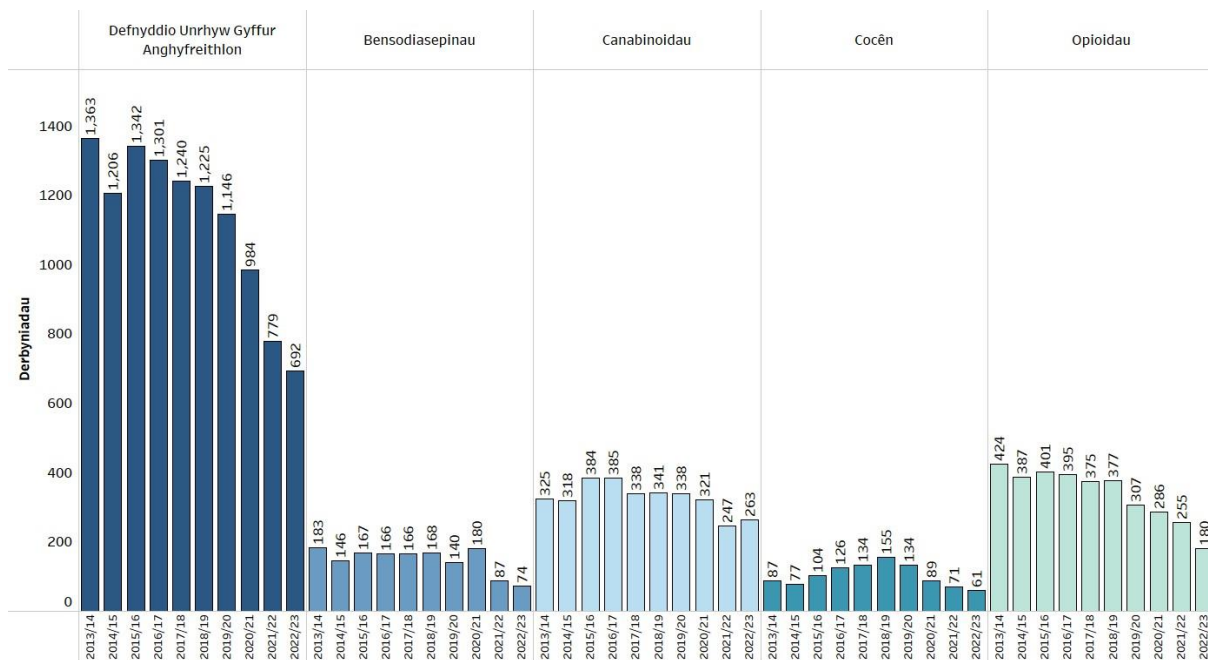
Roedd pobl ifanc hyd at 25 oed yn cyfrif am 20.1 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty yn 2022-23 ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon. O'r unigolion hyn a dderbyniwyd i'r ysbyty, roedd 51.6 yn wrywod ac roedd 48.3 y cant yn fenywod. Mae cyfran y gwrywod a dderbyniwyd i'r ysbyty yn y garfan oedran hon wedi cynyddu o gymharu â'r blynyddoedd blaenorol. Dengys Siart 20 nifer y pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty ar ôl defnyddio cyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 20: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon ymhlith pobl ifanc hyd at 24 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl rhyw a grŵp oedran, 2022-23

Dengys Siart 21 nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn ôl sylwedd dros y 10 mlynedd diwethaf ar gyfer pobl ifanc dan 25 oed. Mae nifer y derbyniadau ar gyfer opioidau wedi bod yn lleihau'n raddol ers cyrraedd uchafbwynt yn 2013-14. Cynyddodd nifer y derbyniadau ar gyfer canabinoidau i 263 yn 2022-23 o'r 247 a gofnodwyd yn 2021-22. Ar ôl cyrraedd uchafbwynt o 180 o dderbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â bensodiasepinau yn 2020-21, bu gostyngiad sylweddol yn y ddwy flynedd ers hynny, i isafbwynt newydd o 74 o dderbyniadau i'r ysbyty yn 2022-23, sef gostyngiad o 58.8 y cant. Mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cocên wedi parhau i leihau ers 2018-19 o 155 i 61 o dderbyniadau yn 2022-23, sef gostyngiad o 60.6 y cant dros y pum mlynedd diwethaf.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

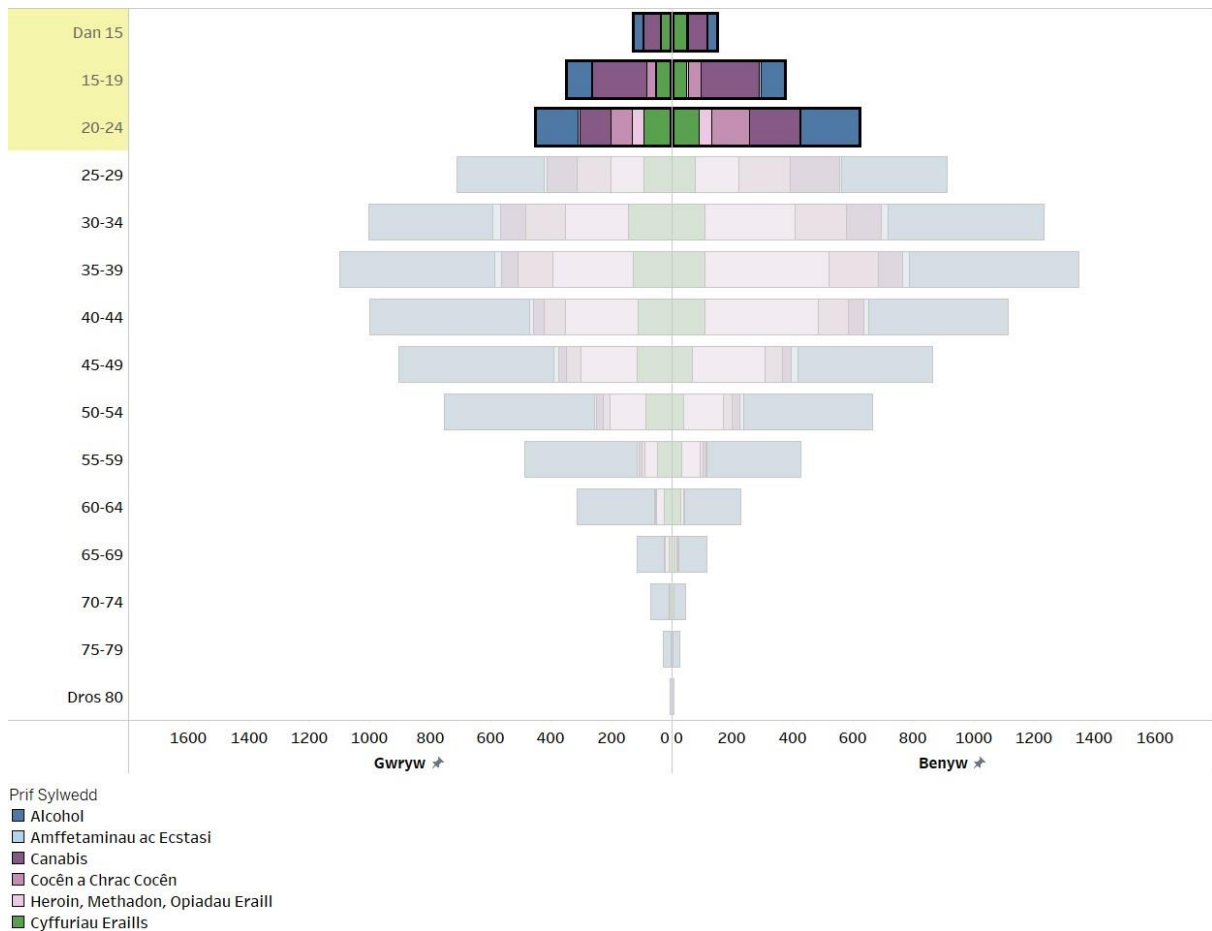
Siart 21: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon a oedd yn cynnwys pobl ifanc dan 25 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a'r math o sylwedd, rhwng 2013-14 a 2022-23¹¹

10.5 Asesiadau mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol ymhlith plant a phobl ifanc

Yn 2022-23, roedd 2,174 o asesiadau o bobl ifanc dan 25 oed, sef gostyngiad o 5.3 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (2,298 o asesiadau). Dros y pum mlynedd diwethaf, mae nifer yr asesiadau wedi lleihau 19.3 y cant, gyda 2,696 o asesiadau yn 2018-19. Cymerodd 2,057 o unigolion unigryw ran yn yr asesiadau hyn, sef gostyngiad o 16.5 y cant o gymharu â 2018-19 (aseswyd 2,464 o unigolion).

Dengys Siart 22 asesiadau ar gyfer y grŵp oedran hwn yn ôl rhyw, oedran a'r prif sylwedd a gofnodwyd fel un problemus. Roedd pobl ifanc yn cyfrif am 12.6 y cant o'r holl asesiadau, sy'n gyson â'r flwyddyn flaenorol.

¹¹Mae'n bosibl bod unigolion wedi'u derbyn i'r ysbyty ar gyfer mwy nag un math o grŵp sylweddau a byddent wedi cael eu cynnwys ym mhob grŵp perthnasol.



Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 22: Pobl ifanc dan 25 oed a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl rhyw, band oedran a'r prif sylwedd a gofnodwyd fel un problemus, 2022-2023.¹²

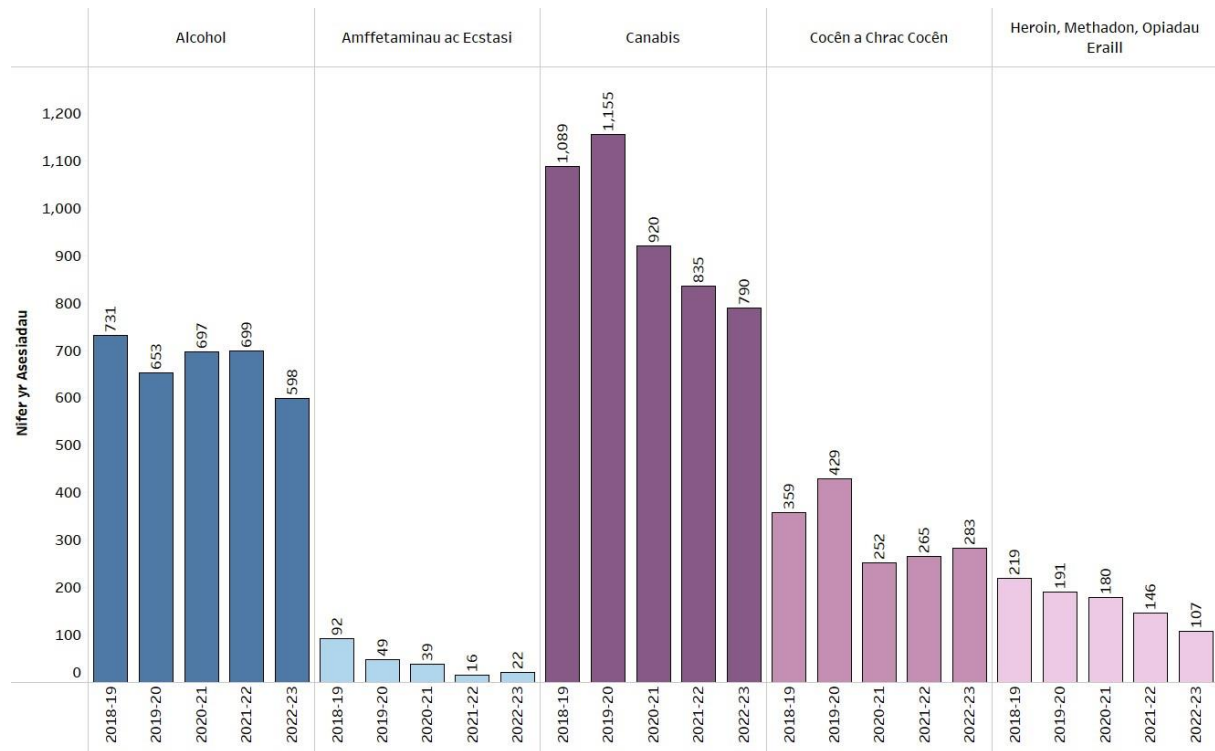
Dengys Siart 23 nifer yr asesiadau yn ôl blwyddyn a'r prif sylwedd a gofnodwyd yn yr asesiad yn y grŵp oedran hwn. Er gwaethaf gostyngiad o 27.4 y cant o gymharu â phum mlynedd yn ôl, canabis/cannabinoidau yw'r sylwedd a gofnodir amlaf fel un problemus mewn asesiadau o bobl ifanc o hyd.

Cynyddodd nifer yr asesiadau ar gyfer cocên a chrac cocên ychydig i 283 (6.7 y cant) o asesiadau yn 2022-23.

Mae nifer yr asesiadau sy'n ymwneud ag opioidau wedi lleihau 26.7 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol a 51.1 y cant ers 2018-19. Bu gostyngiad o 14.4 y cant yn nifer yr asesiadau ar gyfer alcohol a chynnydd o 37.5 y cant yn nifer yr

¹² Os cafodd unigolyn ei asesu fwy nag unwaith, cymerwyd y manylion o'r asesiad cyntaf

asesiadau ar gyfer amffetaminau, er bod nifer yr asesiadau ar gyfer amffetaminau yn dal i fod yn is nad ydoedd bum mlynedd yn ôl.



Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

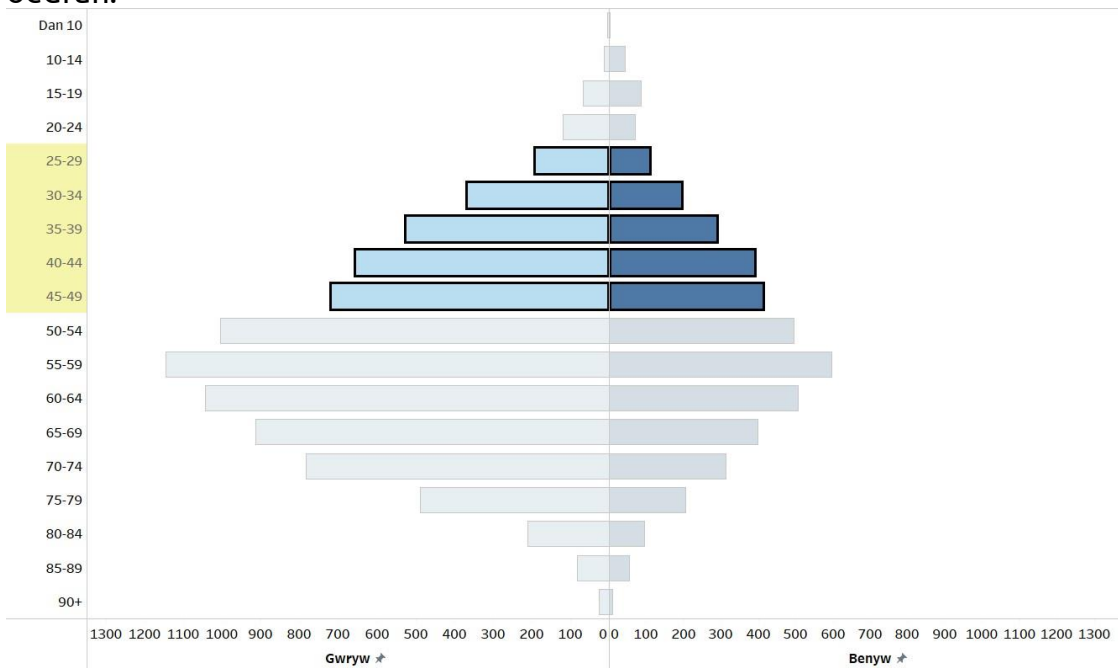
Siart 23: Asesiadau camddefnyddio sylweddau ymhlith pobl ifanc dan 25 oed, yn ôl blwyddyn a'r prif sylwedd problemus a gofnodwyd rhwng 2018-19 a 2022-23, Cymru

11. Oedolion 25-49 oed

11.1 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol, oedolion 25-49 oed

Roedd 3,849 o dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol ymhlith oedolion 25-49 oed yn 2022-23, sef gostyngiad o 14.1 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol, fel y dangosir yn Siart 25. Mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty yn y garfan oedran hon wedi lleihau 39.7 y cant dros y degawd diwethaf. Yn 2022-23, roedd 1,259 (32.7 y cant) o'r derbyniadau hyn yn cynnwys cod alcohol-benodol yn y prif safle.

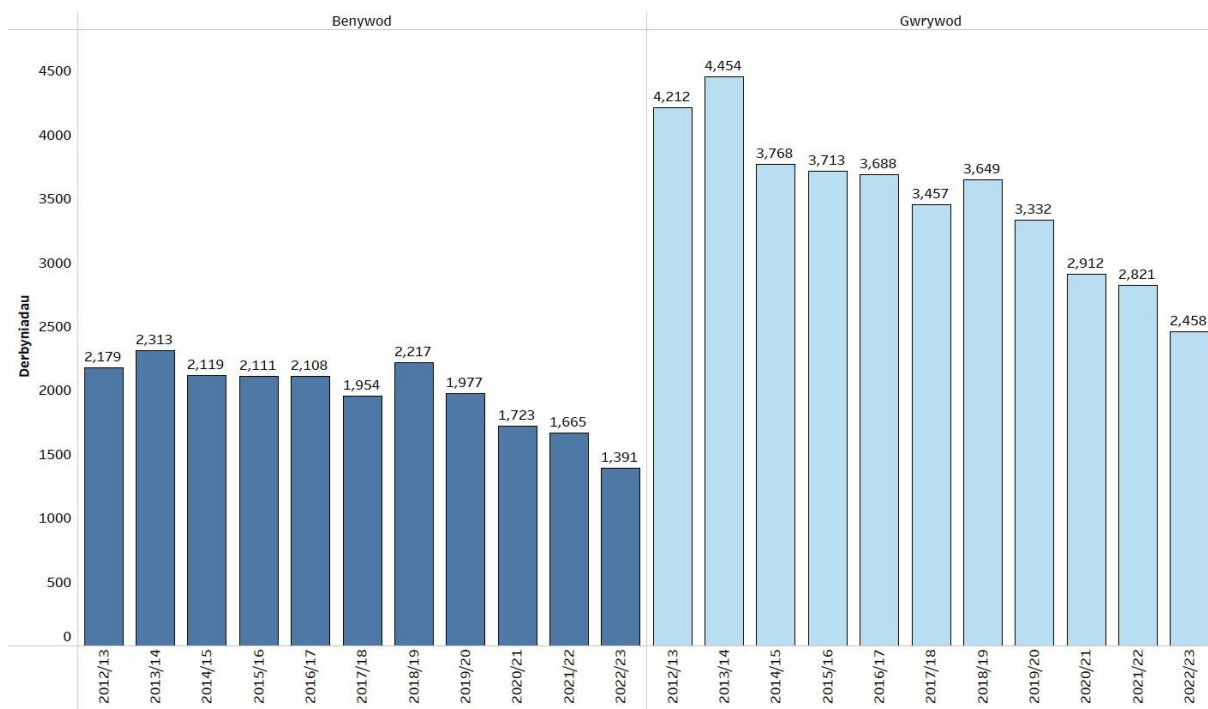
Derbyniwyd cyfanswm o 2,591 o gleifion unigol i'r ysbyty yn 2022-23, yr oedd 962 (37.1 y cant) ohonynt wedi'u derbyn i'r ysbyty â chod alcohol-benodol yn y prif safle. Roedd y mwyafrif o'r cleifion, 65.4 y cant, yn wrywod, sef cyfran sydd wedi aros yn gymharol sefydlog dros y chwe blynedd diwethaf. Roedd oedolion 25-49 oed yn cyfrif am 30.6 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yn 2022-23. Dengys Siart 24 unigolion 25-49 oed a dderbyniwyd i'r ysbyty yn 2022-23 â chyflwr alcohol-benodol yn ôl rhyw a grŵp oedran.¹³



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 24: Oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol, yn ôl rhyw, oedran a safle diagnostig y cyflwr cysylltiedig ag alcohol, 2022-23.

¹³ Os cafodd unigolyn ei dderbyn i'r ysbyty fwy nag unwaith yn ystod y flwyddyn, cafodd safle diagnostig y derbyniad cyntaf ei gynnwys.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

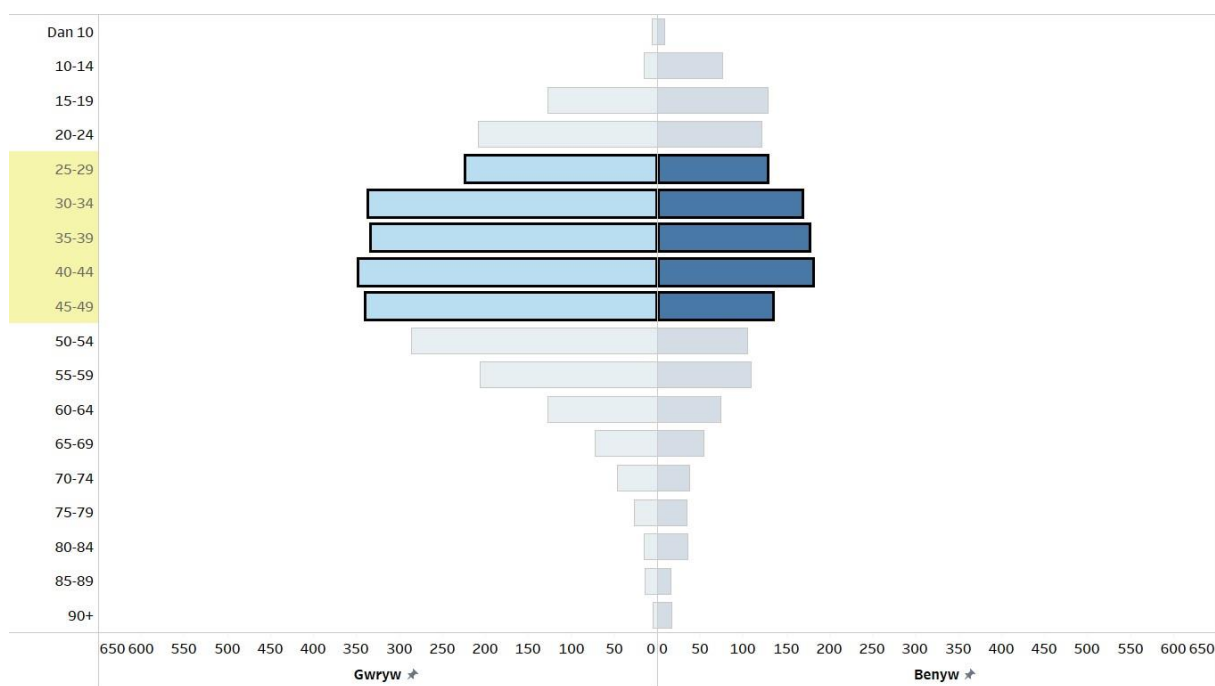
Siart 25: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol ymhlith oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a rhyw, rhwng 2012-13 a 2022-23

11.2 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon ymhlith oedolion 25-49 oed

Roedd 2,368 o dderbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â defnyddio cyffuriau anghyfreithlon ar gyfer y garfan oedran hon yn 2022-23, a oedd yn cynnwys 1,848 o unigolion. Mae'r niferoedd hyn yn cyfateb i ostyngiad o 16.4 y cant yn nifer y derbyniadau ac 16.8 y cant yn nifer yr unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty o gymharu â 2021-22.

Roedd unigolion 25-49 oed yn cyfrif am 38.0 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23, sef gostyngiad o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Roedd y rhaniad rhwng y rhywiau yn y garfan oedran hon yn wahanol iawn i'r hyn a nodwyd ymhlith pobl iau, gyda gwrywod yn cyfrif am 66.1 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty yn 2022-23.

O gymharu â blynyddoedd blaenorol, roedd dosbarthiad derbyniadau seiliedig ar bobl yn fwy cyson rhwng bandiau oedran yn y garfan hon yn 2022-23. Dengys Siart 26 nifer yr unigolion a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty ar ôl defnyddio cyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23.

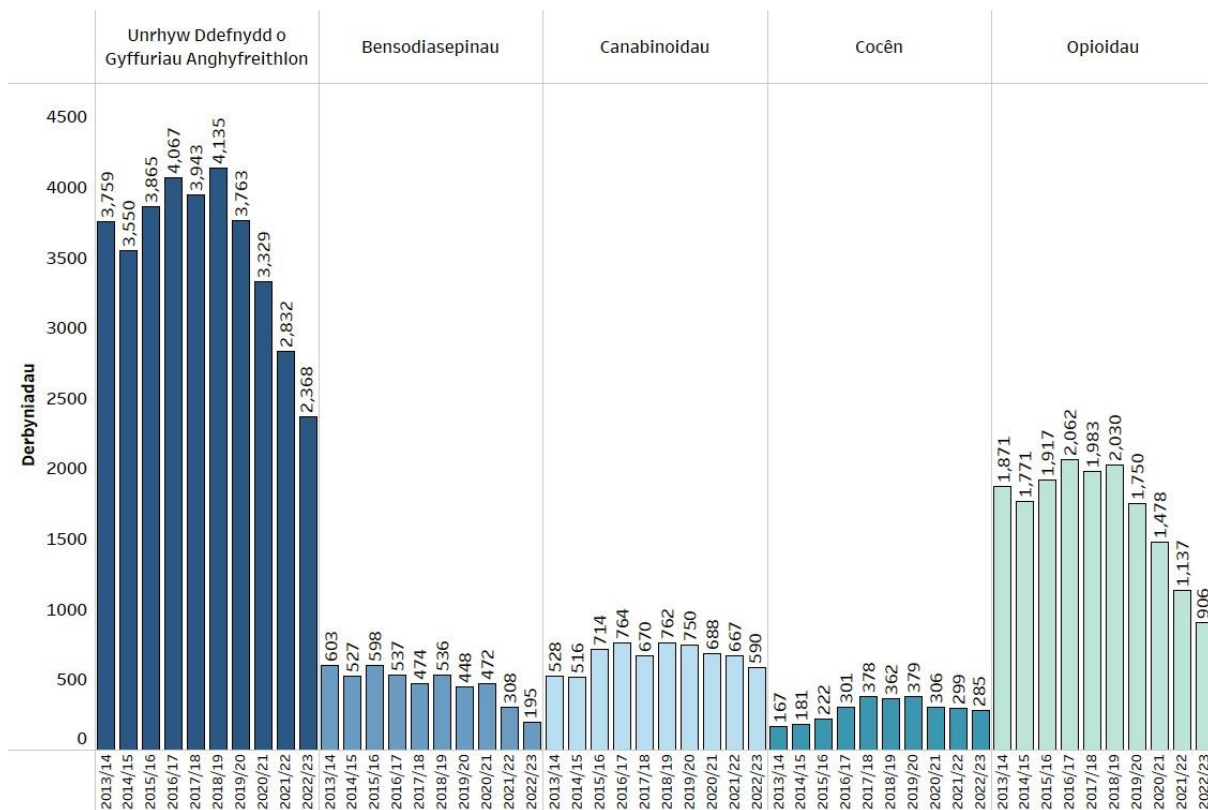


Ffynhonnell: Rhaglen Camdefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 26: Oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, yn ôl rhyw a grŵp oedran, 2022-23

Dengys Siart 27 nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn ôl y math o sylwedd dros y 10 mlynedd diwethaf ar gyfer unigolion 25-49 oed. Y grŵp sylweddau mwyaf cyffredin yw opioidau, sy'n gysylltiedig â 38.3 y cant o'r holl dderbyniadau i'r ysbyty. Lleihaodd nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig ag opioidau yn 2022-23 20.3 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol a dyma'r nifer lleiaf a gofnodwyd yn ystod y 10 mlynedd diwethaf.

Er bod nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig â chocên wedi lleihau ychydig yn 2022-23, mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty wedi aros yn gymharol sefydlog dros y tair blynedd diwethaf ac maent wedi cynyddu 28.4 y cant ers 2015/16.



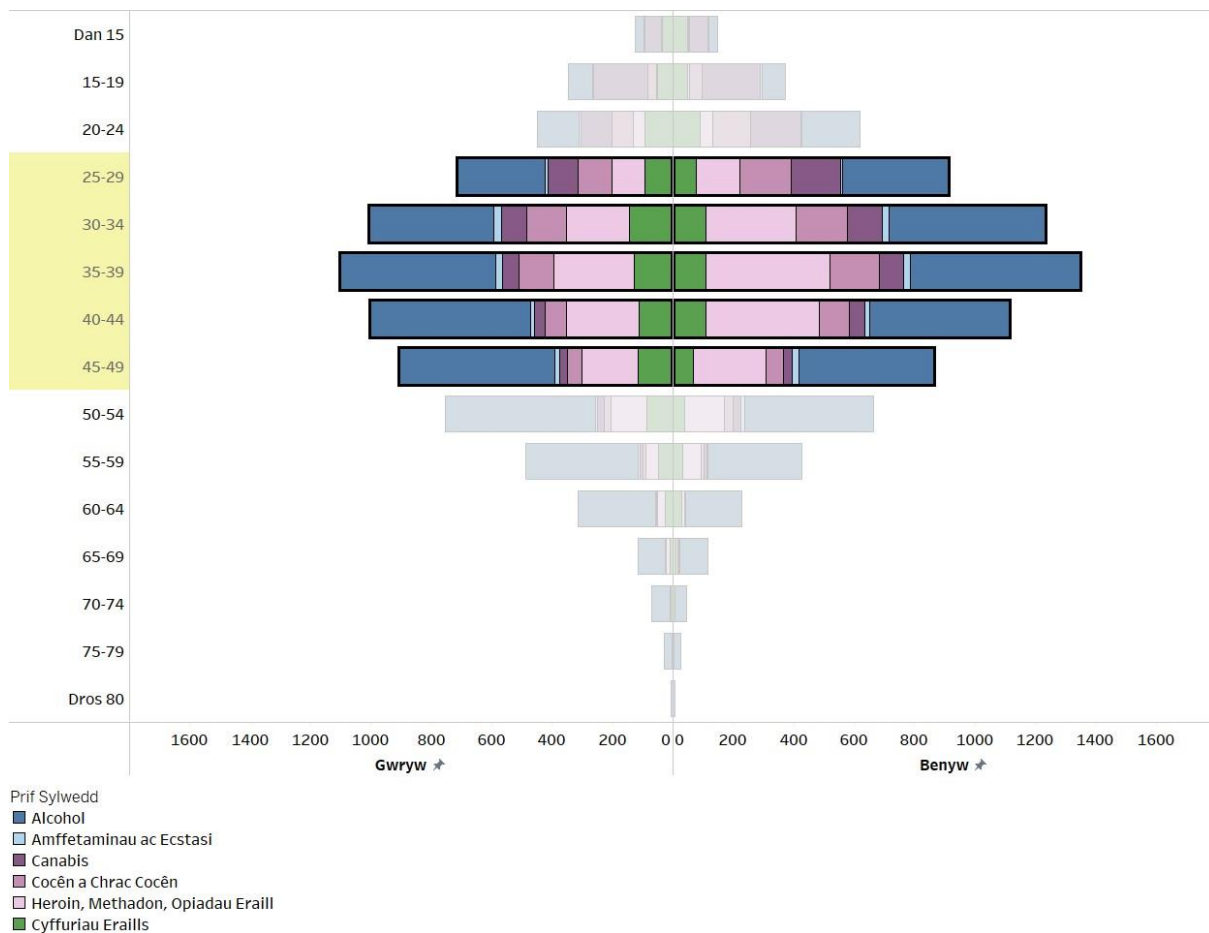
Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 27: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon a enwyd ymhlith oedolion 25-49 oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a'r math o sylwedd, 2022-23¹⁴

11.3 Asesiadau gan wasanaethau triniaethau camddefnyddio sylweddau, oedolion 25-49 oed

Roedd 11,397 o asesiadau mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol ymhlith unigolion 25-49 oed yn 2022-23, sef gostyngiad o 2.4 y cant o gymharu â 2021-22. Roedd yr asesiadau yn cynnwys 10,176 o unigolion unigryw, sy'n cyfateb i 65.5 y cant o'r holl unigolion a aseswyd yn 2022-23. O'r rhain, roedd 53.6 y cant yn fenywod, sef cynnydd o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Y band oedran 35-39 oedd yn cynnwys y nifer mwyaf o unigolion a aseswyd ar draws pob band oedran, gyda 2,446 o unigolion (15.7 y cant). Dengys Siart 28 unigolion a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru yn 2022-23 yn ôl rhyw, oedran a'r math o brif sylwedd problemus.

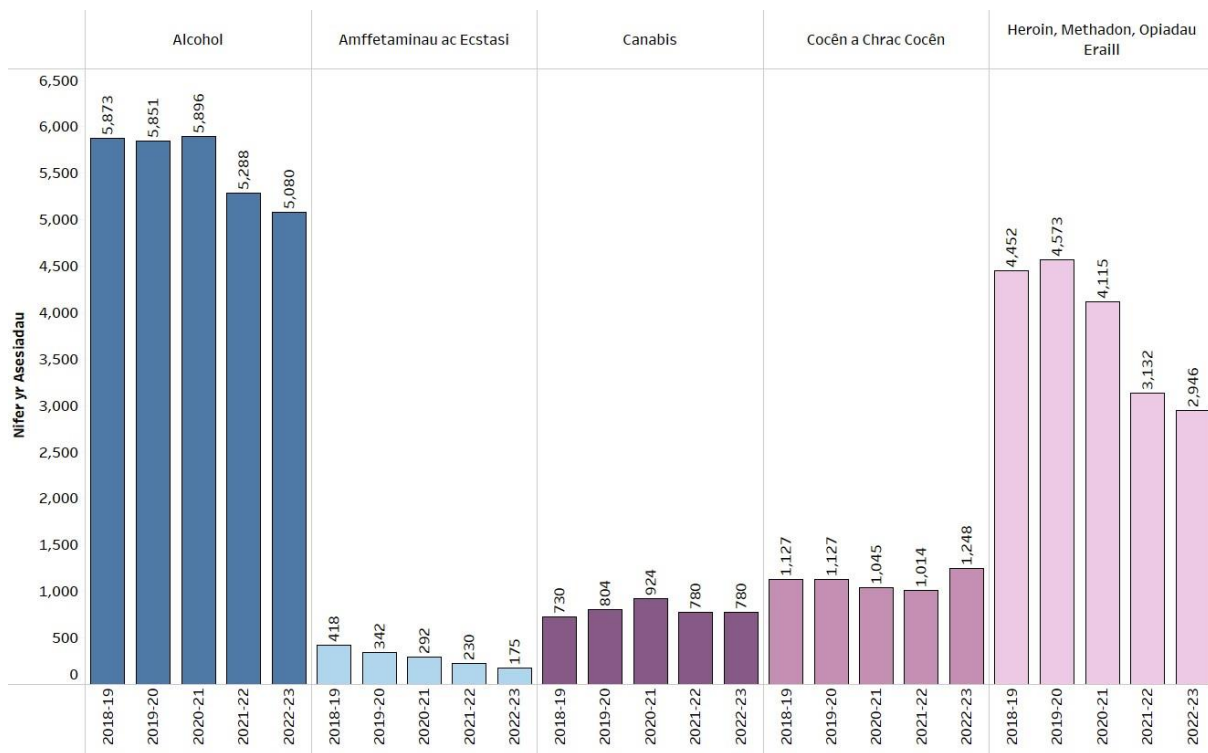
¹⁴ Mae'n bosibl bod unigolion wedi'u derbyn i'r ysbyty ar gyfer mwy nag un math o grŵp sylweddau a byddent wedi cael eu cynnwys ym mhob grŵp perthnasol.



Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 28: Oedolion 25-49 oed a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl rhyw, band oedran a'r prif sylwedd a gofnodwyd fel un problemus, 2022-23.¹⁵

¹⁵ Os cafodd unigolyn ei asesu fwy nag unwaith, cymerwyd y manylion o'r asesiad cyntaf.



Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 29: Asesiadau camddefnyddio sylweddau ymhlith oedolion 25-49 oed, yn ôl blwyddyn a'r prif sylwedd problemus a gofnodwyd, Cymru rhwng 2018-19 a 2022-23.

Alcohol oedd y sylwedd problemus a gofnodwyd amlaf mewn asesiad gyda 5,080 o asesiadau, sef gostyngiad o 3.9 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Cofnodwyd cynnydd o 23 y cant yn nifer yr asesiadau lle y cofnodwyd crac cocên/cocên powdr fel y prif sylwedd problemus.

Mae nifer yr asesiadau lle y cofnodwyd opiadau fel y prif sylwedd problemus wedi lleihau 5.9 y cant, gyda 2946 o asesiadau o gymharu â 3,132 yn y flwyddyn flaenorol. Bu gostyngiad bach yn nifer yr asesiadau sy'n ymwneud ag amffetaminau bob blwyddyn ers 2018-19, gyda gostyngiad o 58.1 y cant yn cael ei gofnodi yn ystod y cyfnod hwnnw. Mae nifer yr asesiadau sy'n ymwneud â chanabis yn parhau'n sefydlog, gyda 780 o asesiadau yn cael eu cofnodi yn 2021-22 yn ogystal â 2022-23.

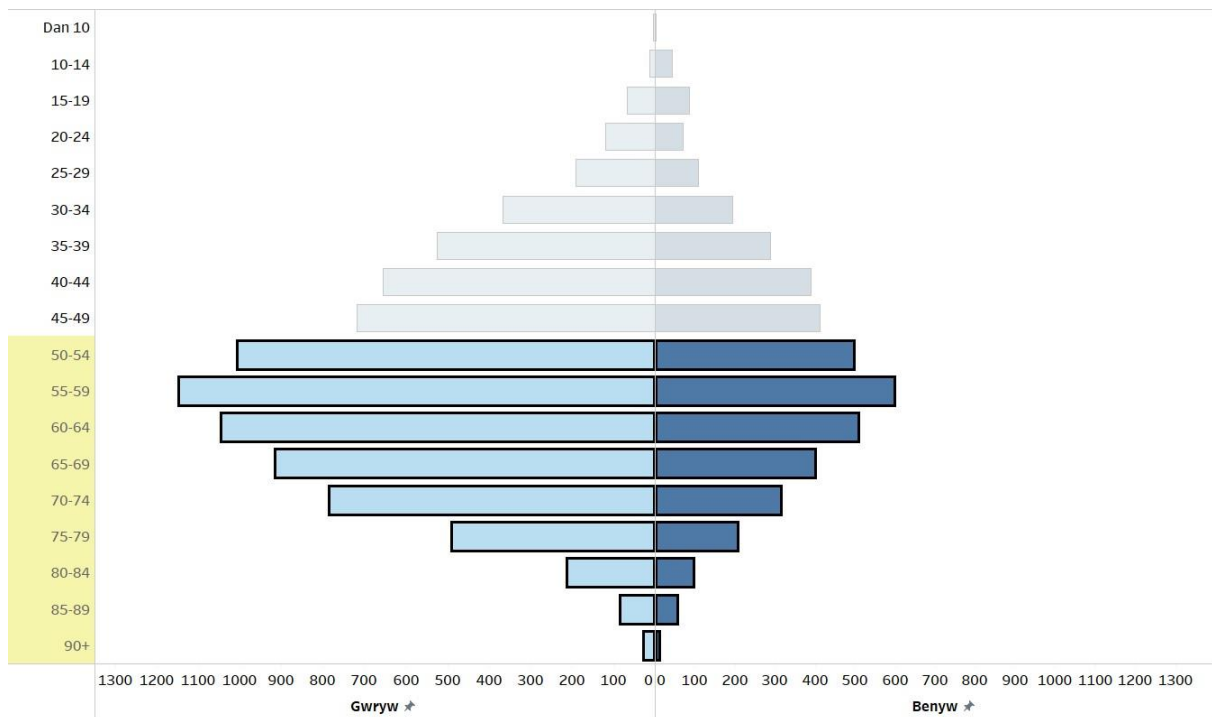
12. Oedolion hŷn, 50 oed a throsodd

12.1 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol, oedolion hŷn

Roedd 8,376 o dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yn 2022-23 ymhlith oedolion 50 oed neu'n hŷn. O'r derbyniadau hyn, roedd 1,654 (19.7 y cant) ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yn y prif safle. Derbyniwyd 5,501 o gleifion unigol i'r ysbyty, yr oedd 1,348 (24.5 y cant) ohonynt ar gyfer cyflyrau yn y prif safle.

Roedd gwrywod yn cyfrif am 67.2 y cant o'r derbyniadau, sy'n debyg i flynyddoedd blaenorol. Roedd y garfan oedran 50+ yn cyfrif am 65.0 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol yn 2022-23, sef cynnydd o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

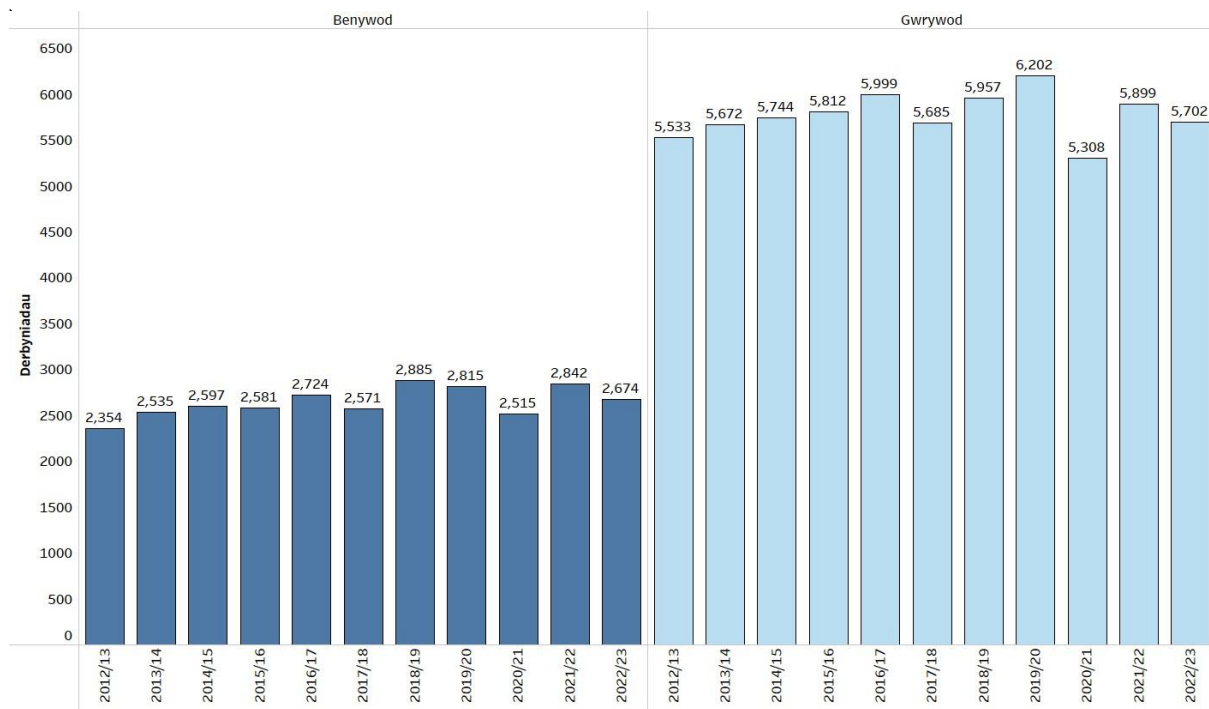
Mae'r band oedran pum mlynedd â'r nifer mwyaf o unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty yn y garfan hon, gydag unigolion 55-59 oed yn cyfrif am 12.9 y cant, neu tua un o bob wyth, o'r holl dderbyniadau alcohol-benodol yn 2022-23. Dengys Siart 30 nifer yr unigolion 50+ oed a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol mewn unrhyw safle diagnostig yn 2022-23 yn ôl rhyw a grŵp oedran.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 30: Oedolion hŷn 50+ oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr alcohol-benodol, yn ôl band oedran a rhyw ac oedran 2022-23

Dengys Siart 31 nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn cynnwys unigolion 50 oed neu'n hŷn a oedd yn gysylltiedig â chyflwr alcohol-benodol yn ôl rhyw. Ers 2012-13, bu cynnydd o 6.2 y cant yn nifer y derbyniadau i'r ysbyty a oedd yn cynnwys unigolion dros 50 oed.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 31: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol ymhlith oedolion hŷn 50+ oed a oedd yn byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a rhyw, rhwng 2012-13 a 2022-23

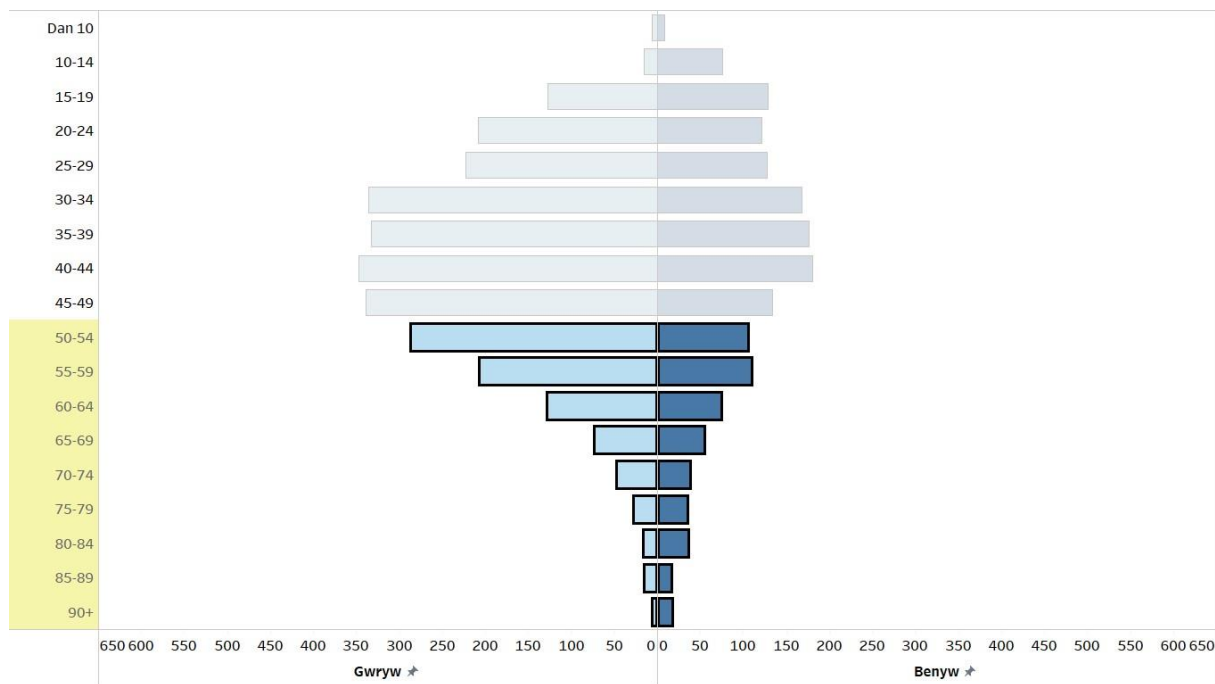
12.2 Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon mewn oedolion hŷn

Yn 2022-23, roedd 1,282 o dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon a oedd yn cynnwys 1,007 o unigolion 50 oed neu'n hŷn, sy'n debyg i'r ffigur ar gyfer 2021-22 (sef 1,248 o dderbyniadau a 987 o unigolion). O'r rhain, roedd 60.6 y cant o'r cleifion yn fenywod. Mae gan wrywod gyfran uwch o dderbyniadau yn y categori oedran hwn ers 2014-15, er bod y gwahaniaeth rhwng y rhywiau wedi lleihau yn y flwyddyn ddiwethaf.

Roedd unigolion 50 oed a throsodd yn cyfrif am 29.2 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty yn 2022-23 ar ôl defnyddio cyffuriau anghyfreithlon, o gymharu â 19.6 y cant saith mlynedd yn ôl.

Yn y garfan oedran eang hon, y categori oedran 50-59 a gofnododd y nifer mwyaf o unigolion, a oedd yn cyfrif am 15.7 y cant o'r holl unigolion a dderbyniwyd i'r ysbyty

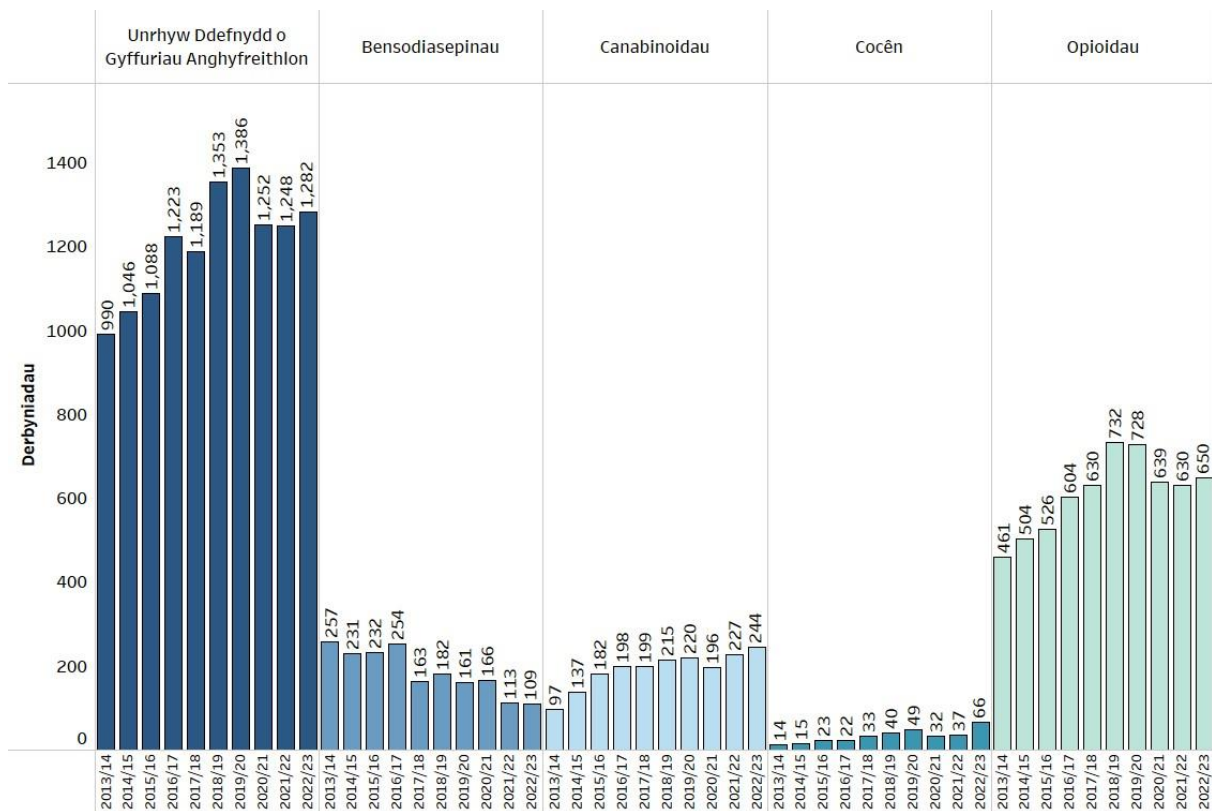
ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon ar gyfer pob categori oedran. Dengys Siart 32 nifer yr unigolion hŷn a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty ar ôl defnyddio cyffuriau anghyfreithlon yn 2022-23.



Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 32: Oedolion hŷn 50+ oed a oedd yn byw yng Nghymru a dderbyniwyd i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon, yn ôl rhyw ac oedran, 2022-23

Roedd nifer sylweddol lai o dderbyniadau i'r ysbyty a oedd yn cynnwys cyffuriau anghyfreithlon eraill yn y categori oedran hwn. Mae nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar ôl defnyddio cocên/crac wedi cynyddu 78.4 y cant o gymharu â 2021-22.

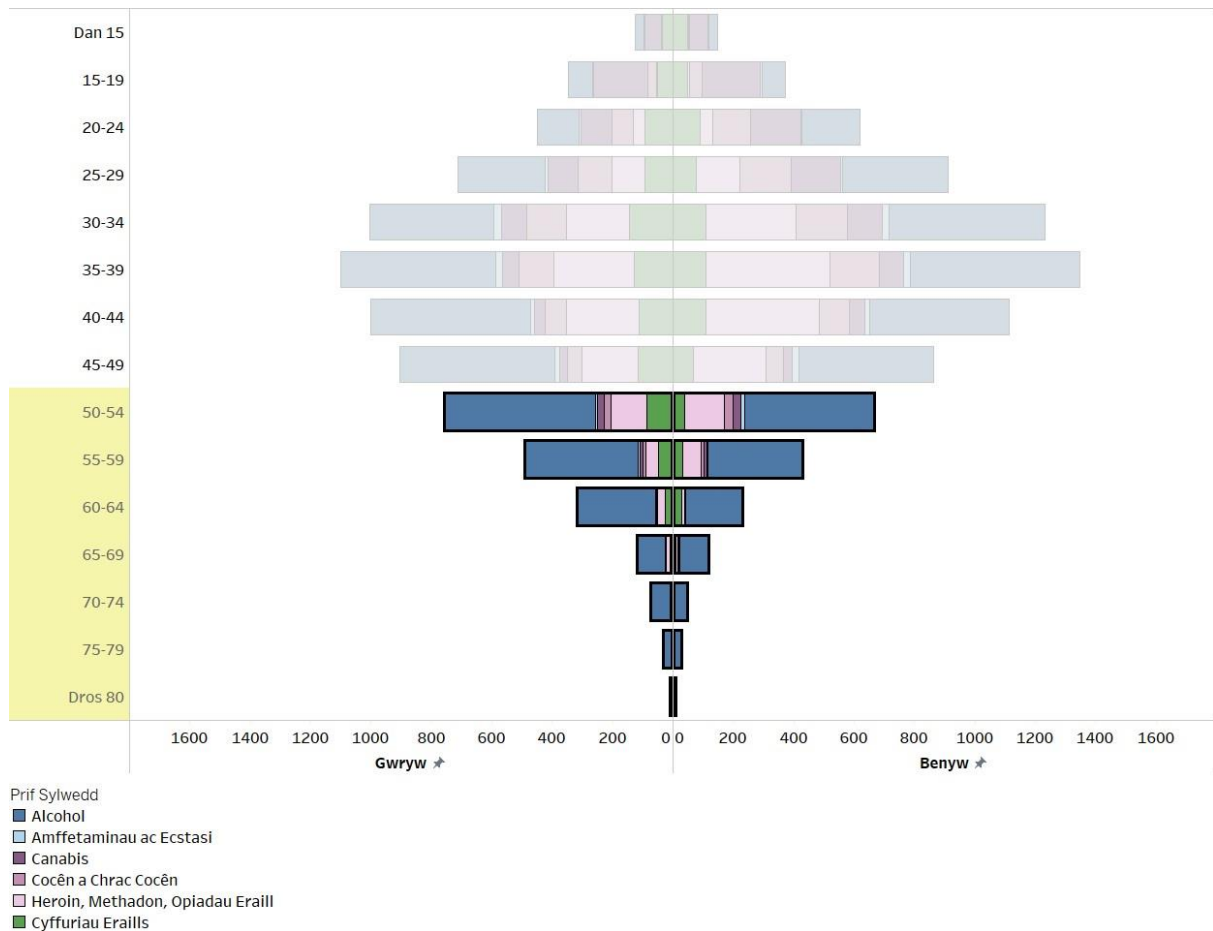


Ffynhonnell: Rhaglen Camddefnyddio Sylweddau / Iechyd a Gofal Cymru, 2024

Siart 33: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer cyflyrau cysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon ymhlith oedolion hŷn 50+ oed yng Nghymru, yn ôl blwyddyn a'r math o sylwedd, 2022-23

12.3 Asesiadau gan wasanaethau triniaethau camddefnyddio sylweddau, oedolion hŷn

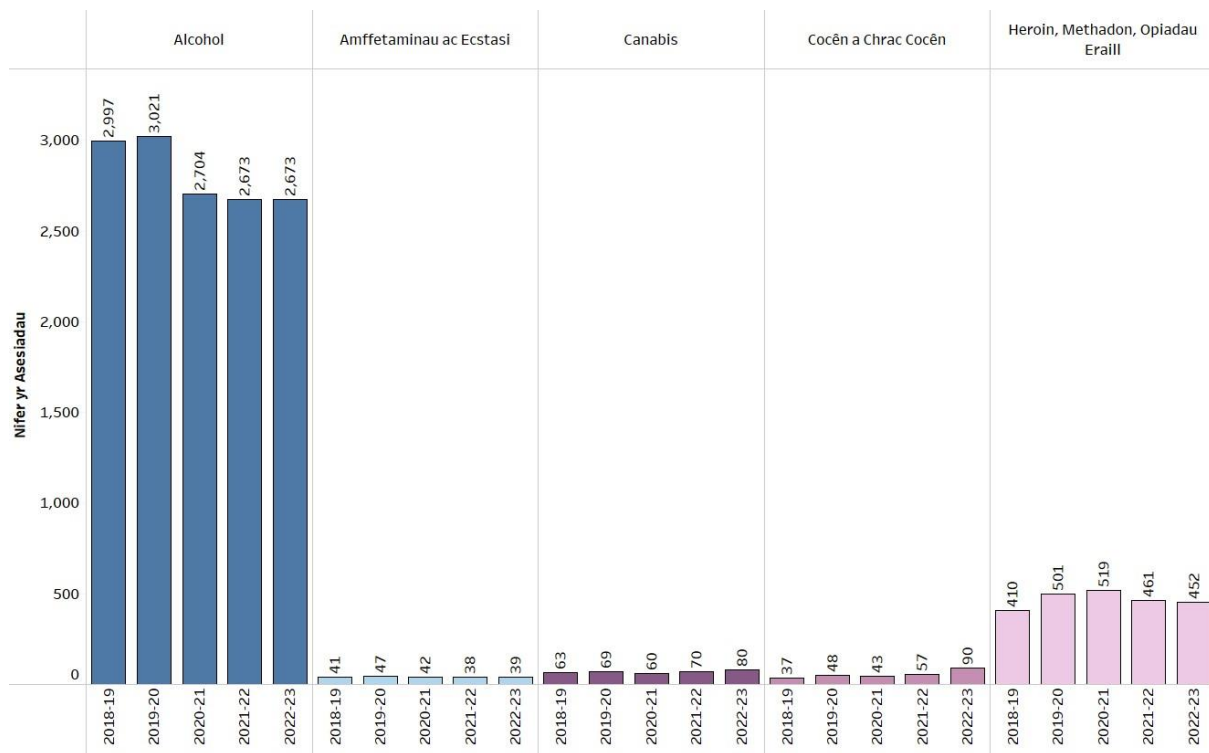
Cofnodwyd cyfanswm o 3,658 o asesiadau ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd ar Gronfa Ddata Cymru ar gyfer Camddefnyddio Sylweddau yn 2022-23, a oedd yn sefydlog o gymharu â 2021-22. Roedd yr asesiadau hyn yn cynnwys 3,288 o unigolion unigryw, yr oedd 45.9 y cant ($n=1,511$) ohonynt yn fenywod. Roedd mwyafrif sylweddol o'r rhai a aseswyd yn y garfan oedran hon yn y grŵp oedran 50-59 ($n=2,331$). Dengys Siart 34 unigolion 50 oed a throsodd a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol yng Nghymru yn ôl oedran, rhyw a'r prif sylwedd problemus a gofnodwyd.



Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 34: Oedolion hŷn (50+ oed) a aseswyd gan wasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru, yn ôl rhyw, band oedran a'r prif sylwedd a gofnodwyd, 2022-23.

Fel y dangosir yn Siart 35, alcohol oedd y sylwedd problemus a gofnodwyd amlaf, a oedd yn cyfrif am 80.1 y cant o'r asesiadau (n=2,673). Mae hyn yn cymharu â 13.5 y cant (n=452) o'r asesiadau lle y cofnodwyd opioidau fel y prif sylwedd problemus, sef gostyngiad o 1.9 y cant o gymharu â'r flwyddyn ddiwethaf. Fodd bynnag, mae nifer yr asesiadau ymhlith oedolion 50+ ar gyfer canabis a chocên wedi cynyddu o gymharu â 2021-22, 14.2 y cant ar gyfer canabis a 57.8 y cant ar gyfer cocên.

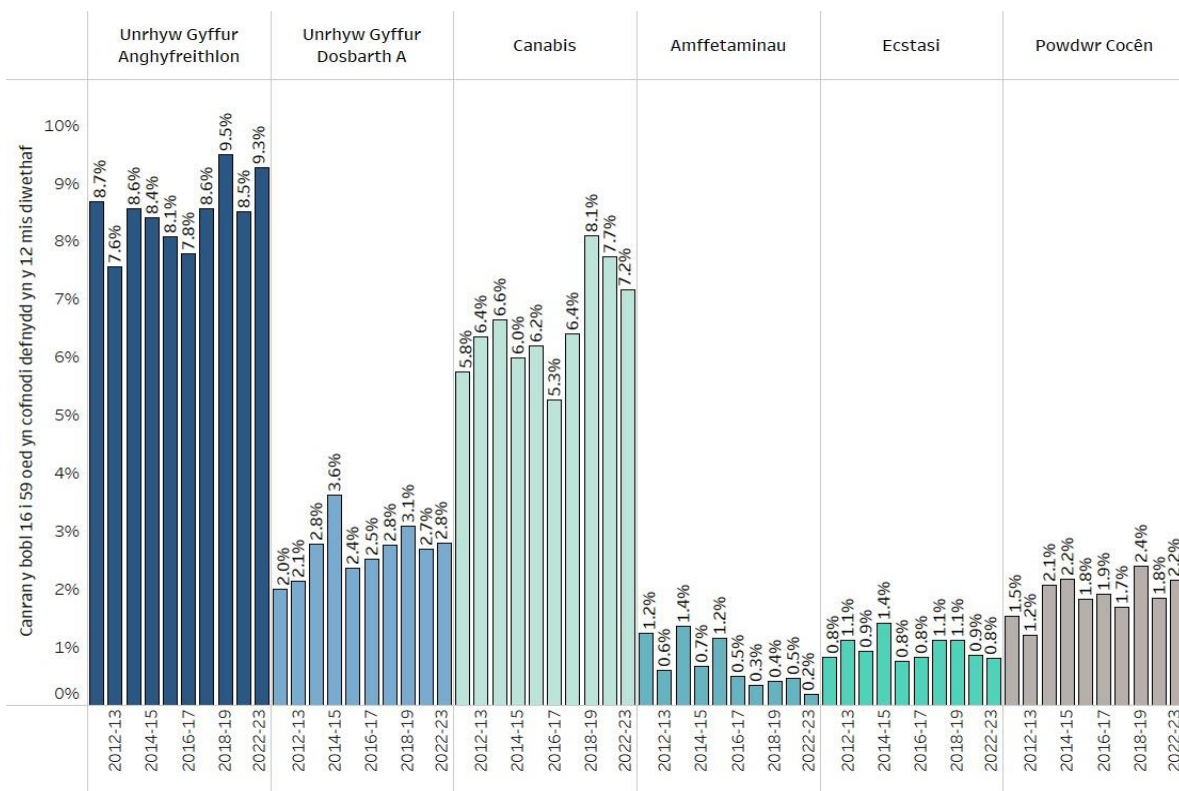


Ffynhonnell: Cronfa Data Genedlaethol ar Gamddefnyddio Sylweddau, 2023

Siart 35: Asesiadau camddefnyddio sylweddau ymhlith oedolion hŷn 50+ oed, yn ôl y prif sylwedd problemus a gofnodwyd, Cymru rhwng 2018-19 a 2022-23.

13. Y defnydd hunangofnodedig o gyffuriau anghyfreithlon yn y flwyddyn ddiwethaf: oedolion 16-59 oed

Fel arfer, cynhelir Arolwg Troseddu Cymru a Lloegr bob blwyddyn. Fodd bynnag, ni chyhoeddwyd unrhyw ddata ar gyfer 2020-21 na 2021-22.¹⁶ Er mai ei brif ddiben yw holi sampl gynrychioliadol o'r boblogaeth am ei phrofiadau o droseddu, mae hefyd yn cynnwys cwestiynau am ddefnydd unigolion eu hunain o gyffuriau anghyfreithlon a'u hagweddau tuag atynt. Mae Arolwg Troseddu Cymru a Lloegr yn nodi er ei fod yn cael ei gydnabod fel **"... a good measure of recreational drug use.....it does not provide good coverage of the problematic drug use population, as many such users may not be a part of the household resident population which is covered by the survey."**¹⁷



Ffynhonnell: Y Swyddfa Gartref 2023

Siart 36: Canran yr oedolion 16-59 oed yng Nghymru a nododd eu bod yn defnyddio cyffuriau anghyfreithlon dethol yn ystod y 12 mis diwethaf, rhwng 2010-11 a 2022-23.

¹⁶ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: Canfyddiadau am gamddefnyddio cyffuriau o Arolwg Troseddu Cymru a Lloegr 2022-2023 Ar gael yn <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/bulletins/crimeinenglandandwales/yearendingmarch2023>

¹⁷ Y Swyddfa Gartref 2018 : Drug misuse: Findings from the 2018/19 Crime Survey for England and Wales. Ar gael yn https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/832533/drug-misuse-2019-hosb2119.pdf

Mae data o Arolwg Troseddu Cymru a Lloegr 2022-23 yn awgrymu bod y defnydd o gyffuriau anghyfreithlon wedi cynyddu o 8.5 y cant yn 2019-20 i 9.3 y cant. Mae cyfran yr oedolion a nododd eu bod yn defnyddio sylweddau anghyfreithlon yng Nghymru yn debyg i'r gyfran ar gyfer Lloegr yn gyffredinol (sef 9.5 y cant), yn enwedig yng Ngogledd-orllewin Lloegr (8.9 y cant).

O gymharu â 2015-16, mae'r defnydd hunangofnodedig o:

- Unrhyw gyffur Dosbarth A wedi cynyddu o 2.4 y cant i 2.8 y cant.
- Cocên powdr wedi cynyddu o 1.8 y cant i 2.2 y cant.
- Cannabis wedi cynyddu o 6.2 y cant i 7.2 y cant.

Yng Nghymru, mae cyfran yr oedolion a nododd eu bod yn defnyddio poenladdwyr presgripsiwn yn unig nas rhagnodwyd am resymau meddygol wedi lleihau o 10.7 y cant yn 2015-16 i 5.0 y cant yn 2022-23, sy'n debyg i'r ffigur ar gyfer Lloegr yn gyffredinol a gofnodwyd yn 2022-23 (sef 4.9 y cant).

14 Defnyddio cyffuriau drwy eu chwistrellu: ymddygiadau risg a feirysau a gludir yn y gwaed

14.1 Pobl sy'n chwistrellu cyffuriau a mynediad at Raglenni Nodwyddau a Chwistrellau

Yn 2010, cyflwynodd Iechyd Cyhoeddus Cymru, gyda chymorth Llywodraeth Cymru, y Gronfa Ddata Lleihau Niwed ym mhob Rhaglenni Nodwyddau a Chwistrellau arbenigol yn y sector statudol a'r sector gwirfoddol ledled Cymru. Ers mis Ebrill 2014, mae cyfarpar chwistrellu a ddarperir gan fferyllfeydd cymunedol hefyd wedi'i gynnwys. Mae manylion am y ffordd y cesglir data drwy'r Gronfa Ddata Lleihau Niwed a'r adroddiadau mwyaf diweddar ar weithgarwch y Gronfa ar gael ar-lein.¹⁸

Roedd unigolyn yn cael ei ystyried yn ddefnyddiwr 'rheolaidd' rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yng Nghymru os oedd:

- Wedi defnyddio gwasanaethau rhaglen nodwyddau a chwistrellau o leiaf ddwywaith neu fwy yn y flwyddyn gyfredol.
- Wedi defnyddio gwasanaethau rhaglen nodwyddau a chwistrellau ar gyfer chwistrellu cyffuriau sy'n gwella delwedd a pherfformiad (IPEDs) ac wedi defnyddio gwasanaethau o leiaf unwaith yn ystod y flwyddyn gyfredol a'r flwyddyn flaenorol.

Gwneir y gwahaniaeth hwn er mwyn cyfyngu ar yr effaith ar ddata unigolion a all fod yn defnyddio manylion adnabod gwahanol wrth gysylltu â gwasanaethau i gael cyfarpar chwistrellu neu'n sy'n bobl sy'n chwistrellu cyffuriau yn anaml.

Cofnodir data yn ôl grŵp sylweddau: opioidau, symbylyddion, a chyffuriau sy'n gwella delwedd a pherfformiad^{19,20} Gan fod defnyddio cyffuriau drwy eu chwistrellu a defnydd problemus o gyffuriau yn aml yn cynnwys mwy nag un sylwedd, gall unigolion fod wedi'u cynnwys mewn sawl grŵp cyffuriau.

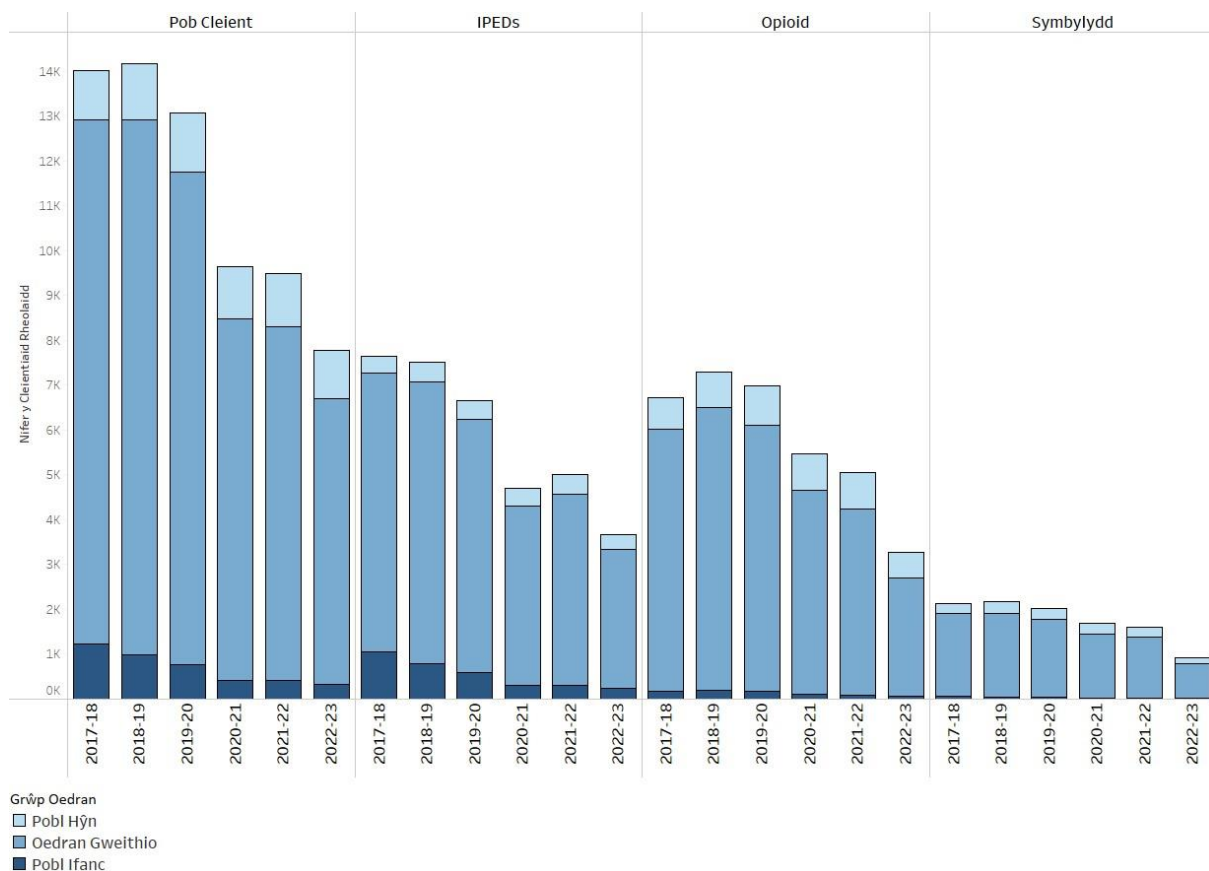
Yn 2022-23, defnyddiodd cyfanswm o 15,331 o unigolion wasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau o leiaf unwaith yng Nghymru. O'r rhain, roedd 7,788 wedi'u diffinio fel pobl sy'n chwistrellu cyffuriau ac sy'n defnyddio gwasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd. Defnyddiodd y 7,543 o unigolion

¹⁸ Iechyd Cyhoeddus Cymru: Y Gronfa Ddata Lleihau Niwed – Gweithgarwch rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yng Nghymru 2021-22. Ar gael yn <https://phw.nhs.wales/publications/publications1/needle-and-syringe-programme-activity-in-wales-annual-report-2021-22/>

¹⁹ Mae symbylyddion yn cynnwys amffetaminau, crac a chocên, meffedron a sylweddau cathinon eraill.

²⁰ Maent yn cynnwys Steroidau Anabolig ac Androgenig y gellir eu chwistrellu/drwy'r geg, Peptidau (gan gynnwys Hormon Twf), Melanotan, Insulin a Ffactorau Twf Insulin

sy'n weddill (49.2 y cant) wasanaeth rhaglen nodwyddau a chwistrellau unwaith yn unig yn 2022-23. Dengys Siart 37 nifer yr unigolion a ddefnyddiodd wasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd rhwng 2017-18 a 2022-23, yn ôl oedran a grŵp sylweddau.



.Ffynhonnell: Cronfa Ddata Lleihau Niwed Cymru 2023

Siart 37: Pobl sy'n chwistrellu cyffuriau ac sy'n defnyddio Rhaglenni Nodwyddau a Chwistrellau yng Nghymru yn rheolaidd, yn ôl grŵp oedran, blwyddyn a grŵp sylweddau, rhwng 2017-18 a 2022-23 ²¹

14.1.1 Pobl ifanc hyd at 25 oed

Yn 2022-23, roedd pobl ifanc yn cyfrif am 4.3 y cant (n=335) o'r holl unigolion a oedd yn defnyddio gwasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd. Nid yw'r gyfran hon wedi newid dros y tair blynedd diwethaf ac mae wedi lleihau o 5.9 y cant yn 2019-20. Gwelwyd tuedd debyg mewn grwpiau cyffuriau sy'n gwella delwedd a pherfformiad a sylweddau opioid. Mae'r defnydd o symbylyddion ymhlith unigolion dan 25 oed sy'n defnyddio gwasanaethau

²¹ Diffinnir defnyddiwr rheolaidd fel unigolyn a ddefnyddiodd raglen nodwyddau a chwistrellau o leiaf ddwywaith neu fwy mewn blwyddyn galendr benodol neu a nododd ei fod yn defnyddio cyffuriau sy'n gwella delwedd a pherfformiad a'i fod wedi defnyddio rhaglen nodwyddau a chwistrellau yn y flwyddyn gyfredol a'r flwyddyn flaenorol.

rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd wedi cynyddu ers 2019-20 ac mae'n debyg i'r ffigur a gofnodwyd ar gyfer 2018-19.

O'r holl ddefnyddwyr gwasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau rheolaidd dan 25 oed:

- roedd 92.2 y cant (n=309) yn wrywod
- nododd 74.0 y cant (n=248) eu bod yn defnyddio cyffuriau sy'n gwella delwedd a pherfformiad
- nododd 17.6 y cant (n=59) eu bod yn defnyddio opioidau
- nododd 7.2 y cant (n=24) eu bod yn defnyddio symbylyddion

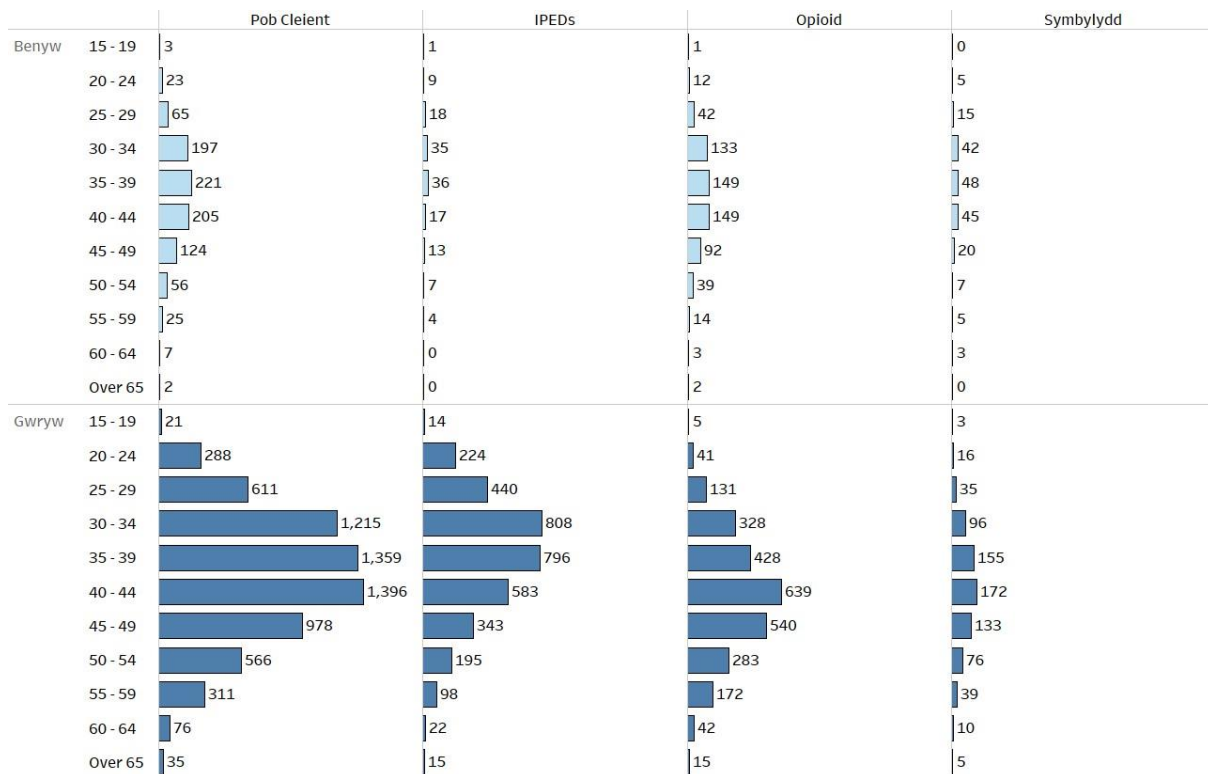
14.1.2 Oedolion 25-49 oed

Mae pobl 25-49 oed sy'n chwistrellu cyffuriau yn cyfrif am y mwyafrif o'r unigolion sy'n defnyddio gwasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd, gyda chyfanswm o 6,374 o unigolion (81.8 y cant) yn 2022-23, sy'n debyg i'r flwyddyn flaenorol (83.1 y cant). O'r cyfanswm hwn ²²:

- roedd 87.2 y cant (n=5,559) yn wrywod
- nododd 48.4 y cant (n= 3,089) eu bod yn defnyddio cyffuriau sy'n gwella delwedd a pherfformiad
- nododd 41.3 y cant (n=2,634) eu bod yn defnyddio opioidau
- nododd 11.9 y cant (n= 762) eu bod yn defnyddio symbylyddion

Cyfran y gwrywod i fenywod sy'n chwistrellu cyffuriau yn ôl y math o brif sylwedd fel y dangosir yn Siart 38.

²² Mae'n bosibl bod unigolion a nododd eu bod yn defnyddio sawl cyffur wedi'u cynnwys mewn mwy nag un grŵp sylweddau.



Ffynhonnell: Cronfa Ddata Lleihau Niwed Cymru 2023

Siart 38: Nifer y bobl sy'n chwistrellu cyffuriau, sy'n defnyddio gwasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd yn ôl rhyw, grŵp oedran a grŵp sylweddau, Cymru, 2022-23.

14.1.3 Oedolion hŷn 50+ oed

Roedd 1,079 o unigolion 50 oed neu'n hŷn yn defnyddio gwasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau yn rheolaidd yn 2022-23, sef 13.6 y cant o'r cyfanswm. Mae'r ffigur hwn yn parhau i godi o 5.5 y cant yn 2015-16.

O blith y 1,079 o oedolion hŷn a ddefnyddiodd wasanaethau rhaglenni nodwyddau a chwistrellau:

- roedd 91.6 y cant (n=988) yn wrywod
- nododd 31.6 y cant (n= 341) eu bod yn defnyddio cyffuriau sy'n gwella delwedd a pherfformiad
- nododd 52.9 y cant (n=571) eu bod yn defnyddio opioidau
- nododd 13.4 y cant (n=145) eu bod yn defnyddio symbylyddion

14.2 Ymddygiadau risg ymhlith pobl sy'n chwistrellu cyffuriau

Mae'n amlwg bod defnyddio cyffuriau drwy eu chwistrellu, yn enwedig pan fydd hynny'n cynnwys rhannu cyfarpar chwistrellu, yn uniongyrchol (rhannu nodwyddau a chwistrellau) ac yn anuniongyrchol (rhannu cyfarpar arall sy'n gysylltiedig â chwistrellu gan gynnwys llwyau/cwcers, hidlyddion, dŵr) yn effeithio ar gyffredinrwydd heintiau feirysol a gludir yn y gwaed, gan gynnwys hepatitis B, hepatitis C, HIV a heintiau bacterol. Mae tystiolaeth am gyffredinrwydd rhannu cyfarpar yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol a feirysau a gludir yn y gwaed ac am weithgarwch profi mewn perthynas â hynny, ar gael o ddwy ffynhonnell, sef: yr Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad o Bobl sy'n Chwistrellu Cyffuriau a modiwl Feirysau a Gludir yn y Gwaed Cronfa Ddata Lleihau Niwed Iechyd Cyhoeddus Cymru.

14.2.1 Yr Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad o bobl sy'n chwistrellu cyffuriau

Mae'r Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad o Bobl sy'n Chwistrellu Cyffuriau yn arolwg blynyddol o bobl sy'n chwistrellu cyffuriau sy'n defnyddio gwasanaethau cyffuriau arbenigol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon, a gydgyssylltir gan Asiantaeth Diogelwch Iechyd y DU (UKHSA).²³ Mae'r Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad yn cynnal prawf smotyn gwaed sych ar gyfer hepatitis B ac C a HIV, yn ogystal â gofyn i gyfranogwyr gwblhau arolwg dienw ynglŷn ag ymddygiadau risg. Yn 2022, cymerodd 100 o bobl yng Nghymru ran yn yr Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad.²⁴ Yn 2020, roedd pandemig COVID-19 wedi cyfyngu ar recriwtio i'r Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad a newidiodd hynny broffil daearyddol a demograffig y rhai a gymerodd ran yn yr arolwg. Mae nifer yr ymatebwyr yn parhau i fod yn llawer is na chyn pandemig COVID-19.

Rhannu cyfarpar yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol

Nododd cyfanswm o 7.1 y cant o'r ymatebwyr eu bod wedi rhannu cyfarpar chwistrellu (nodwyddau a chwistrellau a ddefnyddiwyd yn flaenorol gan rywun arall) yn ystod yr 28 diwrnod diwethaf, sef gostyngiad o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, dim ond 42 o unigolion a ymatebodd i'r cwestiwn hwn. Cododd y ffigur hwn i 26 y cant wrth gyfrif am rannu'n uniongyrchol ac yn anuniongyrchol (cyfarpar chwistrellu gan gynnwys hidlyddion a chwcers) yn ystod y 28 diwrnod diwethaf.

²³ Ceir rhagor o wybodaeth a data o'r Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad yn <https://www.gov.uk/government/publications/people-who-inject-drugs-hiv-and-viral-hepatitis-monitoring/unlinked-anonymous-monitoring-uam-survey-of-hiv-and-viral-hepatitis-among-people-who-inject-drugs-pwid-2023-report#results>

²⁴Ni chafodd pob cwestiwn ei ateb gan bob cyfwelai

Cyffredinrwydd heintiau a gludir yn y gwaed ymhlith pobl sy'n chwistrellu cyffuriau

Hepatitis B

Yn 2022, darparodd cyfanswm o 5 allan o 96 o ymatebwyr yng Nghymru smotiau gwaed sych a gafodd ganlyniad prawf positif ar gyfer hepatitis B (antigen craidd hepatitis B), sef cyfradd o 5.2 y cant, o gymharu â 7.8 y cant yn 2020. Mae hwn yn ostyngiad sylweddol o gymharu â'r chwe blynedd diwethaf pan oedd cyfran gyfartalog y canlyniadau positif yn cyfateb i 8.4 y cant.

Y gyfradd frechu ar gyfer hepatitis B ymhlith unigolion a gymerodd ran yn yr Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad yng Nghymru oedd 58.6 y cant (n= 58/99) yn 2022, sy'n is na'r cyfraddau a gofnodwyd mewn blynyddoedd blaenorol.

Hepatitis C

Y gyfran â chanlyniadau prawf adweithiol ar gyfer gwrthgyrff hepatitis C oedd 64.2 y cant (n=61/95 o ymatebwyr). Mae cyfraddau heintio ar gyfer hepatitis C wedi cynyddu'n sylweddol yng Nghymru dros y degawd diwethaf, o 26 y cant yn 2010. Y gobaith yw, gan fod triniaeth oddefadwy ac effeithiol iawn bellach ar gael a bod trefniadau wedi'u rhoi ar waith ar gyfer cynnal profion 'optio allan' rheolaidd yn y gymuned, diagnosis ac atgyfeirio at driniaeth, y caiff y duedd hon ei gwrthdroi yn y blynyddoedd i ddod.

HIV

Yn 2022, y gyfradd heintio â HIV oedd 1.0 y cant ymhlith unigolion o Gymru a gymerodd rhan yn yr Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad, o gymharu â 0.93 y cant a gofnodwyd yn 2019. Yn ogystal â data o'r Arolwg Monitro Dienw Digysylltiad, mae Public Health England yn cofnodi nifer y diagnosisau newydd o HIV yn y DU a gwledydd cyfansoddol bob blwyddyn, ynghyd â'r rheswm posibl dros amlygiad i'r feirws, lle y bo'n hysbys. Yn 2022, cofnodwyd 101 o achosion newydd o HIV ymhlith pobl a oedd yn byw yng Nghymru. Dangosodd data amlygiadau tebygol fod llai na phump o'r achosion newydd a gofnodwyd yn 2022 yn gysylltiedig â defnyddio cyffuriau drwy eu chwistrellu.²⁵

²⁵ Asiantaeth Diogelwch Iechyd y DU (2023) HIV testing, PrEP, new HIV diagnoses and care outcomes for people accessing HIV services. Ar gael yn <https://www.gov.uk/government/statistics/hiv-annual-data-tables>

14.2.2 Y Gronfa Ddata Lleihau Niwed: Modiwl Feirysau a Gludir yn y Gwaed

Yr ail ffynhonnell o ddata ar heintio â feirysau a gludir yn y gwaed ymhlith pobl sy'n chwistrellu cyffuriau yw modiwl Feirysau a Gludir yn y Gwaed Cronfa Ddata Lleihau Niwed Iechyd Cyhoeddus Cymru.²⁶ Mae'r system wylidwriaeth genedlaethol hon yn cofnodi'r holl weithgarwch ar lefel claf sy'n ymwneud â feirysau a gludir yn y gwaed mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau a gwasanaethau cymunedol cysylltiedig, o sgrinio i ganlyniadau triniaeth dros amser. Fe'i datblygwyd er mwyn ategu'r rhaglen sgrinio 'optio allan' reolaidd ledled Cymru a chefnogi'r broses o'i rhoi ar waith, a hynny fel rhan o gam gweithredu Llywodraeth Cymru i gyflawni targedau Sefydliad Iechyd y Byd ar gyfer dileu Hepatitis C.²⁷

Yn 2022-23, sef y chweched flwyddyn y mae data wedi'u casglu ar ei chyfer, mae'n bwysig nodi mai hon yw'r ail flwyddyn ers i weithgarwch profi ar gyfer feirysau a gludir yn y gwaed ddod i ben, fwy neu lai, ledled Cymru oherwydd pandemig COVID-19. Mae gweithgarwch profi wedi cynyddu ers y pandemig. Yn 2022-23:

- cafodd 4,052 o unigolion eu profi am hepatitis C mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol, y cafodd 3,353 ganlyniadau dilys i brawf gwrth-HCV. O'r rhain, canfuwyd gwrthgyrff mewn 16.1 y cant (n=503) (adweithiol). Ymhlith yr unigolion a nododd eu bod wedi chwistrellu cyffuriau rywbryd yn y gorffennol, y gyfradd oedd 27.1 y cant.
- cafodd 3,928 o unigolion eu profi am hepatitis B. Cafodd llai nag un y cant o unigolion ganlyniad positif i brawf antigenau arwyneb hepatitis B (HBsAg).
- cafodd 3,910 o unigolion eu profi am HIV. Caiff unrhyw unigolyn sy'n cael canlyniad positif i brawf gwrthgyrff HIV, sy'n dangos ei fod wedi'i heintio, ei atgyfeirio ar unwaith i gael triniaeth glinigol arbenigol. Nodwyd chwe achos newydd o HIV yn 2022-23.

14.3 Amcangyfrifon o'r defnydd problemus o gyffuriau yng Nghymru

Yng Nghymru, mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn llunio amcangyfrif blynyddol o lefelau defnyddio cyffuriau mewn ffordd broblemus gan ddefnyddio diffiniad a

²⁶ Iechyd Cyhoeddus Cymru: Cronfa ddata lleihau niwed Cymru – atal a chanfod clefydau heintus ymhlith pobl sy'n defnyddio gwasanaethau camddefnyddio sylweddau. Ar gael yn <https://icc.gig.cymru/cyhoeddiadau/cyhoeddiadau/cronfa-ddata-lleihau-niwed-cymru-atal-a-chanfod-clefydau-heintus-ymhlith-pobl-syn-defnyddio-gwasanaethau-camddefnyddio-sylweddauadroddiad-blynyddol-2020-21/>

²⁷ Cylchlythyr Iechyd Cymru: Cyrraedd targedau Sefydliad Iechyd y Byd ar gyfer cael gwared ar hepatitis (B ac C) fel bygythiad sylweddol i iechyd y cyhoedd. Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2023-01/cael-gwared-ar-hepatitis-b-a-c-fel-bygythiad-i-iechyd-y-cyhoedd-yng-nghymru-camau-gweithredu-ar-gyfer-2022-23-a-2023-24.pdf>

addaswyd o ddiffiniad Canolfan Monitro Cyffuriau a Chaethiwed i Gyffuriau Ewrop (EMCDDA) fel “defnyddio cyffuriau drwy chwistrellu neu ddefnyddio opioidau, cocên a/neu amffetaminau [gan gynnwys sylweddau tebyg i amffetaminau] yn rheolaidd neu am gyfnod hir”.²⁸ Mae gwaith yn mynd rhagddo i gyhoeddi'r amcangyfrif diweddaraf o lefelau defnyddio cyffuriau mewn ffordd broblemus. Mae'r prif ffigurau ar gyfer amcangyfrifon o lefelau defnyddio cyffuriau mewn ffordd broblemus yng Nghymru yn 2021-22, gan gynnwys poblogaethau nad ydynt mewn cysylltiad ag unrhyw wasanaethau, yn awgrymu bod cyfanswm o 51,110 (cyfwng hyder o 95%, 38,100 – 68,340) o ddefnyddwyr cyffuriau broblemus yn ystod y cyfnod hwn. Rhoddir manylion y dulliau a ddefnyddir i lunio ffigurau ar gyfer y defnydd broblemus o gyffuriau yng Nghymru yn Atodiad G.

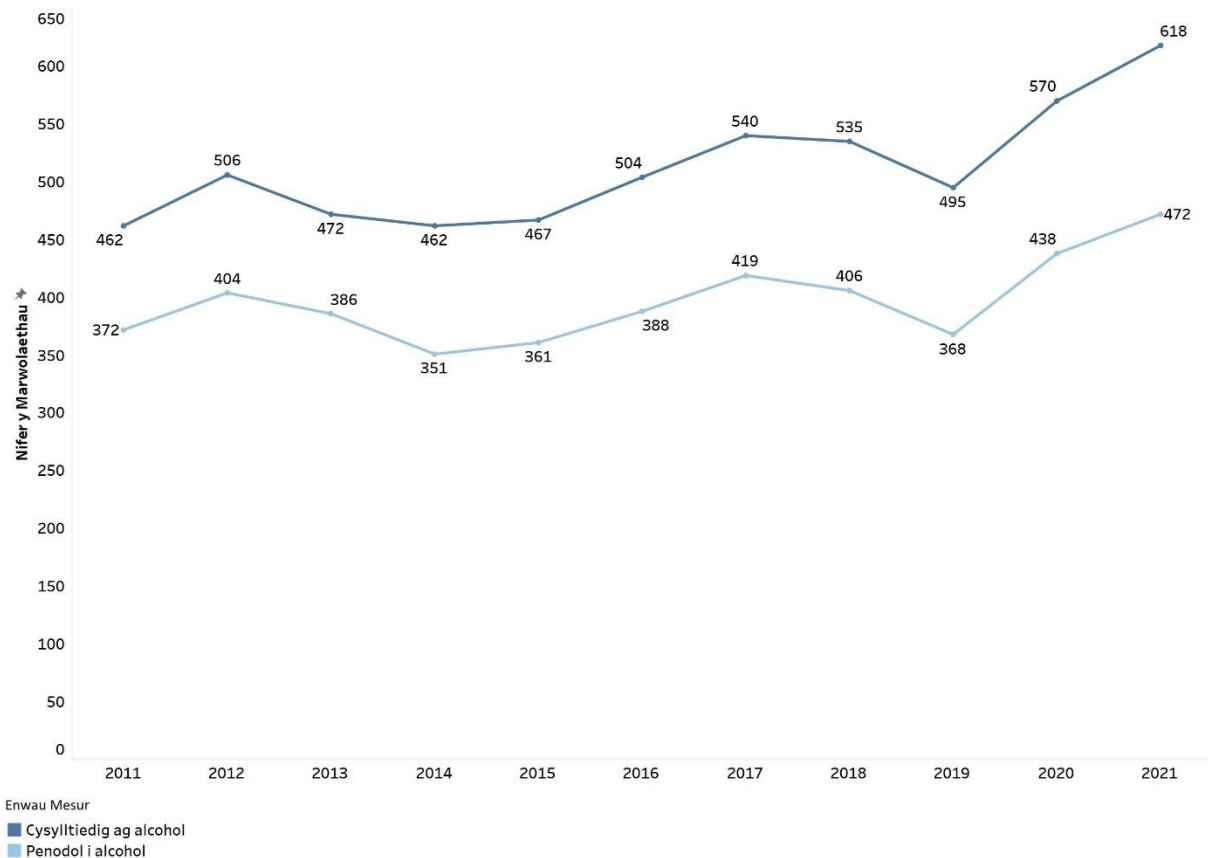
²⁸ EMCDDA (2004) Recommended Draft Technical Tools and Guidelines - Key Epidemiological Indicator: Prevalence of problem drug use. Lisbon: EMCDDA 2004. Ar gael yn <http://www.emcdda.europa.eu/stats07/PDU/methods>

15. Marwolaethau cysylltiedig ag alcohol

15.1 Marwolaethau alcohol-benodol yn ôl blwyddyn gofrestru

Fel y disgrifir yn Atodiad B, mae dau ddull o gyfrifo nifer y marwolaethau cysylltiedig ag alcohol, sef: un a ddefnyddir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) a'r llall sy'n defnyddio Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol (AAF). Mae'r isadran hon o farwolaethau alcohol-benodol yn disgrifio nifer y marwolaethau yn ôl blwyddyn fel y'u cyfrifwyd gan ddefnyddio data SYG. Mae hyn yn golygu bod modd cymharu ag adroddiadau mewn blynyddoedd blaenorol a ffigurau o wledydd eraill y DU. Yn ddiweddar diweddarwyd y diffiniad o farwolaethau alcohol-benodol o gymharu â marwolaeth gysylltiedig ag alcohol, a ddefnyddiwyd yn yr adroddiad hwn mewn blynyddoedd blaenorol. Cyflwynir y naill a'r llall yma er mwyn sicrhau parhad. Bydd isadrannau dilynol yn cyflwyno ffigurau manylach a gyfrifwyd gan lechyd a Gofal Digidol Cymru gan ddefnyddio dull AAF.

Nid oedd data marwolaethau cysylltiedig ag alcohol na data marwolaethau alcohol-benodol ar gael gan SYG ar gyfer y flwyddyn fwyaf diweddar. Gan ddefnyddio diffiniad SYG, yn 2021 cofrestrwyd 618 o farwolaethau cysylltiedig ag alcohol a 472 o farwolaethau alcohol-benodol yng Nghymru. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 8.4 y cant ar gyfer marwolaethau cysylltiedig ag alcohol a chynnydd o 7.8 y cant ar gyfer marwolaethau alcohol-benodol o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. O'r marwolaethau alcohol-benodol, roedd 68.8 y cant (n=325) o farwolaethau yn cynnwys gwrywod. Dengys Siart 39 nifer y marwolaethau alcohol-benodol a gofrestrwyd yng Nghymru ym mhob un o'r 10 mlynedd diwethaf hyd at 2021 gan ddefnyddio dull SYG yn ôl blwyddyn.

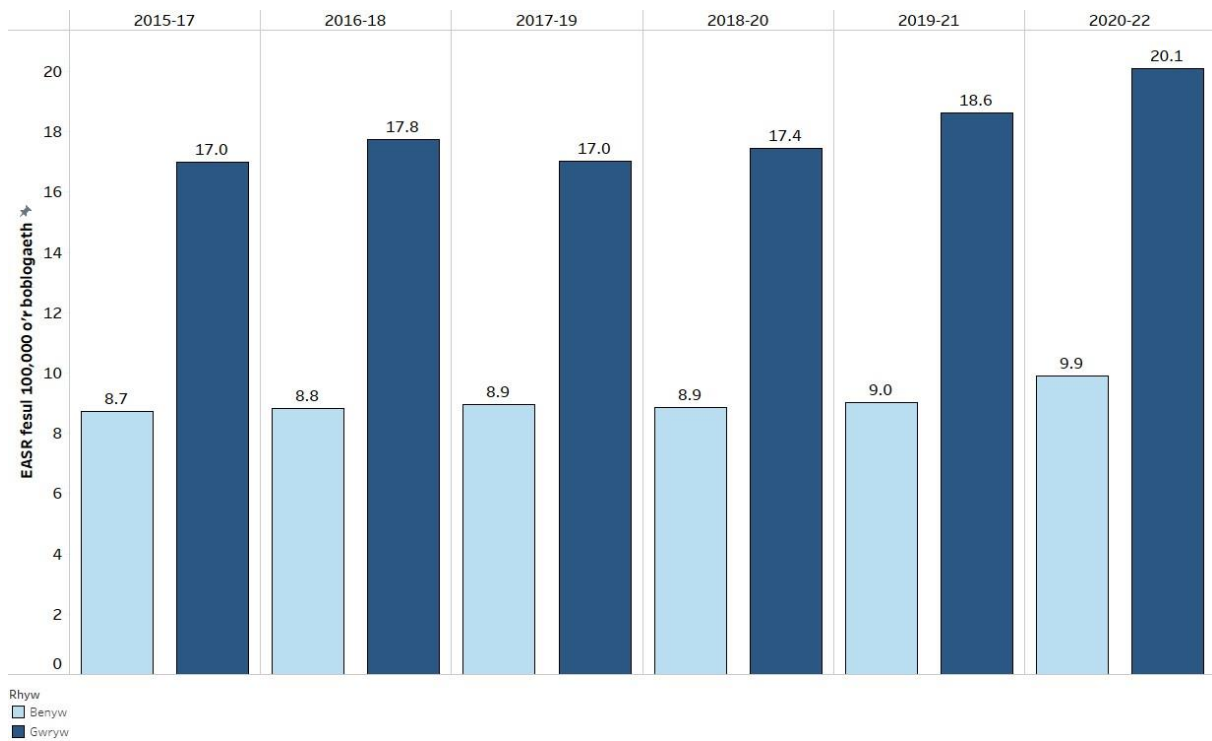


Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2022

Siart 39: Nifer y marwolaethau alcohol-benodol yn ôl blwyddyn cofrestru'r farwolaeth yng Nghymru 2011-2021.

15.2 Cyfraddau marwolaethau alcohol-benodol yng Nghymru yn ôl rhyw ac ardal bwrdd iechyd preswylfa

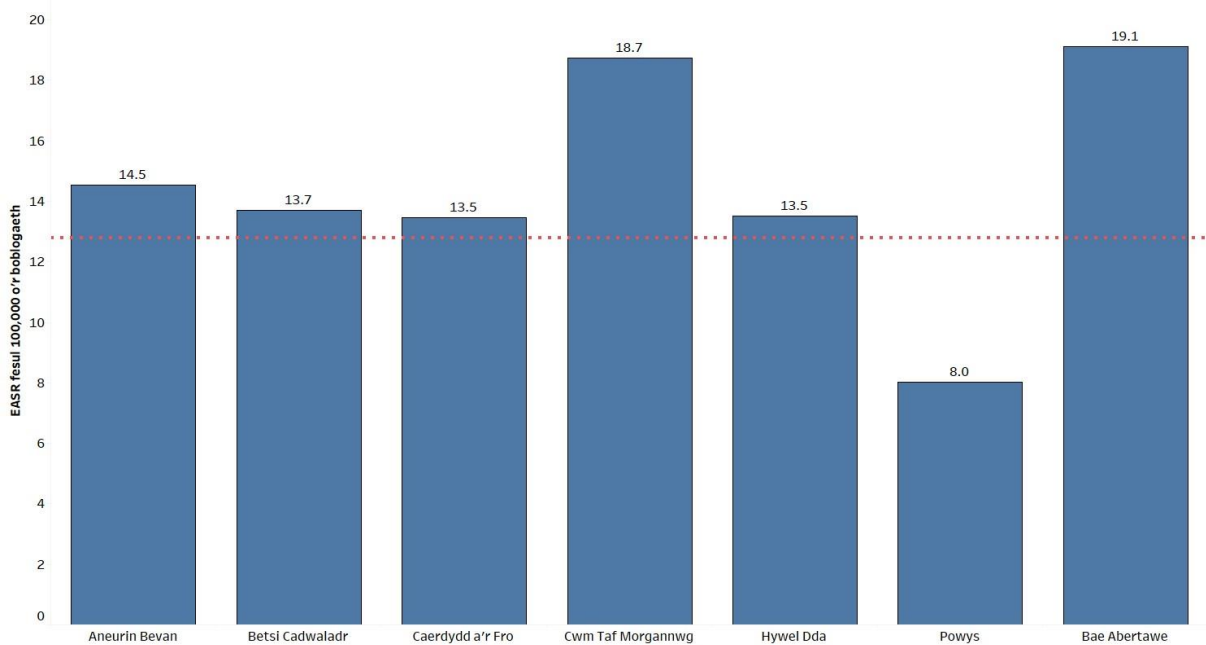
Mae cyfartaledd treigl tair blynedd marwolaethau sydd i'w priodoli i achosion alcohol-benodol yn ystod y cyfnod adrodd chwe blynedd mwyaf diweddar yn dangos bod y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer marwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth wedi cynyddu ers 2015-17, o 17.0 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth ymhlith gwrywod i 20.1 yn 2020-22. Mae'r cyfraddau wedi cynyddu ymhlith gwrywod a benywod o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.



Ffynhonnell: Swyddfa Ystadegau Gwladol ac Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 40: Y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer marwolaethau alcohol-benodol o gofrestrwyd yn ystod y flwyddyn, Cymru, cyfartaleddau treigl tair blynedd, yn ôl blynyddoedd a rhyw

Roedd amrywiad daearyddol sylweddol yng nghyfartaledd treigl tair blynedd marwolaethau alcohol-benodol ar gyfer 2020-22, fel y gwelir yn Siart 41. Mae'r tueddiadau'n parhau'n debyg i flynyddoedd blaenorol.



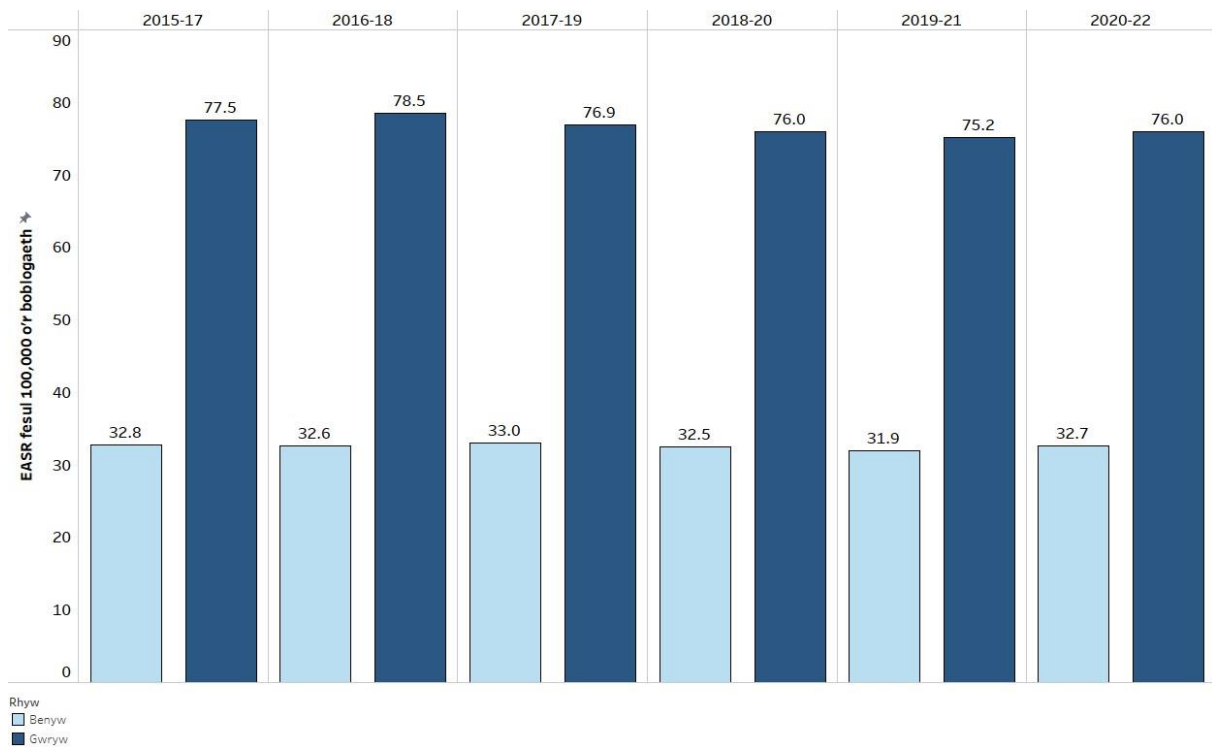
Ffynhonnell: Swyddfa Ystadegau Gwladol ac Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 41: Y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer marwolaethau alcohol-benodol, Cymru, cyfartaleddau treigl tair blynedd, marwolaethau a gofrestrwyd yn 2020-22, yn ôl bwrdd iechyd

15.3 Marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol

Ar gyfer 2020-22, y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol yng Nghymru oedd 52.9 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth, sef cynnydd o 1.8 y cant o gymharu â 2013-15.

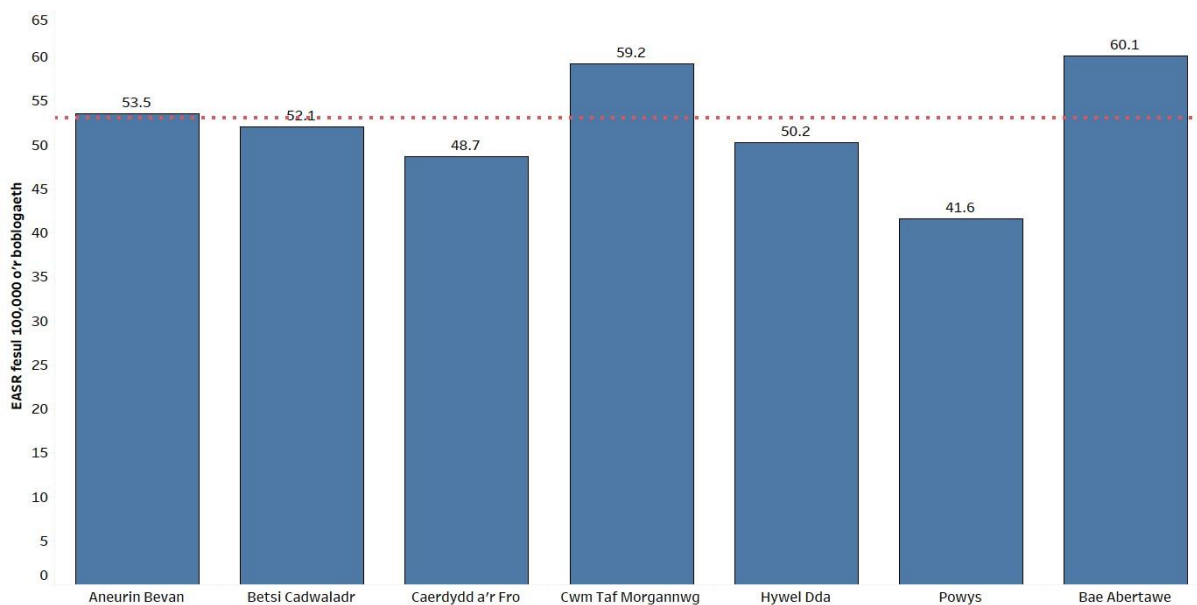
Dangosir cyfraddau cyfartalog treigl marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol yn Siart 42. Cynyddodd y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer 2020-22 1.2 y cant ymhlith gwrywod a 2.5 y cant ymhlith benywod o gymharu â'r cyfnod blaenorol o dair blynedd (2019-21).



Ffynhonnell: Swyddfa Ystadegau Gwladol ac Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 42: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol, dull AAF, Cymru, cyfartaleddau treigl tair blynedd, yn ôl rhyw a blwyddyn cofrestru'r farwolaeth, rhwng 2015-17 a 2020-22.

Dengys Siart 43 nifer y marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol yn ôl bwrdd iechyd ar gyfer cyfnod cyfartaledd treigl tair blynedd 2019-21. Mae'r patrwm ymhlith byrddau iechyd yn debyg i'r patrwm ar gyfer marwolaethau alcohol-benodol a ddisgrifiwyd uchod, er bod y gwahaniaethau rhwng byrddau iechyd yn llai, ar gyfartaledd.



Ffynhonnell: Swyddfa Ystadegau Gwladol ac Iechyd a Gofal Digidol Cymru, 2024

Siart 43: Y gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar gyfer marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol, dull AAF, Cymru, cyfartaledd treigl tair blynedd, marwolaethau a gofrestrwyd yn 2020-22, yn ôl bwrdd iechyd

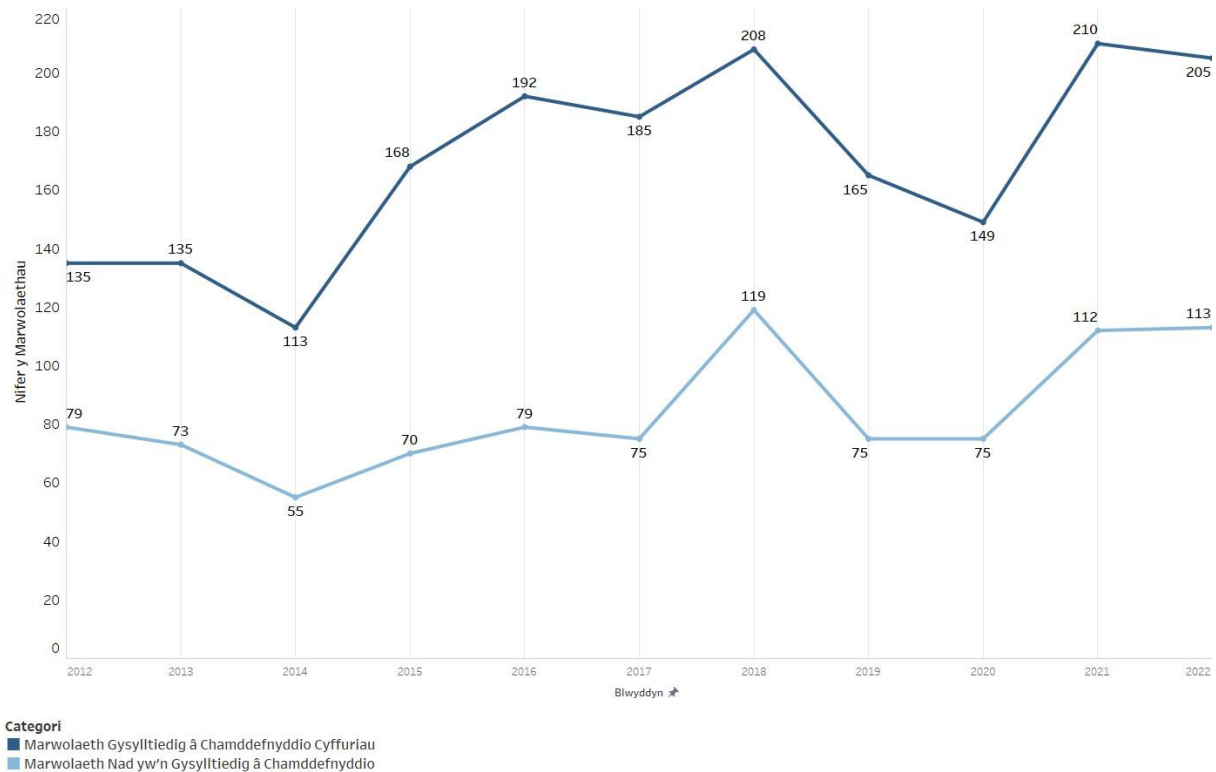
16. Marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau

Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn adrodd ar ddau brif fesur mewn perthynas â marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau. 'Marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau' sy'n cynnwys pob marwolaeth lle mae'r achos sylfaenol yn cyfeirio at ICD-10 sy'n gysylltiedig â chyffuriau cyfreithlon ac anghyfreithlon (heb gynnwys alcohol a thybaco). 'Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau' yw'r is-set o farwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau sy'n cynnwys cyffuriau anghyfreithlon yn unig. Ceir disgrifiad manylach o'r mesurau hyn yn Atodiad D. Oherwydd oedi cyn cofnodi marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau, mae pob ffigur yn yr adran hon ar gyfer marwolaethau a gofnodwyd mewn blwyddyn benodol ac nid y flwyddyn marw.²⁹ Mae cyfraddau marwolaethau ar gyfer 2012-2021 wedi'u diwygio oherwydd newidiadau i amcangyfrifon swyddogol o'r boblogaeth. Felly, mae'n bosibl nad yw ffigurau ar gyfer y blynedd hyn yn gyson ag adroddiadau a gyhoeddwyd yn flaenorol. Gan nad oedd data marwolaethau craidd gan SYG ar gael, mae'r ffigurau yn seiliedig ar ddata cryno. Felly, mae'n bosibl bod oedran a blwyddyn wedi'u grwpio'n wahanol o gymharu ag adroddiadau blaenorol.

16.1 Marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau a marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yn ôl rhyw a grŵp oedran

Yn 2022, cofrestrwyd 318 o farwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau yng Nghymru, sef gostyngiad o 1.2 y cant o gymharu â'r flwyddyn galendr flaenorol. O'r holl farwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau, nodwyd bod 205 (64.5 y cant) yn farwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau, sy'n dal i fod yn uchel gyda dim ond gostyngiad bach o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

²⁹ Iechyd Cyhoeddus Cymru: Marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau 2022. Ar gael yn <https://icc.gig.cymru/cyhoeddiadau/cyhoeddiadau/cronfa-ddata-lleihau-niwed-cymru-marwolaethau-cysylltiedig-a-chyffuriau/>



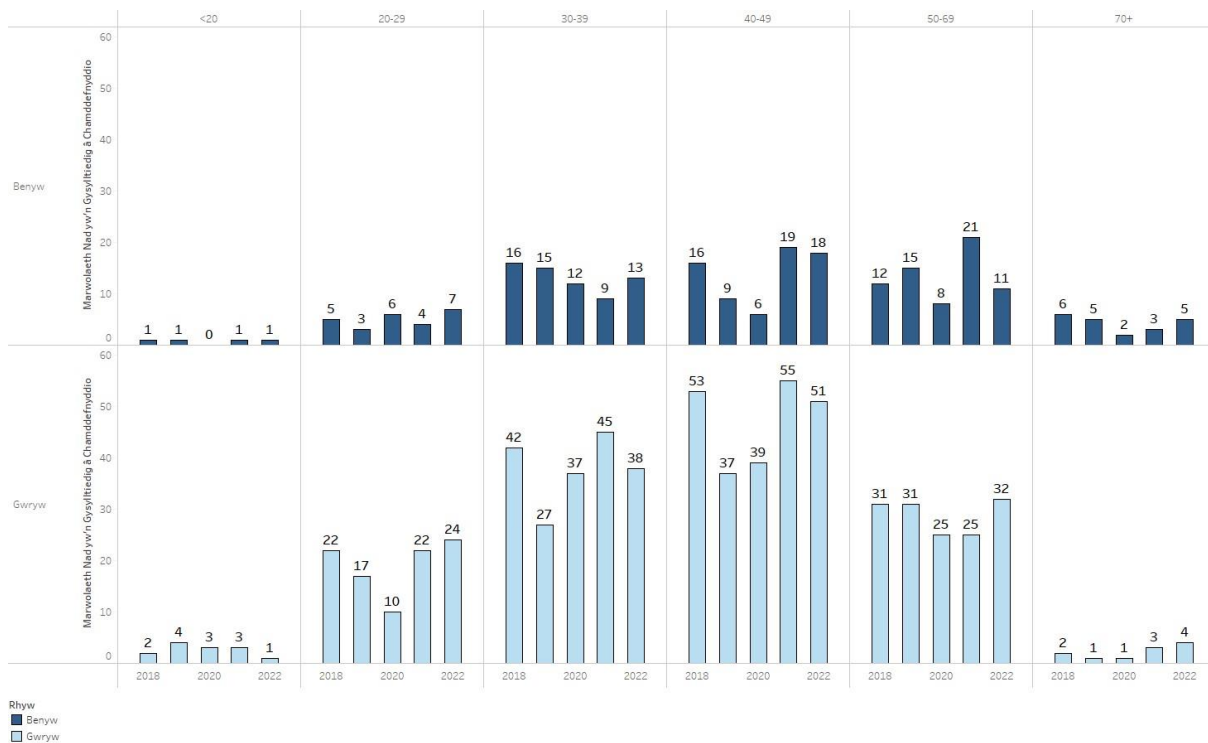
Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2023

Siart 44: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau a chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru yn ôl blwyddyn gofrestru 2012-22

16.2 Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yn ôl rhyw a grŵp oedran

Fel y dangosir yn Siart 45, y grŵp oedran mwyaf cyffredin ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yw rhwng 40 a 49, sef 33.7 y cant o'r holl farwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau. Mae nifer y marwolaethau sy'n cynnwys unigolion o dan 20 oed wedi gostwng i'r lefel isaf a gofnodwyd yn y pedair blynedd diwethaf, er bod nifer y marwolaethau ymhlith unigolion 20-30 oed wedi cynyddu.

Fel gyda blynyddoedd blaenorol, roedd mwy o farwolaethau yn 2022 yn cynnwys gwrywod na benywod, er bod nifer y marwolaethau yn gyfartal ymhlith gwrywod a benywod dan 20 oed. Yn achos pobl hŷn (dros 70 oed) cofnodwyd mwy o farwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau ymhlith benywod o gymharu â gwrywod.



Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2023

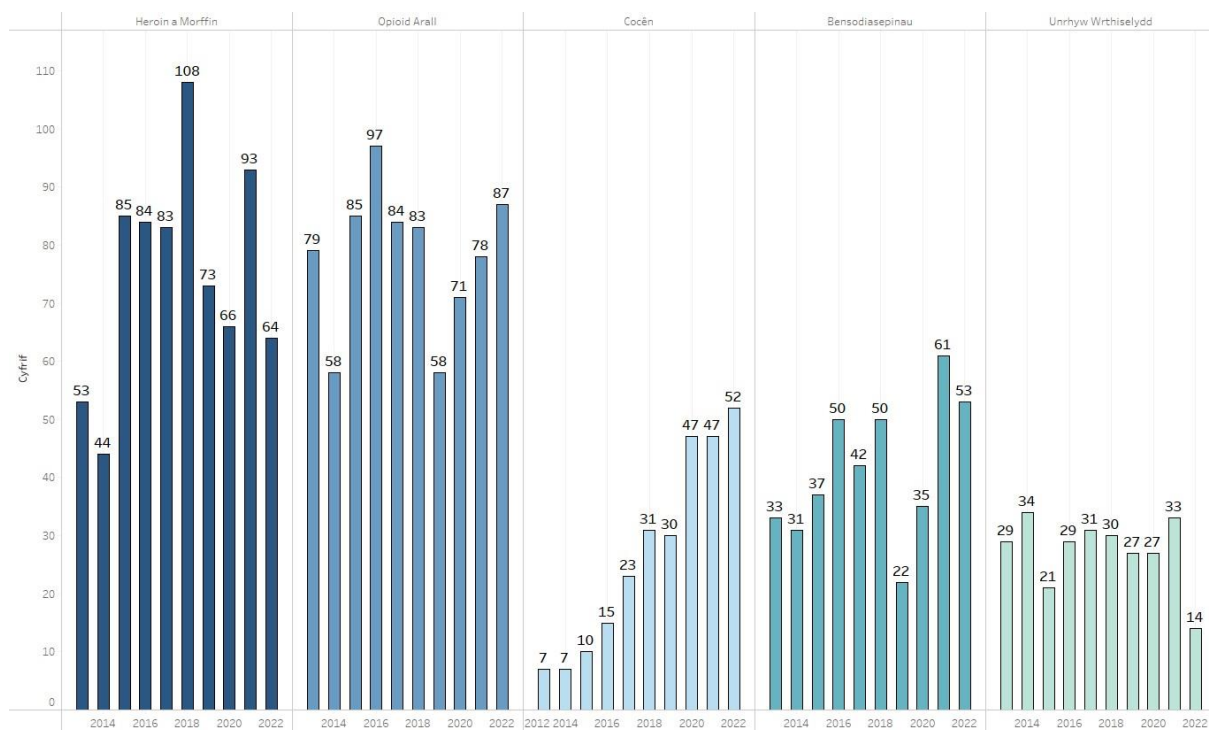
Siart 45: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru yn ôl grŵp oedran a nodwyd a rhyw ar gyfer marwolaethau a gofrestrwyd yn 2018-2022.

16.3 Marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau yn ôl y sylweddau a gofnodwyd

Noder: Mae'n bosibl bod mwy nag un sylwedd wedi'u cofnodi ar gyfer pob marwolaeth. Mae a wnelo'r ffigurau yn yr adran hon â'r holl gyffuriau a gofnodwyd ac, felly, mae'n bosibl bod marwolaeth yn cael ei chynrychioli mewn mwy nag un grŵp sylweddau. Nid oedd ffigurau ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau ar gael yn ôl sylwedd. Felly, bydd yr adran hon yn defnyddio'r holl farwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau.

Marwolaethau cysylltiedig ag opioidau yw'r grŵp sylweddau mwyaf cyffredin mewn perthynas â marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau o hyd, a hynny o bell ffordd, ac maent yn cynnwys marwolaethau sy'n ymwneud ag opioidau eraill yn bennaf, fel y dangosir yn Siart 47. Mae nifer y marwolaethau sy'n ymwneud â heroin/morffin yn 2022 wedi lleihau o 93 o farwolaethau i 64. Dyma'r nifer lleiaf o farwolaethau a gofnodwyd ers 2014. Fodd bynnag, mae nifer y marwolaethau sy'n ymwneud ag opioidau eraill yn 2022 wedi cynyddu o 78 o farwolaethau i 87.

Mae nifer y marwolaethau sy'n ymwneud â chocên wedi cynyddu o 47 yn 2021, i 52 yn 2022, gyda gostyngiad yn cael ei gofnodi yn nifer y marwolaethau sy'n ymwneud â bensodiasepinau (61 i 53) a gwrthiselyddion (33 i 14) rhwng 2021 a 2022.

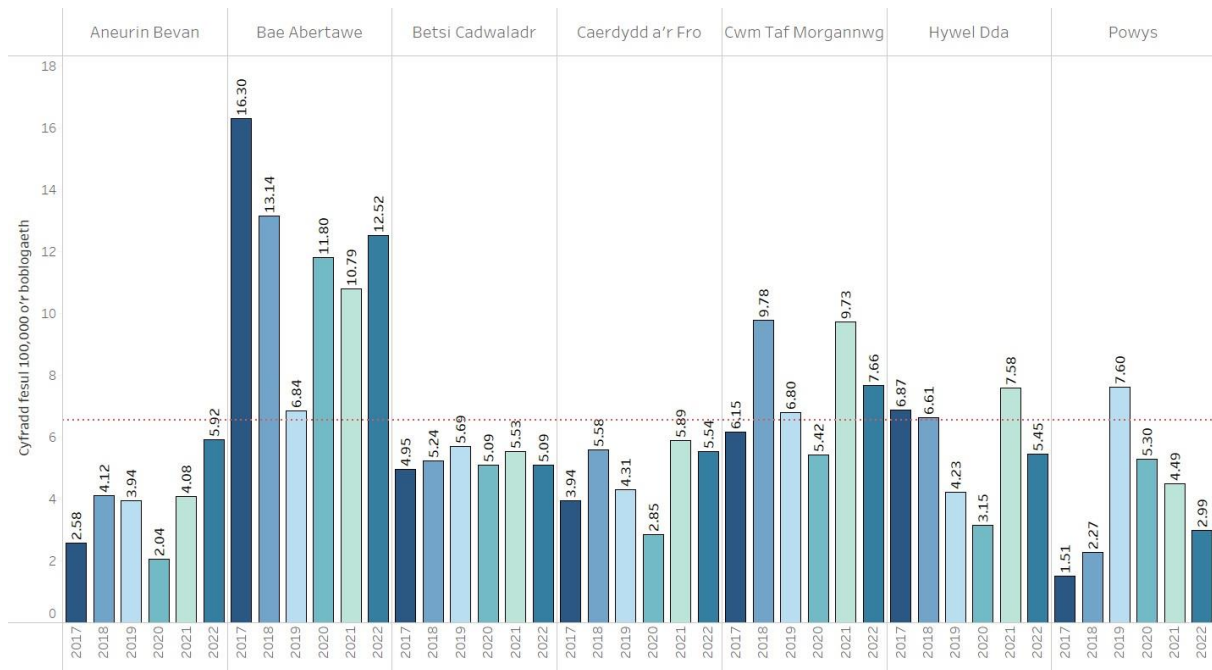


Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2023

Siart 46: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru lle y cofnodwyd sylweddau dethol, marwolaethau a gofnodwyd 2013-2022.

16.4 Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yn ôl ardal bwrdd iechyd

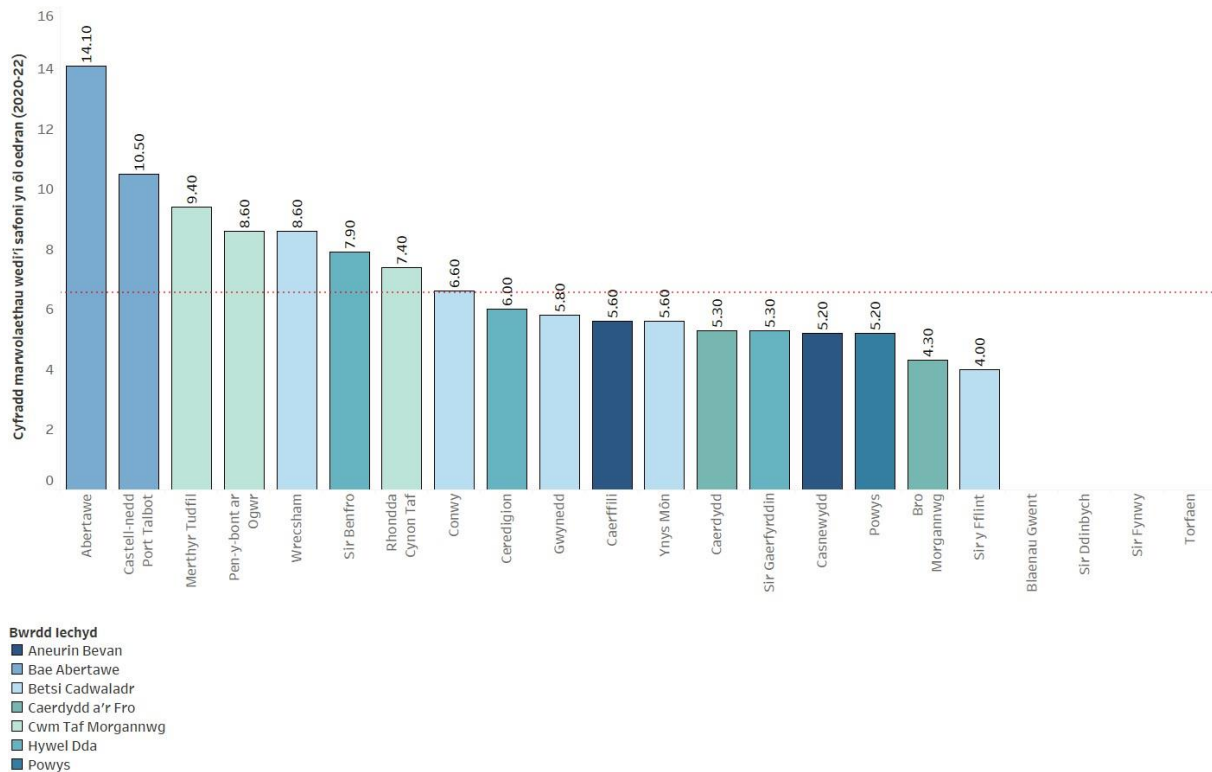
Y gyfradd ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau a gofrestrwyd yn 2022 yng Nghymru oedd 6.5 marwolaeth fesul 100,000 o'r boblogaeth o gymharu â 6.8 marwolaeth fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2021. Yn 2022, ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe y cofnodwyd y gyfradd uchaf ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau, sef 12.52 marwolaeth fesul 100,000 o'r boblogaeth. Roedd y gyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth yn amrywio'n fawr rhwng ardaloedd bwrdd iechyd fel y dangosir yn Siart 47. Noder, gan nad oedd data lefel llinell ar gael gan SYG ar adeg cyhoeddi'r ddogfen hon, ni fu'n bosibl cyfrifo'r gyfradd Ewropeaidd wedi'i safoni yn ôl oedran ar lefel bwrdd iechyd.



Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2023

Siart 47: Y gyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau a gofrestrwyd yng Nghymru, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2017-2022, ynghyd â'r gyfradd genedlaethol ar gyfer 2022 (coch).

Dengys Siart 48 y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer 2020-22 yn ôl awdurdod lleol.



Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2023

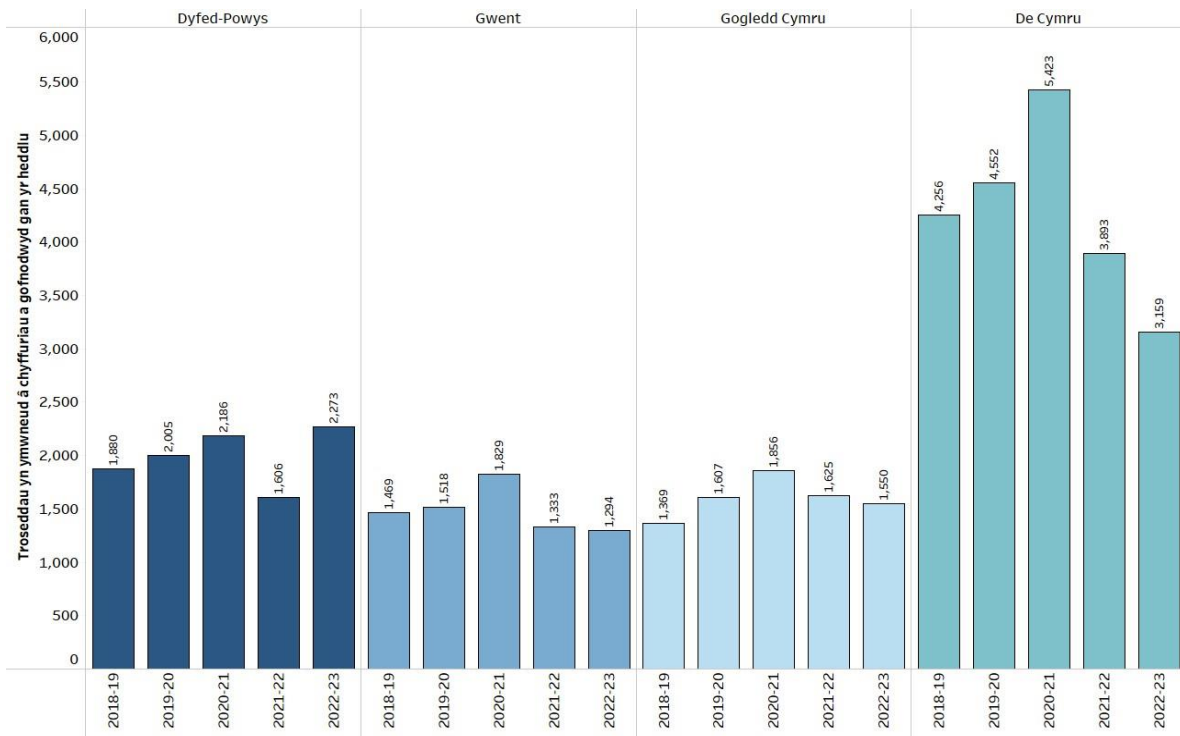
Siart 48: Y Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran fesul 100,000 o'r boblogaeth ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau yng Nghymru yn ôl Awdurdod Lleol, y cyfartaledd tair blynedd ar gyfer 2020-22, ynghyd â'r cyfraddau cenedlaethol ar gyfer Cymru (coch).

17. Troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan yr heddlu a phurdeb cyffuriau a atafaelwyd gan yr heddlu: pob oedran

17.1 Troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd yng Nghymru

Cofnododd heddluoedd yng Nghymru gyfanswm o 8,276 o droseddau'n ymwneud â chyffuriau yng Nghymru yn 2022-23, sef gostyngiad o 2.1 y cant o gymharu â 2021-22, gostyngiad a welwyd ym mhob rhan o Gymru.

Fel mewn blynyddoedd blaenorol, De Cymru a gofnododd y nifer mwyaf o droseddau'n ymwneud â chyffuriau gyda 3,159 o droseddau yn cael eu cofnodi, sef gostyngiad o 18.8 y cant yn 2022-23 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Gwent a gofnododd y gostyngiad cyfrannol lleiaf, lle y lleihaodd nifer y troseddau 2.9 y cant. Fodd bynnag, Dyfed-Powys a gofnododd y cynnydd mwyaf yn nifer y troseddau'n ymwneud â chyffuriau, sef 41.5 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Dangosir nifer y troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan heddluoedd yng Nghymru ar gyfer y pum mlynedd hyd at 2022-23 yn Siart 49.³⁰

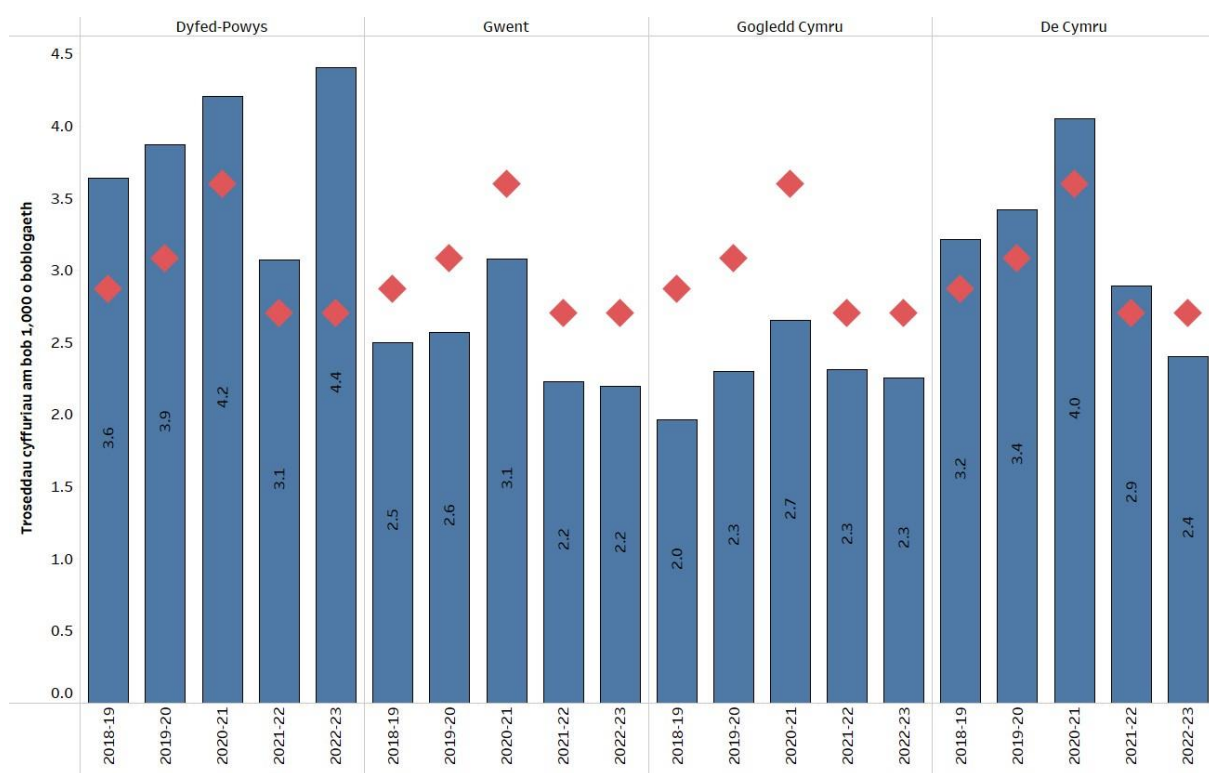


Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2023

Siart 49: Nifer y troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan heddluoedd yng Nghymru yn ôl blwyddyn a heddlu, rhwng 2018-19 a 2022-23.

³⁰ Cafwyd y data ar gyfer gweithgarwch heddluoedd yng Nghymru gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol ac mae ar gael yn <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/datasets/policeforceareadatatables>

Fodd bynnag, mae nifer y trigolion yn yr ardaloedd heddlu hyn yn amrywio'n fawr ac, felly, mae'r gyfradd troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gyflawnir ym mhob ardal yn fesur cymaradwy mwy priodol. Yn 2022-23, yn ardal Dyfed-Powys y cofnodwyd y gyfradd uchaf fesul 1,000 o'r boblogaeth ar gyfer troseddau'n ymwneud â chyffuriau, gyda 4.4 o droseddau'n ymwneud â chyffuriau yn cael eu cofnodi fesul 1,000 o'r boblogaeth, o gymharu â 3.1 fesul 1,000 o'r boblogaeth yn y flwyddyn flaenorol. Yng Ngwent y cofnodwyd y gyfradd isaf, sef 2.2 o droseddau fesul 1,000 o'r boblogaeth. Cyfradd gyffredinol troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd ar gyfer Cymru oedd 2.7 fel 1,000 o'r boblogaeth. Dangosir y gyfradd troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan yr heddlu yn ôl blwyddyn ac ardal Heddlu ar gyfer Cymru yn Siart 50.



Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2023

Siart 50: Y gyfradd fesul 1,000 o'r boblogaeth ar gyfer troseddau'n ymwneud â chyffuriau a gofnodwyd gan Heddluoedd yng Nghymru yn ôl blwyddyn a heddlu, rhwng 2018-19 a 2022-23, gyda chyfradd gyfartalog Cymru (dot coch).

17.2 Atafaeliadau cyffuriau anghyfreithlon yng Nghymru³¹

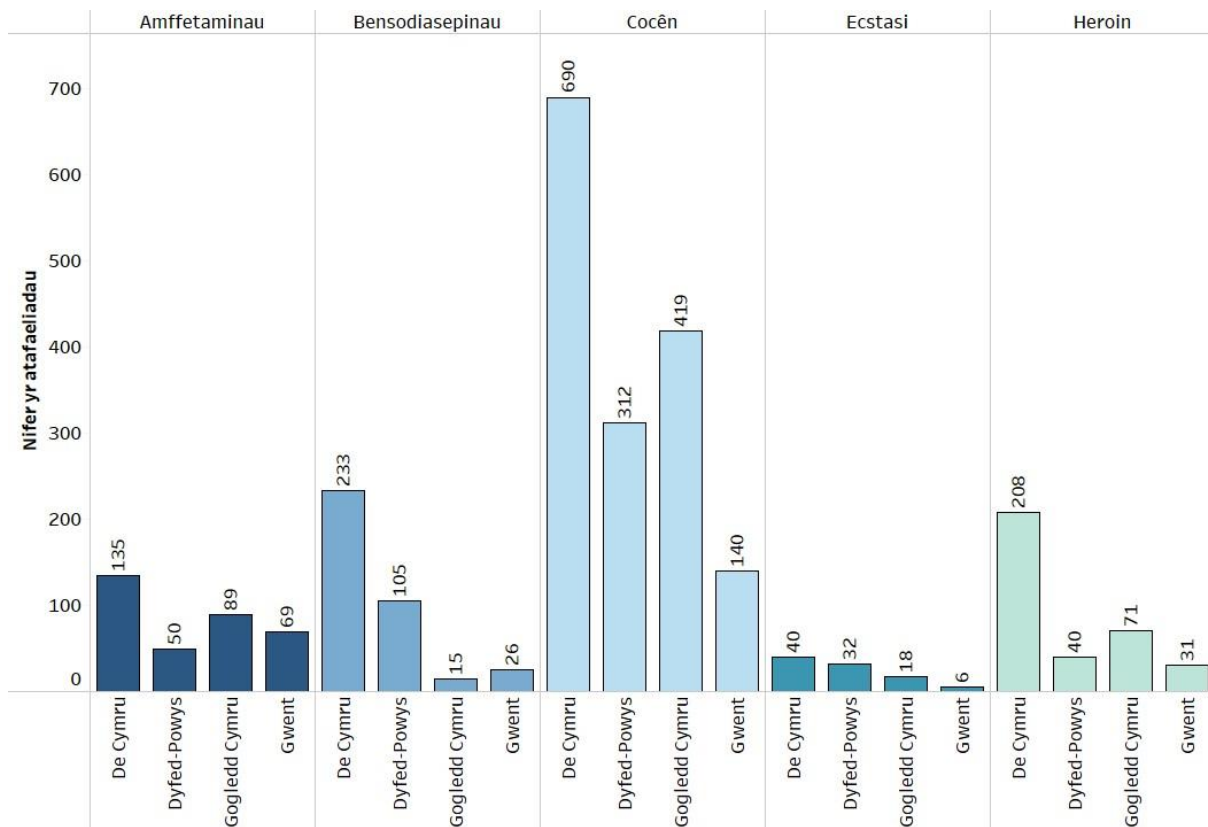
Cofnodwyd 7,449 o achosion o atafaelu cyffuriau anghyfreithlon gan Heddluoedd yng Nghymru yn 2022-23, sef gostyngiad o 7 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae hyn yn cyfateb i 2.4 atafaeliad fesul 1,000 o'r boblogaeth yng Nghymru, ar gyfartaledd, sef gostyngiad o 2.6 fesul 1,000 o'r boblogaeth a gofnodwyd yn y flwyddyn flaenorol. Y gyfradd atafaeliadau yn Lloegr oedd 2.7 fesul 1,000 o'r boblogaeth. O'r holl atafaeliadau yng Nghymru, roedd 24.6 y cant (n = 1,835) yn cynnwys sylweddau Dosbarth A.

Roedd y mwyafrif, 70.0 y cant, o'r atafaeliadau yn cynnwys canabis (n = 5,215), gyda chocên neu crac cocên yn cyfrif am 21.0 y cant arall o'r holl atafaeliadau (n = 1,561), heroin yn cyfrif am 4.7 y cant ac amffetaminau yn cyfrif am 4.6 cant.

Roedd Heddlu De Cymru yn cyfrif am 38.2 y cant o'r holl atafaeliadau yng Nghymru. At hynny, Heddlu De Cymru a gofnododd y cyfrannau uchaf o atafaeliadau cyffuriau Dosbarth A gan gynnwys 59.4 y cant o'r holl heroin a atafaelwyd a 44.2 y cant o'r holl gocên a atafaelwyd yn 2022-23.

Roedd Cymru yn cyfrif am 3.9 y cant o'r holl gyffuriau a atafaelwyd yng Nghymru a Lloegr yn 2022-23. Dangosir nifer yr atafaeliadau a gofnodwyd gan heddluoedd yng Nghymru ar gyfer cyffuriau dethol yn Siart 51.

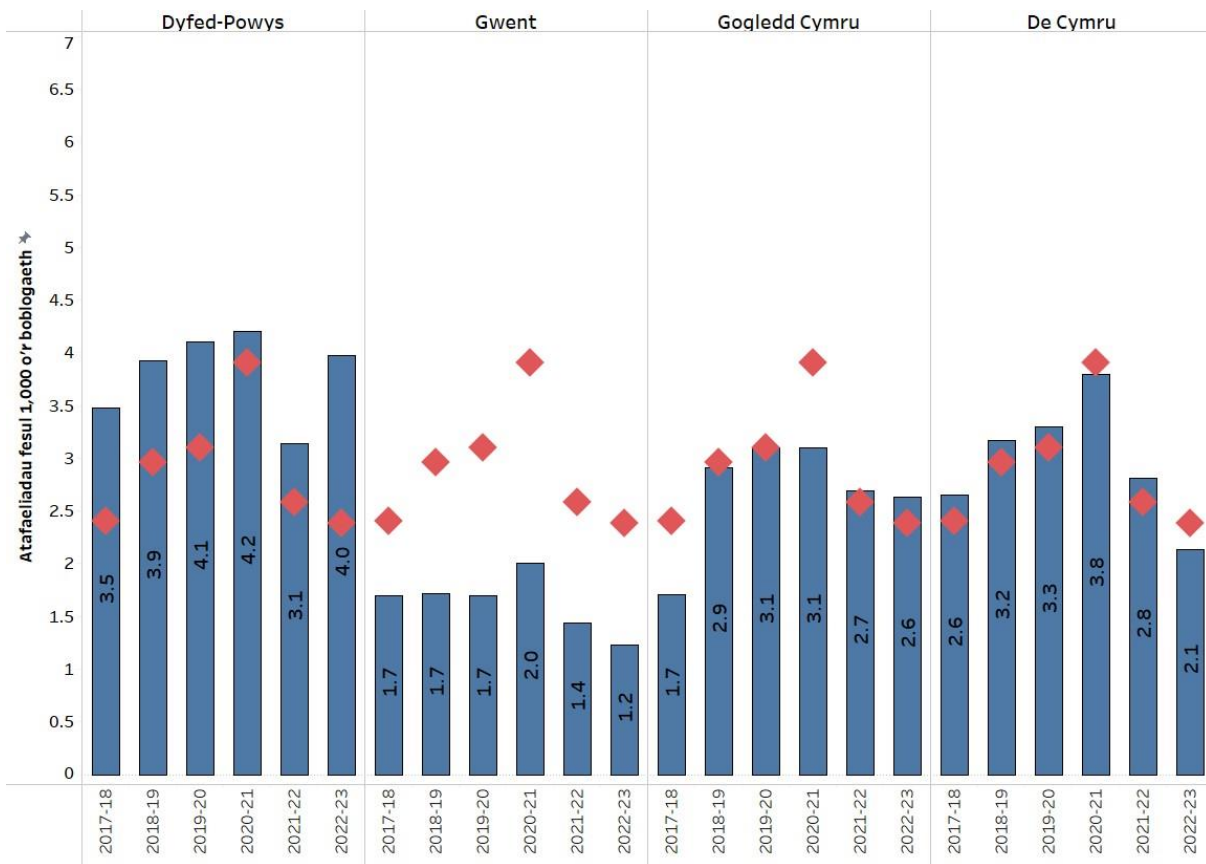
³¹ Ystadegau Gwladol y Swyddfa Gartref. Seizures of drugs in England and Wales, financial year ending 2023. Ar gael yn <https://www.gov.uk/government/statistics/seizures-of-drugs-in-england-and-wales-financial-year-ending-2023/seizures-of-drugs-in-england-and-wales-financial-year-ending-2023>



Ffynhonnell: Y Swyddfa Gartref, 2024

Siart 51: Nifer yr Atafaeliadau gan Heddluoedd yng Nghymru, 2022-23, cyffuriau dethol.

Dengys Siart 52 y gyfradd atafaeliadau fesul 1,000 o'r boblogaeth ar gyfer pob un o'r pedwar Heddlu yng Nghymru a chyfartaledd Cymru rhwng 2017-18 a 2022-23.

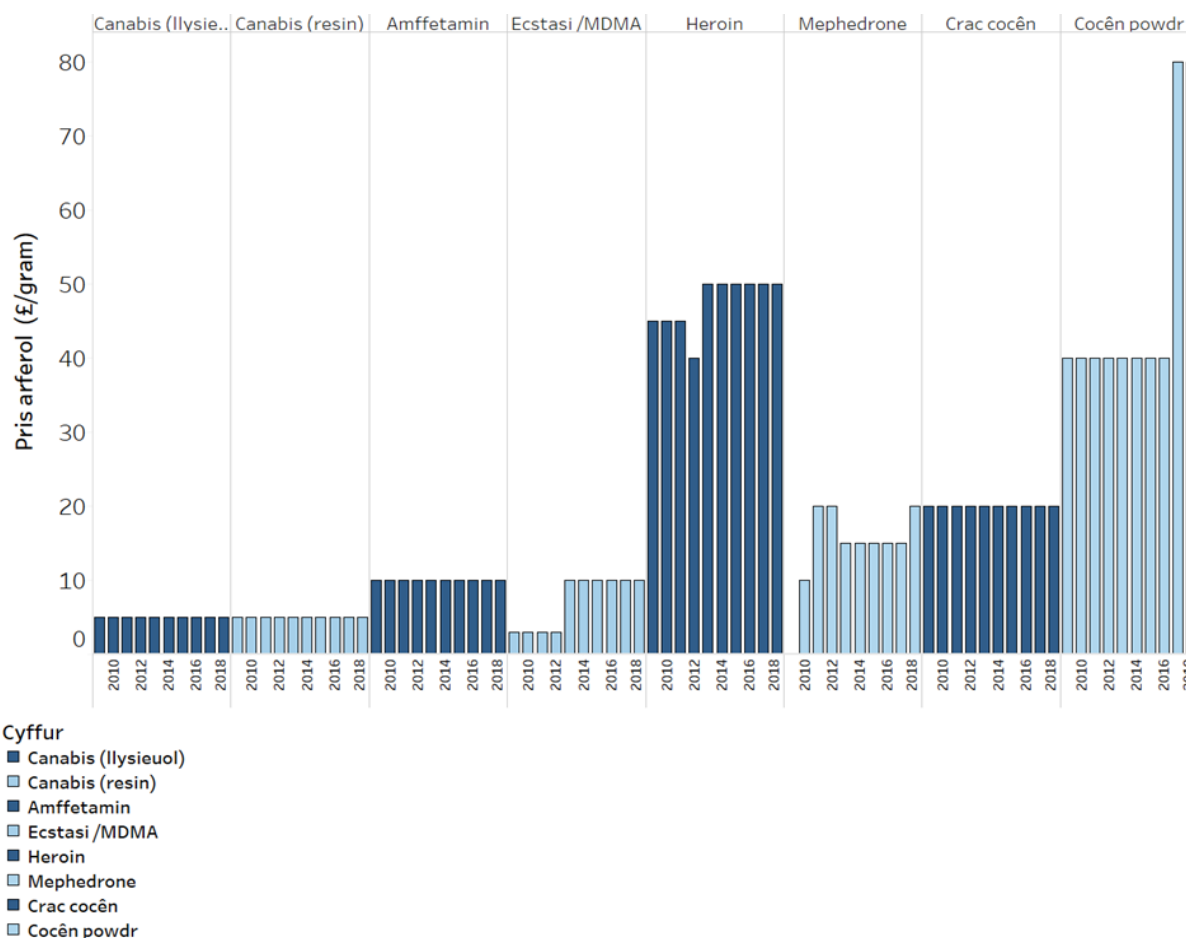


Ffynhonnell: Y Swyddfa Gartref, 2024

Siart 52: Cyfradd atafaeliadau cyffuriau anghyfreithlon gan heddluoedd yng Nghymru fesul 1,000 o'r boblogaeth, yn ôl heddlu a chyfartaledd Cymru (dot coch), rhwng 2017-18 a 2022-23.

17.3 Pris a phurdeb cyffuriau anghyfreithlon dethol – y DU

Cofnodir pris a phurdeb cyffuriau anghyfreithlon dethol gan UK Focal Point, sy'n darparu data ar dueddiadau o ran cyffuriau i Ganolfan Monitro Cyffuriau a Chaethiwed i Gyffuriau Ewrop (EMCDDA).³² Yn y cyd-destun hwn, mae purdeb cyffur yn disgrifio i ba raddau mae swm o'r cyffur yn parhau i fod yn glir o sylweddau eraill y gellir eu hychwanegu er mwyn cynyddu'r swm ac, felly, y gwerth ailwerthu. Caiff prisiau eu cyfrifo ar sail data gan asiantaethau gorfodi'r gyfraith a chânt eu haddasu i adlewyrchu lefelau gwahanol o burdeb ar adegau gwahanol. Ar hyn o bryd, ni chaiff y data hyn eu dadansoddi fesul rhanbarth. Felly, mae a wnelo'r ffigurau a gyflwynir yn yr adran hon â'r DU gyfan. O 2018 y daw'r data mwyaf diweddar sydd ar gael ar bris a phurdeb. Dengys Siart 55 brisiau nodweddiadol cyffuriau anghyfreithlon dethol ar y stryd yn y DU hyd at 2018.



Ffynhonnell: UK Focal Point, 2020

Siart 53: Prisiau nodweddiadol cyffuriau anghyfreithlon dethol ar y stryd yn seiliedig ar adroddiadau asiantaethau gorfodi'r gyfraith, y DU, 2010-18³³.

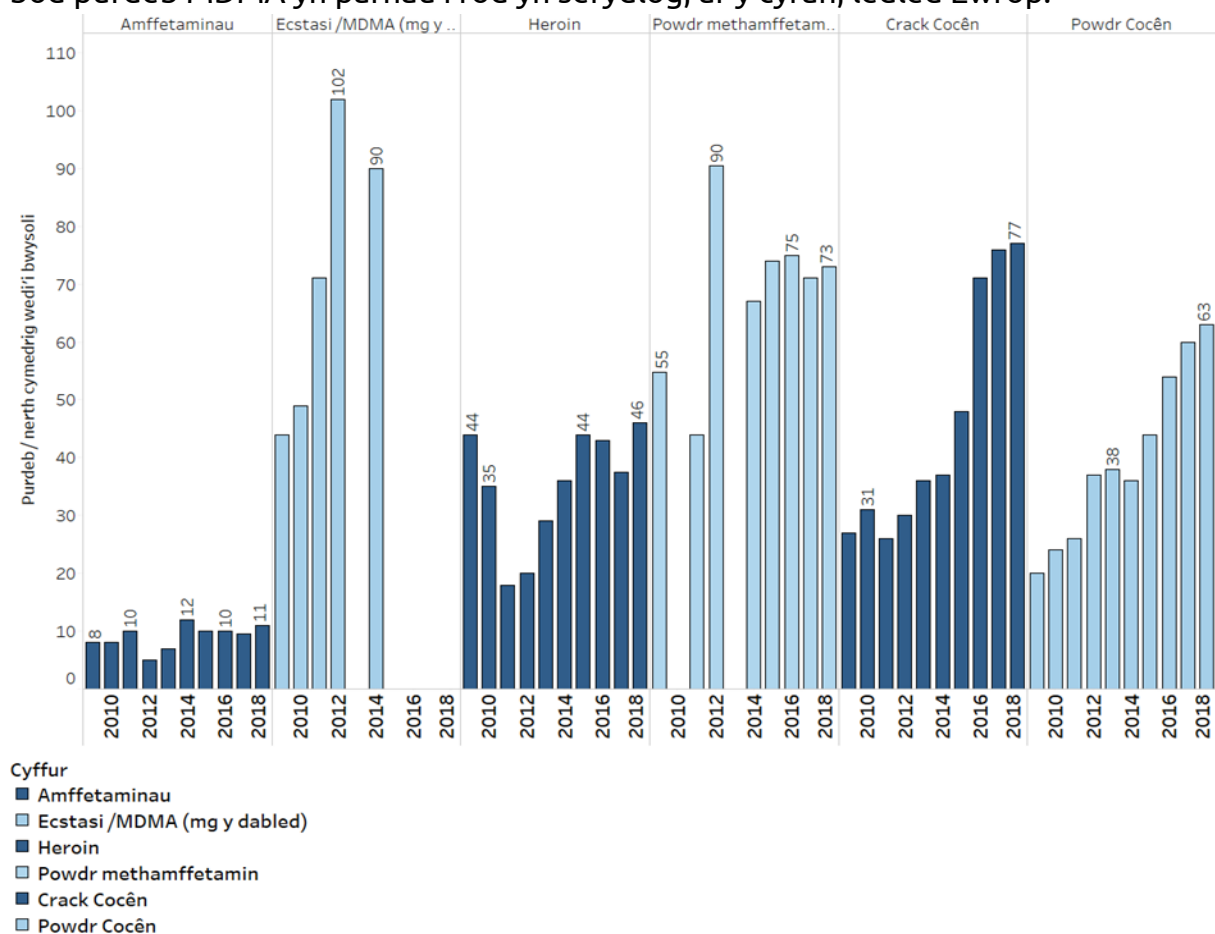
³² Mae adroddiad blynyddol UK Focal Point ar gael yn <http://www.nta.nhs.uk/focalpoint.aspx>

³³ Nid oedd data ar mephedron ar gael ar gyfer y cyfnod rhwng 2013 a 2015.

Mae data ar gyfer y DU yn awgrymu bod prisiau cyffuriau wedi aros yn gymharol sefydlog yn ystod y blynyddoedd diwethaf yn achos y rhan fwyaf o sylweddau. Fodd bynnag, dyblodd pris cocên powdr yn 2017, o £40 y gram i £80, sydd i'w briodoli, o bosibl, i'r ffaith bod cyflenwadau yn fwy pur yn gyffredinol.

Fel y dangosir yn Siart 54, mae purdeb symiau bach o gocên a chrac cocên a atafaelwyd wedi bod yn cynyddu ers 2009 a chyrhaeddodd y lefel uchaf a welwyd ers 10 mlynedd yn 2018. Mae purdeb heroin wedi parhau'n sefydlog rhwng 2009 a 2018 ar lefelau tebyg i'r rhai a welwyd cyn cyfnod y 'prinder heroin'.

Er nad oes data ar burdeb cymedrig tabledi MDMA a atafaelwyd ar gael yn adroddiad UK Focal Point, mae tystiolaeth ddiweddar gan EMCDDA yn awgrymu bod purdeb MDMA yn parhau i fod yn sefydlog, ar y cyfan, ledled Ewrop.³⁴



Ffynhonnell: yr Asiantaeth Troseddu Cenedlaethol, 2020

Siart 54: Purdeb cyfartalog cymedrig symiau bach o gyffuriau a atafaelwyd yng Nghymru a Lloegr, 2008-18, yn ôl cyffuriau dethol³⁵.

³⁴ EMCDDA (2023) European Drug Report 2023: Trends and Developments. Ar gael yn: <https://statics.teams.cdn.office.net/evergreen-assets/safelinks/1/atp-safelinks.html>

³⁵ Nid oedd data ar MDMA ar gael ar gyfer 2013, 2015 na 2016.

18. Atodiadau

Atodiad A: Derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol – diffiniadau

Pan dderbynnir unigolyn i'r ysbyty, disgrifir y cyfnod rhwng ei dderbyn i'r ysbyty a'i ryddhau o'r ysbyty neu ei farwolaeth fel 'spell'. Gall 'spell' gynnwys nifer o gyfnodau gwahanol pan fydd y claf dan ofal meddyg ymgynghorol penodol. Bydd cyfnod newydd yn dechrau pan gaiff claf ei drosglwyddo i ofal meddyg ymgynghorol arall, boed hynny am fod angen meddygol gwahanol wedi'i nodi, am fod y claf wedi cyrraedd pwynt trosglwyddo yn ei adferiad neu'r gofal sydd ei angen arno neu am ryw reswm arall. Ar gyfer pob cyfnod, caiff y cyflwr y nodir mai hwnnw yw'r un mwyaf perthnasol mewn perthynas â'i dderbyn i'r ysbyty neu ei driniaeth barhaus, ei gofnodi gan staff meddygol, ynghyd â chyflyrau eilaidd eraill sy'n effeithio ar driniaeth ac unrhyw ffactorau allanol sy'n ymwneud â'r penderfyniad i'w dderbyn i'r ysbyty. Caiff y cofnodion hyn eu codio i fframwaith safonol a elwir yn Ddosbarthiad Ystadegol Rhyngwladol o Glefydau a Phroblemau Iechyd Cysylltiedig, y mae'r 10fed argraffiad ohono bellach wedi'i gyhoeddi ac a elwir, felly, yn 'ICD-10'. Ceir disgrifiadau llawn o'r cyflyrau sy'n gysylltiedig â phob un o godau ICD-10 gan Sefydliad Iechyd y Byd yn

<http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en>.

Mae pedwar dimensiwn allweddol ar gyfer mesur effaith alcohol ar iechyd y boblogaeth a'r gwasanaethau meddygol sy'n darparu gofal meddygol drwy dderbyn cleifion i'r ysbyty. Disgrifir y dimensiynau hyn yn Tabl 5.

Tabl 5: Dimensiynau a ddefnyddir i fesur effaith alcohol ar boblogaethau a gwasanaethau gofal iechyd

Dimensiwn	Disgrifiad ac opsiynau
Dewis o godau craidd ICD-10	Y dewis o godau ICD-10 i'w cynnwys mewn dadansoddiadau. Ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol, mae'r adroddiad hwn yn defnyddio codau ICD-10 a luniwyd yn wreiddiol gan Ganolfan Iechyd y Cyhoedd, Prifysgol John Moores Lerpwl ³⁶ ac a addaswyd gan Public Health England ³⁷ . Cyfeirir at y rhain yn aml fel 'Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol' (' AAF '). Noder bod gwaith dadansoddi marwolaethau cysylltiedig ag alcohol yn yr adroddiad hwn wedi defnyddio diffiniad AAF a'r diffiniad a

³⁶ Jones, L a Bellis, M (2013) Updating England-specific alcohol-attributable fractions, Canolfan Iechyd y Cyhoedd, Prifysgol John Moores Lerpwl. Ar gael yn https://fingertips.phe.org.uk/documents/2014_03 Updating England specific alcohol attributable fractions.pdf

³⁷ Public Health England (2015) Local Alcohol Profiles for England 2015 user guide. Ar gael yn <https://fingertips.phe.org.uk/profile/local-alcohol-profiles/supporting-information/resources>

	ddefnyddir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol ('SYG'). Gweler Atodiad B. Dangosir rhestr o holl godau ICD-10 AAF yn Nhabl 6 isod.
'Penodol' neu 'gellir priodoli'	'Fel arfer, diffinnir 'cyflyrau alcohol-benodol' fel y cyflyrau hynny, megis clefyd alcoholaidd yr iau/afu, y gellir eu priodoli'n llwyr i'r defnydd o alcohol. Fodd bynnag mae alcohol hefyd yn chwarae rôl mewn amrywiaeth ehangach o 'gyflyrau y gellir eu priodoli i alcohol'. Er enghraifft, amcangyfrifir bod alcohol yn chwarae rôl achosol mewn 25-33 y cant o achosion o arhythmia cardiaidd, gyda'r gyfran yn amrywio yn ôl rhyw ac oedran³⁸. Mae i rai codau achosion allanol ffracsiwn y gellir ei briodoli i alcohol hefyd: amcangyfrifwyd bod 27 y cant o ymosodiadau yn gysylltiedig ag alcohol³⁸. Fel y disgrifiwyd uchod, mae ffracsiynau y gellir eu priodoli i alcohol (AAF), sy'n disgrifio'r cyfraniad achosol y mae alcohol yn gyfrif amdano ar draws y boblogaeth, wedi'u cyfrifo ar gyfer amrywiaeth o gyflyrau ac mae lechyd a Gofal Digidol Cymru wedi defnyddio'r ffracsiynau hyn i gyfrifo ffigurau ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol a gyflwynir yn yr adroddiad hwn. Mae 'cyflyrau y gellir eu priodoli i alcohol' yn cynnwys pob 'cyflwr alcohol-benodol', gan fod y rhain, drwy ddiffiniad, yn cael eu hachosi'n gyfan gwbl gan alcohol. Dangosir rhestr o holl godau ICD-10 AAF yn Nhabl 6 isod.
Safle diagnostig	Gellir cyfrif cofnodion os ydynt yn cynnwys unrhyw god perthnasol yn y prif safle diagnostig neu os ydynt yn cynnwys unrhyw god perthnasol mewn unrhyw safle diagnostig (y prif safle neu safle eilaidd). Wrth ystyried cyflyrau alcohol-benodol (gweler uchod), y mesur a ddefnyddir amlaf yw derbyniadau i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig ag alcohol mewn unrhyw safle ('unrhyw safle'). Fodd bynnag, caiff ffigurau ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty â chyflwr cysylltiedig ag alcohol yn y prif safle eu nodi hefyd weithiau ('y prif safle'). Mae'r dulliau o gyfrifo ffigurau ar gyfer cyflyrau y gellir eu priodoli i alcohol (gweler uchod) hefyd yn cynnwys cyfrifo mesurau yn seiliedig ar brif ddiagnosis a diagnosis eilaidd. Fodd bynnag, mae nifer o wahaniaethau rhwng y dulliau cyfrifo hyn a'r rhai a ddefnyddir i gyfrifo ffigurau alcohol-benodol. Mae 'mesur cul' yn cynnwys pob cofnod lle roedd y prif ddiagnosis yn gyflwr y gellir ei briodoli i alcohol, NEU lle roedd unrhyw ddiagnosis eilaidd yn

³⁸ Perkins, C a Hennessey, M (2014) Understanding alcohol-related hospital admissions. Prif Swyddog Gwybodaeth, blog Public Health Matters, Public Health England. <https://publichealthmatters.blog.gov.uk/2014/01/15/understanding-alcohol-related-hospital-admissions/>

	'achos allanol' (gweler Tabl 6 a Thabl 9). Mae 'mesur bras' yn cynnwys pob cofnod lle roedd unrhyw gyflwr y gellir ei briodoli i alcohol yn ymddangos mewn unrhyw safle diagnostig. Yn y ddau achos, pan fo mwy nag un cyflwr y gellir ei briodoli i alcohol yn ymddangos yn y cofnod, dewisir y cyflwr â'r ffracsiwn mwyaf y gellir ei briodoli i alcohol. Hefyd, gweler isod am ryngweithiadau rhwng safle diagnostig a ffigurau seiliedig ar bobl/cyfnodau.
Seiliedig ar bobl neu dderbyniadau	Gellir cyfrifo ffigurau ar gyfer nifer yr unigolion a dderbynnir i'r ysbyty ('seiliedig ar bobl') neu gyfanswm y derbyniadau i'r ysbyty ('seiliedig ar dderbyniadau'), gan gadw mewn cof y caiff rhai unigolion eu derbyn i'r ysbyty fwy nag unwaith mewn unrhyw gyfnod penodol. Gall mesurau seiliedig ar bobl gynnig darlun mwy defnyddiol o iechyd y boblogaeth; gall ffigurau seiliedig ar dderbyniadau fod yn fwy perthnasol wrth ystyried y baich y mae cyflyrau penodol yn ei osod ar wasanaethau. Ar y cyfan, mae'r adroddiad hwn yn defnyddio mesurau seiliedig ar bobl. Gan ddilyn y confensiynau a fabwysiadwyd gan Public Health England, mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cyfrif nifer y derbyniadau seiliedig ar bobl ar gyfer camddefnyddio sylweddau ar sail cod perthnasol yn ICD-10 sy'n ymddangos ar gyfer unrhyw gyfnod o'r 'spell'. Yn achos ffigurau seiliedig ar dderbyniadau, dim ond derbyniadau y mae'r cyflwr perthnasol ar eu cyfer yn ymddangos yn y cofnod ar gyfer y cyfnod derbyn i'r ysbyty sy'n cael eu cynnwys.

Mae amrywiaeth eang o ystyriaethau technegol sy'n ymwneud â datblygu mesurau dros amser a'r dulliau o dynnu a dadansoddi data. Lle y disgrifir cymariaethau rhwng Cymru a Lloegr yn yr adroddiad hwn, ystyrir bod ffigurau yn gymaradwy. Fodd bynnag, gall fod mân wahaniaethau yn y ffordd y caiff data eu diffinio a'u prosesu. Am drafodaeth fanylach ynghylch sut y caiff ffigurau ar gyfer derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol eu cyfrifo ar gyfer Cymru, gweler Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru (2014) Alcohol ac Iechyd yng Nghymru 2014, Canllaw Technegol ([http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/PubHObservatoryProjDocs.nsf/85c50756737f79ac80256f2700534ea3/65ed28d06e1f44fd80257d73002a4e75/\\$FILE/AlcoholAndHealthInWales_TechnicalGuide_v2a.pdf](http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/PubHObservatoryProjDocs.nsf/85c50756737f79ac80256f2700534ea3/65ed28d06e1f44fd80257d73002a4e75/$FILE/AlcoholAndHealthInWales_TechnicalGuide_v2a.pdf))

I gael manylion ar y ffordd y caiff ffigurau eu cyfrifo ar gyfer Lloegr, gweler: Public Health England (2015) Local Alcohol Profiles for England 2015 user guide (http://www.lape.org.uk/downloads/LAPE%20User%20Guide_Final.pdf)

Cyhoeddwyd codau mwyaf diweddar ICD-10 ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a chyflyrau y gellir eu priodoli i alcohol yn 2013 ac fe'u nodir yn Tabl 6. Noder bod codau wedi'u diweddarau yn argraffiad 2013 o'r Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol wedi ychwanegu saith cod at y set alcohol-benodol o godau a nodwyd yn yr argraffiad blaenorol (2008) a ddefnyddiwyd ar gyfer fersiynau blaenorol o'r adroddiad hwn. Gyda'i gilydd, mae'r codau hyn, a nodir yn Nhabl 3, yn cyfrif am 250 o dderbyniadau i'r ysbyty â diagnosis alcohol-benodol mewn unrhyw safle yn 2013-14, sef 1.6 y cant o'r cyfanswm.

Tabl 6: Codau ICD-10 ar gyfer cyflyrau alcohol-benodol a chyflyrau y gellir eu priodoli i alcohol, fel y'u diffinnir gan y Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol (2013)

Cyflwr	Cod
<i>Cyflyrau alcohol-benodol (sy'n cael eu hachosi'n gyfan gwbl gan alcohol)</i>	
Ffug syndrom Cushing a ysgogir gan alcohol	E24.4
Anhwyllderau meddyliol ac ymddygiadol o ganlyniad i ddefnyddio alcohol	F10
Dirywiad y system nerfol a achosir gan alcohol	G31.2
Polyniwropatheg alcoholaidd	G62.1
Myopathi alcoholaidd	G72.1
Cardiomyopathi alcoholaidd	I42.6
Gastritis alcoholaidd	K29.2
Clefyd alcoholaidd yr afu/iau	K70
Llid aciwt y cefndedyn a ysgogir gan alcohol*	K85.2*
Llid cronig y cefndedyn a ysgogir gan alcohol	K86.0
Syndrom alcohol y ffetws (dysmorffig)*	Q86.0*
Gormod o alcohol yn y gwaed*	R78.0*
Gwenwyno gan ethanol	T51.0
Gwenwyno gan methanol	T51.1
Effaith wenwynig alcohol, heb ei nodi	T51.9
Gwenwyno damweiniol gan alcohol ac amlygiad damweiniol i alcohol	X45
Gwenwyno bwriadol gan alcohol ac amlygiad bwriadol i alcohol*	X65

Gwenwyno gan alcohol ac amlygiad damweiniol i alcohol, y bwriad heb ei nodi*	Y15
Tystiolaeth o gyfraniad alcohol wedi'i nodi gan lefel alcohol yn y gwaed*	Y90
Tystiolaeth o gyfraniad alcohol wedi'i nodi gan lefel meddwdod*	Y91
*Codau a ychwanegwyd at y rhestr o gyflyrau alcohol-benodol yn 2013	
Cyflyrau y gellir eu priodoli'n rhannol i alcohol	
Cyflyrau cronig	
Clefydau heintus a pharasitig	
Twbercwlosis	A15-A19
Neoplasm malaen	
Neoplasm malaen y wefus, ceudod y geg a'r ffaryncs	C00-C14
Neoplasm malaen yr oesoffagws	C15
Neoplasm malaen colrefrol	C18-C20, C21
Neoplasm malaen yr iau/afu a dwythellau bustl	C22
Neoplasm malaen y laryncs	C32
Neoplasm malaen y fron	C50
Clefydau'r system nerfol	
Epilepsi a Status epilepticus	G40-G41
Clefyd cardiofasgwlar	
Clefydau gorbwyseddol	I10-I15
Clefyd isgemig y galon	I20-I25
Arhythmiâu cardiaidd	I47-I48
Strôc gwaedlifol	I60-I62, I69.0-I69.2
Strôc isgemig	I63-I66, I69.3-I69.4
Gwythiennau chwyddedig yr oesoffagws	I85
Heintiau anadlol	
Niwmonia	J10.0, J11.0, J12-J15,
Clefyd y system dreulio	
Clefyd yr afu/iau heb ei nodi	K73, K74
Cholelithiasis (cerrig bustl)	K80
Llid aciwt a chronig y cefndedyn	K85, K86.1
Beichiogrwydd a genedigaeth	
Erthyliad digymell	O03
Pwysau geni isel	P05-P07
Cyflyrau aciwt	

Anafiadau anfwriadol	
Damweiniau traffig ar y ffordd/sy'n cynnwys cerddwyr	*
Gwenwyno	X40–X49
Anafiadau o ganlyniad i gwympo	W00-W19
Anafiadau a achosir gan dân	X00-X09
Boddi	W65-W74
Anafiadau anfwriadol eraill	*
Anafiadau bwriadol	
Hunan-niwed bwriadol	X60-X84, Y87.0
Digwyddiad lle mae'r bwriad heb ei nodi	Y10-Y34, Y87.2
Ymosodiad	X85-Y09, Y87.1

Yn ogystal â chofnodi niferoedd a chyfraddau ar gyfer pob cyflwr alcohol-benodol a phob cyflwr y gellir ei briodoli i alcohol, mae'r adroddiad hwn hefyd yn adrodd ar isgategorïau o dderbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol, sef: y rhai sy'n ymwneud â syndrom alcohol y ffetws, diddyfnu'r ffetws/mam o alcohol a chyffuriau caethiwed eraill a niwed i'r ymennydd sy'n gysylltiedig ag alcohol. Dangosir y codau yn ICD-10 a ddefnyddir i ddiffinio'r cyflyrau hyn yn yr adroddiad hwn yn Nhabl 7.

Tabl 7: Codau ICD-10 a ddefnyddir i ddiffinio syndrom alcohol y ffetws, diddyfnu'r fam o alcohol a chyffuriau caethiwed a niwed i'r ymennydd sy'n gysylltiedig ag alcohol yn yr adroddiad hwn

Cyflyrau	Codau ICD-10
Syndrom alcohol y ffetws	Q860
Diddynfu'r ffetws/mam o alcohol a chyffuriau caethiwed	P043, P044, P961
Niwed i'r ymennydd sy'n gysylltiedig ag alcohol	E512, E52, F106, F107, G312, G621, K704, G371

Mae'r codau yn ICD-10 sy'n ymwneud ag 'Anhwylderau meddyliol ac ymddygiadol o ganlyniad i ddefnyddio cyffuriau seicoweithredol', sydd â'r codau F10-F19, o ddiddordeb arbennig wrth ddadansoddi morbidrwydd a marwolaethau o ganlyniad i ddefnyddio cyffuriau ac alcohol. Mae a wnelo pob cod tri ffigur (F10, F11, ac ati) â

sylwedd penodol neu ddosbarth penodol o sylweddau. Gellir ychwanegu pedwerydd ffigur er mwyn rhoi rhagor o fanylion am y cyflwr y gall unigolion fod yn ei ddioddef. Crynhoir manylion y pedwerydd nod yn Nhabl 8.

Tabl 8: Manylion cyflyrau a ddynodir gan bedwerydd nod codau ICD-10 sy'n dechrau ag 'F'

Fxx0	Meddwdod aciwt Cyflwr sy'n deillio o roi sylwedd seicoweithredol sy'n arwain at darfu ar lefel ymwybyddiaeth, gwybyddiaeth, canfyddiad, affaith neu ymddygiad, neu weithrediadau ac ymatebion seicoffisiolegol eraill. Mae cysylltiad uniongyrchol rhwng y tarfu ac effeithiau ffarmacolegol aciwt y sylwedd ac mae'n diflannu gydag amser, gydag adferiad llwyr, ac eithrio pan fydd meinwe wedi'i niweidio neu pan fydd cymhlethdodau eraill wedi codi. Gall cymhlethdodau gynnwys trawma, anadlu cyfog i mewn, deliriwm, coma, confylsiynau a chymhlethdodau meddygol eraill. Mae natur y cymhlethdodau hyn yn dibynnu ar ddosbarth ffarmacolegol y sylwedd a'r ffordd y'i rhoddwyd. Meddwdod aciwt mewn alcoholiaeth "Bad trips" (cyffuriau) Meddwdod NOS Meddwdod patholegol Anhwylderau llesmair a meddiant mewn meddwdod a achosir gan sylweddau seicoweithredol <i>Nid yw'n cynnwys:</i> meddwdod sy'n golygu gwenwyno
Fxx1	Defnydd niweidiol Patrwm o ddefnyddio sylweddau seicoweithredol sy'n niweidio iechyd. Gall y niwed fod yn gorfforol (fel mewn achosion o hepatitis ar ôl i unigolyn chwistrellu sylweddau seicoweithredol i'w gorff ei hun) neu feddyliol (e.e. pyliau o anhwylder iselhaol yn sgil yfed llawer iawn o alcohol). Camddefnyddio sylweddau seicoweithredol
Fxx2	Syndrom dibyniaeth

	Clwstwr o ffenomenau ymddygiadol, gwybyddol a seicolegol sy'n datblygu ar ôl defnyddio sylweddau yn fynych ac sy'n cynnwys, fel arfer, awydd cryf i gymryd y cyffur, anawsterau i reoli'r defnydd ohono, parhau i'w ddefnyddio er gwaethaf canlyniadau niweidiol, rhoi mwy o flaenoriaeth i ddefnyddio cyffuriau nag i weithgareddau ac ymrwymadau eraill, lefel uwch o oddefiad ac weithiau cyflwr o ddiddychu corfforol. Gall y syndrom dibyniaeth fod yn bresennol ar gyfer sylwedd seicoweithredol penodol (e.e. tybaco, alcohol neu ddiasepam), ar gyfer dosbarth o sylweddau (e.e. cyffuriau opioid), neu ar gyfer ystod ehangach o sylweddau seicoweithredol ffarmacolegol wahanol. Alcoholiaeth gronig Dipsomania Caethiwed i gyffuriau
Fxx3	Cyflwr diddyfnu Grŵp o symptomau â chlystyru a difrifoldeb amrywiol sy'n codi yn ystod proses ddiddychu absoliwt neu gymharol o sylwedd seicoweithredol yn dilyn defnydd parhaus o'r sylwedd hwnnw. Mae i ddechrau a hynt y cyflwr diddyfnu derfyn amser ac maent yn gysylltiedig â'r math o sylwedd seicoweithredol a'r dos sy'n cael eu defnyddio yn union cyn i'r unigolyn roi'r gorau i'w ddefnyddio neu leihau'r defnydd ohono. Gall y cyflwr diddyfnu gael ei gymhlethu gan gonfyslynnau.
Fxx4	Cyflwr diddyfnu â deliriwm Cyflwr lle mae'r cyflwr diddyfnu fel y'i diffinnir yn y pedwerydd nod cyffredin .3 yn cael ei gymhlethu gan ddeliriwm fel y'i diffinnir yn F05.-. Gall gonfyslynnau ddigwydd hefyd. Pan ystyrir bod ffactorau organig yn chwarae rôl yn yr etioleg, dylid dosbarthu'r cyflwr yn F05.8. Delirium tremens (a ysgogir gan alcohol)
Fxx5	Anhwylder seicotig Clwstwr o ffenomenau seicotig sy'n codi wrth ddefnyddio sylweddau seicoweithredol neu ar ôl eu defnyddio ond nas esbonnir ar sail meddwdod aciwt yn unig ac nad ydynt yn rhan o gyflwr diddyfnu. Nodweddir yr anhwylder gan rithweledigaethau (clywedol fel arfer, ond yn aml mewn mwy nag un moddolrwydd synhwyraidd), gwyradau canfyddiadol, camddychmygion (o natur baranoiaidd neu erlidiol yn aml), tarfiadau seicomodurol (cynhyrriad neu syrthni) neu effaith annormal, a all amrywio o ofn dwys i ecstasi. Mae'r synhwyrfu yn glir

	fel arfer ond gall rhywfaint o gymylu o ran ymwybyddiaeth, er nad dryswch difrifol, fod yn bresennol. Alcoholaidd: · rhithwewyr · cenfigen · paranoia Nid yw'n cynnwys: anhwylder seicotig gweddilliol a dechreuad hwyr a ysgogir gan alcohol neu sylweddau seicoweithredol eraill (F10-F19 â phedwerydd nod cyffredin .7)
Fxx6	Syndrom anghofus Syndrom a gysylltir ag amhariad amlwg cronig ar y cof diweddar a'r cof pell. Gellir dwyn gwybodaeth newydd ei chyflwyno i gof o hyd ac fel arfer amherir yn fwy ar y cof diweddar nag ar y cof pell. Fel arfer mae amhariadau ar synnwyr amser a'r gallu i drefnu i'w gweld, yn ogystal ag anawsterau i ddysgu pethau newydd. Gall dychmygu fod yn amlwg ond nid yw'n bresennol bob amser. Fel arfer mae gweithrediadau gwybyddol eraill mewn cyflwr cymharol dda ac mae diffygion anghofus yn anghymesur ag amhariadau eraill. Anhwylder anghofus, seicosis neu syndrom Korsakov a ysgogir gan alcohol neu gyffuriau, a ysgogir gan alcohol neu sylweddau seicoweithredol eraill neu heb ei nodi Nid yw'n cynnwys: Seicosis neu syndrom analcoholaidd Korsakov (F04)
Fxx7	Anhwylder seicotig gweddilliol a dechreuad hwyr Anhwylder lle mae newidiadau i wybyddiaeth, affaith, personoliaeth neu ymddygiad a ysgogir gan alcohol neu sylwedd seicoweithredol yn parhau y tu hwnt i'r cyfnod pan ellid tybio'n rhesymol bod effaith uniongyrchol sy'n gysylltiedig â sylwedd seicoweithredol, ar waith. Dylai fod cysylltiad uniongyrchol rhwng cyfnod cychwyn yr anhwylder â'r defnydd o'r sylwedd seicoweithredol. Dim ond pan fo tystiolaeth glir a chadarn ar gael er mwyn priodoli'r cyflwr i effaith weddilliol y sylwedd seicoweithredol y dylai achosion lle mae'r cyflwr yn dechrau ar ôl yr adeg(au) pan ddefnyddiwyd y fath sylwedd, gael eu codio yma. Gellir gwahaniaethu rhwng ôl-fflachiau a chyflwr seicotig yn rhannol ar sail eu natur episodaidd, sy'n para am amser byr iawn yn aml, ac ar sail y ffaith eu bod yn dyblygu profiadau blaenorol sy'n gysylltiedig ag alcohol neu sylweddau seicoweithredol eraill.

	Dementia alcoholaidd NOS Syndrom ymennydd alcoholaidd cronig Dementia a mathau ysgafnach eraill o amhariad parhaus ar weithrediadau gwybyddol Ôl-fflachiau Anhwylder seicotig dechreuad hwyr a ysgogir gan sylweddau seicoweithredol Anhwylder canfyddiad ar ôl rhithweledigaethau Gweddilliol: · anhwylder affeithiol · anhwylder personoliaeth ac ymddygiad <i>Nid yw'n cynnwys:</i> · Syndrom Korsakov a ysgogir gan alcohol neu sylweddau seicoweithredol (<u>F10-F19</u> â phedwerydd nod cyffredin .6) · cyflwr seicotig a ysgogir gan alcohol neu sylweddau seicoweithredol (<u>F10-F19</u> â phedwerydd nod cyffredin .5)
Fxx8	Anhwylderau meddyliol ac ymddygiadol eraill
Fxx9	Anhwylder meddyliol ac ymddygiadol heb ei nodi

Atodiad B: Marwolaethau cysylltiedig ag alcohol – diffiniadau

Fel y disgrifir yn Atodiad A, mae dwy set o ffigurau ar gael i ddisgrifio marwolaethau cysylltiedig ag alcohol, un a ddefnyddir gan Public Health England (y Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol (AAF)) ac un a luniwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG). Mae'r ddwy fethodoleg yn diffinio 'marwolaeth gysylltiedig ag alcohol' o ran yr 'achos sylfaenol' (h.y. yr achos y nododd y meddyg ei fod wedi dechrau'r gyfres o ddigwyddiadau a arweiniodd at farwolaeth yr unigolyn) ac nid ydynt yn ystyried effaith cyflyrau eraill sy'n gysylltiedig ag alcohol a all fod wedi'u nodi ar y cofnod o farwolaeth. Gellir defnyddio'r ddwy fethodoleg i gyfrifo ffigurau 'alcohol-benodol' (h.y. gan gynnwys y cyflyrau hynny y gellir eu priodoli'n llwyr i alcohol – gweler Atodiad A). Fel y dangosir yn Tabl 9, mae cryn dipyn o orgyffwrdd rhwng y codau yn ICD-10 (gweler Atodiad A) a ddefnyddir i ddiffinio pob set o ffigurau 'alcohol-benodol', ond nid yw'r codau yn union debyg.

Tabl 9: Cyflyrau a ddefnyddir i gyfrifo marwolaethau cysylltiedig ag alcohol a Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol a llunio diffiniadau'r Swyddfa Ystadegau Gwladol. Noder bod cyflyrau AAF a ddefnyddir i ddiffinio marwolaethau alcohol-benodol yn union debyg i'r rhai a ddefnyddir i ddiffinio derbyniadau alcohol-benodol i'r ysbyty

Cyflwr	Cod ICD-10	Wedi'i gynnwys yn niffiniad SYG?	Wedi'i gynnwys yn niffiniad Alcohol-benodol SYG?	Wedi'i gynnwys yn niffiniad AAF?
Ffug syndrom Cushing a ysgogir gan alcohol	E24.4		✓	✓
Anhwylderau meddyliol ac ymddygiadol o ganlyniad i ddefnyddio alcohol	F10*	✓	✓	✓
Dirywiad y system nerfol a achosir gan alcohol	G31.2	✓	✓	✓
Polyniwropatheg alcoholaidd	G62.1	✓	✓	✓
Myopathi alcoholaidd	G72.1		✓	✓
Cardiomyopathi alcoholaidd	I42.6	✓	✓	✓

Gastritis alcoholaidd	K29.2	✓	✓	✓
Clefyd alcoholaidd yr afu/iau	K70*	✓	✓	✓
Hepatitis cronig nad yw wedi'i ddsbarthu rywle arall	K73*	✓		
Ffibrosis a sirosis yr iau/afu	K74 (Heb gynnwys K74.3-K74.5 – Sirosis bustlaidd)	✓		
Llid aciwt y cefndedyn a ysgogir gan alcohol	K85.2		✓	✓
Llid cronig y cefndedyn a ysgogir gan alcohol	K86.0	✓	✓	✓
Syndrom alcohol y ffetws (dysmorffig)	Q86.0		✓	✓
Gormod o alcohol yn y gwaed	R78.0		✓	✓
Gwenwyno gan ethanol	T51.0			✓
Gwenwyno gan methanol	T51.1			✓
Effaith wenwynig alcohol, heb ei nodi	T51.9			✓
Gwenwyno damweiniol gan alcohol ac amlygiad damweiniol i alcohol	X45*	✓	✓	✓
Gwenwyno bwriadol gan alcohol ac amlygiad bwriadol i alcohol	X65*	✓	✓	✓
Gwenwyno gan alcohol ac amlygiad damweiniol i alcohol, y bwriad heb ei nodi	Y15*	✓	✓	✓
Tystiolaeth o gyfraniad alcohol wedi'i nodi gan lefel alcohol yn y gwaed	Y90			✓
Tystiolaeth o gyfraniad alcohol wedi'i nodi gan lefel meddwdod	Y91			✓
*mae'n cynnwys pob cod pedwar nod o dan y cod tri nod hwn				

Yn ogystal â marwolaethau alcohol-benodol, gellir defnyddio methodoleg AAF i gyfrifo ffigurau ar gyfer marwolaethau 'y gellir eu priodoli i alcohol'. Fel y disgrifir yn fanwl yn Atodiad A, mae ffigurau ar gyfer cyflyrau 'y gellir eu priodoli i alcohol' yn adlewyrchu'r ffaith bod alcohol yn gysylltiedig â chyfran o amrywiaeth o gyflyrau meddygol o'u hystyried ar draws y boblogaeth gyfan. Mae Iechyd a Gofal Digidol Cymru yn defnyddio methodoleg AAF i gyfrifo ffigurau ar gyfer marwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol yng Nghymru.

Ceir disgrifiadau manylach o'r methodolegau sy'n sail i'r dulliau hyn o gyfrifo ffigurau ar gyfer marwolaethau cysylltiedig ag alcohol ar gyfer SYG yn:

Swyddfa Ystadegau Gwladol (2016) Alcohol-related deaths in the United Kingdom, registered in 2014. Llundain, Y Llyfrfa
(<http://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/causesofdeath/bulletins/alcoholrelateddeathsintheunitedkingdom/registeredin2014>)

Swyddfa Ystadegau Gwladol (2016) User guide to mortality statistics. Casnewydd, Y Llyfrfa
(<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/methodologies/userguidetomortalitystatistics>)

Ac ar gyfer Ffracsiynau y Gellir eu Priodoli i Alcohol yn:

Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru (2014) Alcohol and health in Wales 2014, Technical Guide
([http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/PubHObservatoryProjDocs.nsf/85c50756737f79ac80256f2700534ea3/65ed28d06e1f44fd80257d73002a4e75/\\$FILE/AlcoholAndHealthInWales_TechnicalGuide_v2a.pdf](http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/PubHObservatoryProjDocs.nsf/85c50756737f79ac80256f2700534ea3/65ed28d06e1f44fd80257d73002a4e75/$FILE/AlcoholAndHealthInWales_TechnicalGuide_v2a.pdf))

Jones, L a Bellis, M (2013) Updating England-specific alcohol-attributable fractions, Centre for Public Health, Liverpool John Moores University
(<http://www.cph.org.uk/wp-content/uploads/2014/03/24892-ALCOHOL-FRACTIONS-REPORT-A4-singles-24.3.14.pdf>)

Oherwydd materion sy'n ymwneud â chymharedd a chysondeb, dros amser a rhwng daearyddiaethau, defnyddir y ddwy set o ffigurau.

Atodiad C: Derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon – diffiniadau

Am fanylion y gwahanol ffyrdd o fesur derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer camddefnyddio sylweddau yn gyffredinol, gweler Atodiad A. Mae'r Atodiad hwn yn ymdrin yn benodol â'r codau gwahanol yn ICD-10 (gweler Atodiad A) a ddefnyddir i gyfrifo ffigurau ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon sy'n ymddangos yn yr adroddiad hwn.

Ceir codau ICD-10 ar gyfer cyffuriau anghyfreithlon mewn nifer o gategorïau gwahanol ar draws y system godio. Mae nifer o fethodolegau gwahanol wedi'u defnyddio i nodi cofnodion derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â defnyddio cyffuriau anghyfreithlon, yn ogystal â darparu prif ffigurau y gellir eu cymharu'n ystyrlon dros gyfnodau a daearyddiaethau gwahanol.

Dangosir y codau yn ICD-10 a ddefnyddir i ddiffinio derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â chyffuriau anghyfreithlon yn yr adroddiad hwn yn Tabl 10. Ma

Tabl **10** 10 yn grwpio codau yn ôl sylwedd yn ogystal â chyflwyno'r diffiniadau a ddefnyddir gan NHS Digital, sy'n llunio ystadegau cymaradwy ar gyfer Lloegr.

Tabl 10: Codau ICD-10 a ddefnyddir i ddiffinio derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer gwenwyno gan gyffuriau anghyfreithlon yn y prif safle. Ceir manylion llawn codau ICD-10 yn: <http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en>

Measure	ICD-10 codes
Any illicit drug use	F11-F16, F18, F19, T40, T424, T436
Any mental/behavioural condition (NHS Digital definition)	F11-F16, F18, F19
Any poisoning by illicit drugs (NHS Digital definition)	T400-T403, T405-T409, T436
Opioids	F11, T400-T403
	(Note that although T404 includes opioids such as pethidine and tramadol which may be used illicitly, this code has been excluded in line with current NHS Digital methodology. This exclusion may be reviewed in future years.)
Cannabinoids	F12, T407
Sedatives and hypnotics	F13, T408, T409
Cocaine	F14, T405
Other stimulants	F15, T436
Multiple drug use	F19
Benzodiazepines	T424

Atodiad D: Marwolaethau cysylltiedig ag alcohol – diffiniadau

Daw'r ffigurau ar gyfer marwolaethau cysylltiedig ag alcohol a gyflwynir yn yr adroddiad hwn o ddata a gasglwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG). I gael manylion am y ffordd y cesglir data marwolaethau gan SYG, gweler Atodiad B. Mae SYG yn adrodd ar ddau fesur mewn perthynas â marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau. Mae 'marwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau' yn cynnwys pob marwolaeth lle mae'r achos sylfaenol yn cyfeirio at ICD-10 sy'n gysylltiedig â chyffuriau cyfreithlon ac anghyfreithlon (heb gynnwys alcohol a thybaco). 'Marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau' yw'r is-set o farwolaethau cysylltiedig â gwenwyno gan gyffuriau sy'n cynnwys pob marwolaeth lle mae codau F11-F16 a F18-19 ICD-10 (h.y. y codau hynny sy'n cyfeirio'n benodol at gyffuriau anghyfreithlon) a gweddill y marwolaethau wedi'u codio fel gwenwyno gan gyffuriau lle y nodwyd cyffur anghyfreithlon ar y cofnod o farwolaeth. Dangosir y codau yn ICD-10 a ddefnyddir gan SYG i ddiffinio marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau yn Nhabl 7.

Diffinnir 'cyffuriau anghyfreithlon' mewn perthynas â Deddf Camddefnyddio Cyffuriau 1971, a all gael ei diwygio gan yr Ysgrifennydd Cartref er mwyn ychwanegu neu ddileu cyffuriau. Ar gyfer ffigurau 2013 ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau, defnyddiodd SYG restr o 'gyffuriau anghyfreithlon' a oedd yn cynnwys 20 o gyffuriau newydd eu rheoli o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Hefyd, ailgyfrifodd SYG y ffigurau ar gyfer marwolaethau cysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau ar gyfer blynyddoedd blaenorol. Newidiodd y fethodoleg newydd hon nifer y marwolaethau yng Nghymru yr ystyrir eu bod wedi'u hachosi drwy gamddefnyddio cyffuriau. Er enghraifft, ar gyfer 2012, cynyddodd nifer y marwolaethau o 131, a gyfrifwyd gan ddefnyddio'r hen fethodoleg, i 135. Felly, mae'n bosibl bod ffigurau a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yn wahanol i ffigurau a gyflwynwyd mewn adroddiadau blaenorol. Rhoddir rhestr o sylweddau a ychwanegwyd at y diffiniad o 'gyffuriau anghyfreithlon' ar gyfer adroddiad SYG ar farwolaethau cysylltiedig â chyffuriau yn 2013 yn Nhabl 8.

Tabl 11: Codau ICD-10 a ddefnyddir gan SYG i ddiffinio 'marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau'.

Cyflwr	Cod
<i>Pob marwolaeth lle y nodir mai'r cyflwr canlynol yw'r achos sylfaenol</i>	
Anhwylderau meddyliol ac ymddygiadol o ganlyniad i ddefnyddio opioidau, cocên, cyffuriau tawelu neu hypnotig, symbylyddion eraill gan gynnwys caffein, rhithbeiriau, defnyddio mwy nag un cyffur	F11–F16, F19
<i>Pob marwolaeth lle y nodir mai'r cyflwr canlynol yw'r achos sylfaenol A ll y nodir cyffur a reolir gan Ddeddf Camddefnyddio Cyffuriau 1971 ar y cofnod o farwolaeth</i>	
Anhwylderau meddyliol ac ymddygiadol o ganlyniad i ddefnyddio toddyddion anweddol	F18
Gwenwyno damweiniol gan gyffuriau, meddyginiaethau a sylweddau biolegol	X40–X44
Hunanwenwyno bwriadol gan gyffuriau, meddyginiaethau a sylweddau biolegol	X60–X64
Ymosodiad gan ddefnyddio cyffuriau, meddyginiaethau a sylweddau biolegol	X85
Gwenwyno gan gyffuriau, meddyginiaethau a sylweddau biolegol, y bwriad heb ei nodi	Y10–Y14

Swyddfa Ystadegau Gwladol (2015) Deaths Related to Drug Poisoning in England and Wales, 2014. Llundain, Y Llyfrfa

Swyddfa Ystadegau Gwladol (2014) Deaths related to drug poisoning in England and Wales. Quality and methodology information. Casnewydd, Y Llyfrfa

Fel y disgrifiwyd uchod, mae'r term "sylweddau seicoweithredol newydd" wedi'i ddiffinio'n gyfreithiol gan yr Undeb Ewropeaidd fel cyffur narcotig neu seicotropig newydd, ar ffurf bur neu mewn cymysgedd, nad yw wedi'i restru o dan y Confensiwn Sengl ar Gyffuriau Narcotig 1961 na'r Confensiwn ar Sylweddau Seicotropig 1971, ond a all beri risg i iechyd y cyhoedd sy'n debyg i'r risg a berir gan sylweddau sydd wedi'u rhestru yn y confensiynau hynny. (Penderfyniad 2005/387/JHA Cyngor yr Undeb Ewropeaidd). Yn 2016, cyhoeddodd y Swyddfa Ystadegau Gwladol restr o sylweddau a nodir ar

dystysgrifau marwolaeth yng Nghymru a Lloegr. Mae'r sylweddau hyn wedi'u rhestru yn Nhabl 12.

Tabl 12: Sylweddau a restrwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol fel 'sylweddau seicoweithredol newydd'

1-(Bensoffwran-6-yl)-propan-2-amin	GHB
2-(1H-Indol-5-yl)-1-methylethylamin	Khat
4-Fflworoeffedrin	Anterth cyfreithlon ('Legal high')
4-Fflworomethcathinon	Meffedron
4-Methylamffetamin	Methiopropamin
4-Methylethcathinon	Methocsetamin
Alffa-methyltryptamin	Methylenedioscypyrofaleron
BZP	Methylon
Cathinon	Canabinoid synthetig
Desocsypipradrol	TFMPP
Fflworomethcathinon	

Atodiad E: Cyfyngau hyder

Daw'r disgrifiad a'r diffiniad canlynol o Gyfyngau Hyder fel y'u defnyddir ym maes iechyd y cyhoedd o Friff Technegol 3 Cymdeithas Arsyllfeydd Iechyd y Cyhoedd.³⁹

Cyfyngau hyder

Mae cyfwng hyder yn ystod o werthoedd a ddefnyddir i fesur yr anfanylder yn yr amcangyfrif o werth penodol. Yn benodol, mae'n mesur yr anfanylder sy'n deillio o hapamrywiad yn yr amcangyfrif o'r gwerth; nid yw'n cynnwys anfanylder sy'n deillio o wall systematig (tuedd). Mewn llawer o astudiaethau, mae'r hapamrywiad hwn yn deillio o waith samplu. Hyd yn oed yn yr astudiaethau sydd wedi'u cynllunio orau, bydd hapwahaniaethau rhwng y grŵp samplu penodol a ddewiswyd a phoblogaeth darged gyffredinol yr ymyrraeth.

Felly, mae unrhyw fesuriad a gymerir o'r grŵp samplu yn rhoi amcangyfrif anfanwl o wir werth y boblogaeth. Ym maes iechyd y cyhoedd, mae llawer o ddangosyddion yn seiliedig ar yr hyn y gellir ystyried yn setiau data cymhleth ac nid samplau, e.e. cyfraddau marwolaethau seiliedig ar gofrestrau marwolaethau. Yn yr achosion hyn, mae'r anfanylder yn deillio o amrywiad 'naturiol' yn hytrach nag o amrywiad samplu. Ystyrir mai canlyniad proses stocastig yw'r dangosydd, h.y. un y gall yr hapddigwyddiadau sy'n rhan annatod o'r byd o'n cwmpas ddylanwadu arno. Mewn achosion o'r fath, dim ond un o'r set a allai godi o dan yr un amgylchiadau yw'r gwerth a welir mewn gwirionedd. Ar y cyfan, ym maes iechyd y cyhoedd, yr amgylchiadau neu'r broses waelodol sydd o ddiddordeb a dim ond amcangyfrif anfanwl o'r 'risg waelodol' a rydd y gwerth gwirioneddol a welir.

Mae lled y cyfwng hyder yn dibynnu ar dri pheth, sef:

- Maint y sampl y cafwyd yr amcangyfrif ohoni (neu faint y boblogaeth os cafwyd yr amcangyfrif o set ddata gyflawn). Mae samplau mwy o faint yn rhoi amcangyfrifon mwy cywir gyda chyfyngau hyder llai.
- Graddau amrywioldeb yw'r ffenomenon sy'n cael ei fesur. Yn ffodus, yn aml gwyddys, neu tybir, fod ffenomenau a welir yn dilyn dosbarthiadau tebygolrwydd penodol, megis dosbarthiad 'Poisson' neu'r dosbarthiad Binomaidd. Mae hyn yn ein galluogi i fynegi lefel yr amrywioldeb yn fathemategol a'i chynnwys yn fformiwlâu'r cyfwng hyder.
- Y lefel ofynnol o hyder – gwerth mympwyol yw hwn a bennir gan y dadansoddwr sy'n nodi'r tebygolrwydd a ddymunir fod y cyfwng yn cynnwys y gwir werth. Ym meysydd meddygaeth ac iechyd y cyhoedd, yr arfer gonfensiynol yw defnyddio cyfwng hyder o 95 y

³⁹ Cymdeithas Arsyllfeydd Iechyd y Cyhoedd (2008) Technical Briefing 3, Commonly Used Public Health Statistics and their Confidence Intervals, www.apho.org.uk/resource/view.aspx?RID=48457

cant ond nid yw'n anghyffredin gweld cyfyngau hyder amgen. Yng nghymuned Cymdeithas Arsyllfeydd Iechyd y Cyhoedd, mae cyfyngau hyder o 99.8 y cant yn cael eu defnyddio fwyfwy ochr yn ochr â chyfyngau o 95 y cant i adlewyrchu'r terfynau rheoli mewn dulliau Rheoli Prosesau Ystadegol. Yn fwyfwy, mae lefel yr hyder yn arwain at derfynau ehangach. Ar gyfer lefel benodol o hyder, po ehangaf yw'r cyfwng hyder, y mwyaf yw'r ansicrwydd yn yr amcangyfrif.

Atodiad F: Cyfrifo cyfraddau derbyniadau i'r ysbyty a chyfraddau marwolaethau poblogaethau a dangosyddion iechyd y cyhoedd eraill

Mae'r disgrifiad a'r diffiniad canlynol o'r ffordd y caiff cyfraddau poblogaethau eu cyfrifo a'u defnyddio ym maes iechyd y cyhoedd wedi'u haddasu o Friff Technegol 3 Cymdeithas Arsyllfeydd Iechyd y Cyhoedd.⁴⁰

Y mesur symlaf a ddefnyddir ym maes iechyd y cyhoedd yw cyfrif digwyddiadau megis marwolaethau neu dderbyniadau i'r ysbyty. Fodd bynnag, er mwyn ymchwilio'n gywir i ddosbarthiad clefydau a ffactorau risg a gwneud cymariaethau rhwng poblogaethau gwahanol, rhaid i'r boblogaeth sy'n wynebu risg lle y gwelwyd y cyfrif hefyd gael ei hystyried. Mae rhannu nifer y digwyddiadau â'r boblogaeth sy'n wynebu risg a'i luosi â nifer penodol (er enghraifft, 100,000) yn rhoi 'cyfradd fras' ar gyfer y digwyddiadau hyn mewn poblogaeth y gellir ei chymharu rhwng ardaloedd y gall fod ganddynt boblogaethau gwahanol iawn eu maint. Yn benodol, gall cyfraddau clefydau a marwolaethau amrywio'n fawr yn ôl oedran. Mae'r fath amrywiadau yn cymhlethu unrhyw gymariaethau a wneir rhwng dwy boblogaeth sydd â strwythurau oedran gwahanol. Er enghraifft, ystyriwch ddwy ardal A ad B â phoblogaethau o'r un maint a chyfraddau bras union debyg ar gyfer marwolaethau pob oedran. Ar yr olwg gyntaf, ymddengys fod ganddynt brofiad tebyg o ran marwolaethau.

Fodd bynnag, beth petai gan ardal A strwythur oedran iau nag ardal B. Gan fod cyfraddau marwolaethau yn cynyddu gydag oedran, byddech yn disgwyl i fwy o farwolaethau gael eu cofnodi ymhlith y boblogaeth hyn yn ardal B. Mae'r ffaith bod gan y ddwy ardal gyfraddau union debyg yn golygu ei bod yn rhaid bod gan y boblogaeth iau yn ardal A brofiad cymharol waeth o ran marwolaethau.

Y ffordd fwyaf cynhwysfawr o gymharu profiad y ddwy boblogaeth o ran clefydau yw cyflwyno a chymharu eu cyfraddau oedran-benodol. Fodd bynnag, pan fydd nifer y poblogaethau sy'n cael eu cymharu yn cynyddu, ni ellir rheoli'r holl ddata sydd angen eu hystyried yn gyflym. Yr hyn sydd ei angen yw un ffigur cryno y gellir ei ddehongli'n hawdd ar gyfer pob poblogaeth sydd wedi'i addasu er mwyn ystyried ei strwythur oedran. Cyfrifir ffigurau cryno o'r fath gan ddefnyddio dulliau safoni oedran.

Un dull o gyfrifo ffigur cryno yw 'safoni uniongyrchol'. Cymhwysir cyfraddau oedran-benodol y boblogaeth destun at strwythur oedran y boblogaeth safonol.

⁴⁰ Cymdeithas Arsyllfeydd Iechyd y Cyhoedd (2008) Technical Briefing 3, Commonly Used Public Health Statistics and their Confidence Intervals, www.apho.org.uk/resource/view.aspx?RID=48457

Rhydd hyn y gyfradd gyffredinol a fyddai wedi'i chofnodi yn y boblogaeth destun petai ganddi'r proffil oedran safonol.

Defnyddir y Boblogaeth Safonol Ewropeaidd yn aml ar gyfer safoni uniongyrchol. Strwythur poblogaeth damcaniaethol yw hwn nad yw'n newid ac sy'n union yr un peth ar gyfer y ddau ryw. Mae'r adroddiad hwn yn defnyddio Poblogaeth Safonol Ewropeaidd 2013, a gyhoeddir gan Eurostat. Mae gwybodaeth a chanllawiau manwl ar Boblogaeth Safonol Ewropeaidd 2013 wedi'u cyhoeddi gan Swyddfa Ystadegau Gwladol y DU ac maent ar gael yn: <http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/user-guidance/health-and-life-events/revised-european-standard-population-2013-2013-esp-/index.html>.

Atodiad G: Defnydd problemus o gyffuriau: diffiniadau ac amcangyfrifon o gyffredinrwydd

Mae 'defnydd problemus o gyffuriau' (PDU) yn ddangosydd yr adroddir arno gan Ganolfan Monitro Cyffuriau a Chaethiwd i Gyffuriau Ewrop (EMCDDA) ar sail adroddiadau cenedlaethol. Y diffiniad o ddefnydd problemus o gyffuriau a ddefnyddiwyd ar gyfer yr amcangyfrifon a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yw 'defnyddio cyffuriau drwy eu chwistrellu neu ddefnyddio opioidau, cocên a/neu amffetaminau am amser hir/yn rheolaidd'. Mae'r diffiniad hwn yn cynnwys yn benodol ddefnydd rheolaidd neu hirdymor o opioidau a ragnodir megis methadon ond nid yw'n cynnwys defnydd anfynych neu afreolaidd ohonynt na'r defnydd o unrhyw gyffuriau eraill, megis ecstasi neu ganabis.⁴¹

Mae heriau sylweddol yn gysylltiedig ag amcangyfrif cyffredinrwydd y defnydd problemus o gyffuriau, am ei bod yn bosibl nad yw cyfran sylweddol o'r unigolion hynny sy'n ymgymryd â gweithgaredd sy'n destun lefel uchel o stigma cymdeithasol yn hysbys i unrhyw wasanaethau ac, felly, mae'n bosibl nad oes unrhyw gofnod o'u defnydd o gyffuriau ar gael. Er mwyn mynd i'r afael â'r problemau hyn, mae nifer o dechnegau ystadegol wedi'u datblygu. Daw'r ffigurau a ddisgrifir yn yr adroddiad hwn o astudiaeth a ddefnyddiodd y dull 'capture-recapture', sef dull hirsefydlog sydd wedi'i ddefnyddio i lunio amcangyfrifon blaenorol o'r defnydd problemus o gyffuriau ar gyfer Cymru a'r DU. Mae dulliau 'capture-recapture' yn modelu rhyngweithiadau rhwng setiau data sy'n cynnwys y boblogaeth camddefnyddio sylweddau sy'n 'weladwy' i wasanaethau iechyd, gwasanaethau triniaeth neu wasanaethau cyfiawnder troseddol, er mwyn llunio amcangyfrifon ystadegol ar gyfer y boblogaeth 'gudd' nad ydynt mewn cysylltiad ag unrhyw wasanaeth. Y setiau data ffynhonnell a ddefnyddiwyd oedd cofnodion o arestiadau gan yr heddlu, ymgysylltu â rhaglenni ymyriadau cyffuriau a reolir gan wasanaethau prawf, asesiadau gan wasanaethau triniaethau camddefnyddio sylweddau, derbyniadau i'r ysbyty a'r defnydd o raglenni nodwyddau a chwistrellau statudol, gwirfoddol a fferyllol. Mae amcangyfrifon o'r defnydd problemus o gyffuriau ar gyfer Cymru cyn y rhai a gyflwynwyd yn adroddiad y flwyddyn ddiwethaf wedi defnyddio tair set ddata (arestiadau gan yr heddlu, asesiadau gan wasanaethau prawf ac atgyfeiriadau at driniaeth). Felly, ni ellir eu cymharu â'r amcangyfrifon yn yr adroddiad hwn.

Y dull ystadegol traddodiadol o amcangyfrif faint o ddefnyddwyr cyffuriau nad ydynt wedi'u cofnodi ar unrhyw gronfa ddata yw defnyddio dadansoddiadau log llinol, sef techneg sydd, fel arfer, yn ffitio cyfres o fodelau gwahanol i'r data.

⁴¹ EMCDDA (2010), Statistical bulletin 2010: Problem drug use indicator – overview. Lisbon, EMCDDA. Ar gael yn https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2023/methods/pdu_en

Defnyddir y model yr ystyrir mai hwnnw yw'r gorau ar sail rhai meini prawf, i gael amcangyfrif 'tebygolrwydd uchaf' o nifer y defnyddwyr cyffuriau nas cofnodwyd.

Er bod y dull hwn yn dal i gael ei ddefnyddio gan lawer o ymchwilyr, mae trafodaeth yn mynd rhagddi ar hyn o bryd ym maes amcangyfrif lefelau camddefnyddio cyffuriau ynghylch y posibilrwydd y gellid defnyddio technegau Bayesaidd a ddatblygwyd yn ddiweddar ar gyfer amcangyfrif poblogaethau, sy'n llunio amcangyfrif o nifer y defnyddwyr cyffuriau nas cofnodwyd gan ddefnyddio cyfartaledd ar draws pob model ac sydd, felly, yn cyfrif am ansicrwydd model yn yr amcangyfrif o boblogaethau.⁴² Y ffigurau a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yw'r rhai a gyfrifwyd drwy gymhwyso technegau Bayesaidd at y data.

⁴² King R, Bird SM, Overstall A, Hay G, Hutchinson SJ. Injecting drug users in Scotland, 2006: Listing, number, demography, and opiate-related death-rates. *Addict Res Theory* 2013; 21(3):235-246